

Verbum Holocaust Bibliotheek

Catalogus

najaar 2024

Verbum Holocaust Bibliotheek

Catalogus

najaar 2024

INHOUDSOPGAVE

Inleiding	15
David Kann <i>Het Joodsche Weekblad</i>	16
René Görtzen <i>Loe Lap – de dumpkoning</i>	19
Philip Mechanicus <i>In depot</i>	20
Isaac Cohensius <i>Kampdokter</i>	23
Laurien Vastenhout <i>Joodse Raden in West-Europa tijdens de Duitse bezetting</i>	24
Frank van Vree <i>Nederland en de herinnering aan de Jodenvervolgning</i>	27
Frank van Vree <i>De politiek van de geschiedenis</i>	28
Hubert van Blankenstein <i>In Groningen stond ons huis</i>	31
Hubert van Blankenstein <i>J'accuse</i>	32
Rūta Vanagaitė en Efraim Zuroff <i>Onze mensen</i>	35

Coverfoto: Birkenau
© 2024 Uitgeverij Verbum
Binnenwerk: Lizette van Boom
ISBN 9789074274000

Meer informatie: verbum.nl

Efraim Zuroff <i>Holocaust distortion in Oost-Europa en op de Balkan</i>	36	Ria van den Brandt <i>'Ik was mijn houvast helemaal kwijt'</i>	60
Piet Hagen <i>Joodse klokkenluiders</i>	39	Joyce Rondaij <i>Primo Levi na God</i>	63
Leo van Bergen <i>De poppenspeler van Mengele</i>	40	Rob Pijpers <i>Hou-Zee!</i>	64
Leo van Bergen <i>(Nazi)-artsen en het rassenvraagstuk</i>	43	Stephan Lehnstaedt <i>De kern van de Holocaust</i>	67
Anny Sulzbach <i>De lange adem van de Holocaust</i>	44	Stephan Lehnstaedt <i>Vernietigingskamp Sobibor</i>	68
Lou Wolf <i>Ontsnaapt aan het moffentuig</i>	47	Martin Cüppers (e.a.) <i>Het Niemann Album</i>	71
Adriaan van Es en Arjeh Kalmann <i>'Maar ik ben geen schooier'</i>	48	Salo Muller <i>Het gevecht met de Nederlandse Spoorwegen</i>	72
Philip Mechanicus <i>Brieven uit Westerbork</i>	51	Wouter Veraart <i>Rechtsherstel als moreel design</i>	75
Joop Sanders <i>Bittergeld</i>	52	Rob Bakker <i>Boekhouders van de Holocaust</i>	76
Jacques Noach <i>Het ongeloof</i>	55	Rob Bakker <i>Landoorlogreglement en Aanwijzingen</i>	79
Sierk Plantinga <i>'Zoolang men hier is, blijft men in gevaar'</i>	56	Jacob L. Lentz <i>Ambtelijke herinneringen</i>	80
Merlyn Frank <i>Terugblik</i>	59	Bettine Siertsema <i>Diamantkinderen</i>	83

Hans Citroen en Barbara Starzynska <i>Auschwitz-Oświęcim app</i>	84	Bettine Siertsema <i>Eerste Nederlandse getuigenissen van de Holocaust</i>	108
Fred Schwartz <i>Treinen op dood spoor</i>	87	Bettine Siertsema <i>Verhalen van kwaad</i>	111
Petra van den Boomgaard <i>Voor de nazi's geen Jood</i>	88	Raul Hilberg <i>Politiek van herinneren</i>	112
Petra van den Boomgaard <i>Calmeyeren</i>	91	Robert-Jan van Pelt en Deborah Dwórk <i>Auschwitz</i>	115
Götz Aly <i>Europa tegen de Joden 1880-1945</i>	92	Salo Muller <i>Nunes Vaz</i>	116
Götz Aly <i>Slaapwandeland naar de afgrond</i>	95	Salo Muller <i>Tot vanavond en lief zijn hoor!</i>	119
Remco Ensel <i>Europa tegen de Joden, Warum die Europäer?</i>	96	Luise Jacobs <i>We hebben Mutti nooit meer gezien</i>	120
Adolf Hitler <i>Zijn leven, zijn redevoeringen</i>	99	Philip Mechanicus <i>In Depot</i>	123
Adolf Hitler <i>'Zeer geachte heer Gemlich'</i>	100	Hans Ulrich <i>De vader die terugkwam</i>	124
Loe de Jong <i>Jodenvervolging in Nederland 1940 – 1945</i>	103	Sophia van Heeks <i>De oorlog bestond niet</i>	127
Loe de Jong <i>'Een sterfgeval te Auswitz'</i>	104	Josua Ossendrijver <i>Broos rood</i>	128
Giorgio Agamben <i>Wat er overblijft van Auschwitz</i>	107	Ernst Verduin <i>Over leven</i>	131

Linda Schouten <i>De leegte van Auschwitz</i>	132	Benno Benninga <i>Ondergedoken</i>	156
Josua Ossendrijver <i>Verdoezeld verleden</i>	135	Ad van Liempt <i>Selma</i>	159
Hans Citroen <i>Auschwitz-de Judenrampe</i>	136	Tjeerd Vrij <i>Bittere tranen</i>	160
Salo Muller <i>De foto</i>	139	Enzo Traverso <i>De oorsprong van het nazigeweld</i>	163
Christophe Busch, Robert-Jan van Pelt (Red.) <i>Het Höcker Album</i>	140	Ellis en Jenny hertzberger <i>Door de holocaust verbonden</i>	164
Ralf Georg Reuth <i>Hitlers Jodenhaat</i>	143	Patrick Desbois <i>Holocaust door kogels</i>	167
Evelien van Leeuwen <i>De fatale weg</i>	144	Micha Gelber <i>Bergen-Belsen en daarna</i>	168
Miklos Nyiszli <i>Assistent van Mengele</i>	147	Zalmen Gradowski <i>In het hart van de hel</i>	171
Wim Boevink <i>Dienstausweis 1393</i>	148	Leny Boeken-Velleman <i>Breekbaar, maar niet gebroken</i>	172
Rob Fransman <i>Het Demjanjuk-proces</i>	151	Gustavo Corni <i>De getto's van Hitler</i>	175
Hans Ulrich <i>Wie was Anne Frank?</i>	152	Isaac Lipschits <i>Onbestelbaar</i>	176
Ellen ten Berge <i>Een kind voor mijn deur</i>	155	Raul Hilberg <i>De vernietiging van de Europese Joden 1939-1945</i>	179

Diverse auteurs <i>Getuigen van de holocaust</i>	180	I. Gutman, B. Gutterman (red.) <i>Het Auschwitz Album</i>	204
Pieter Kohnstam <i>Vlucht naar de vrijheid</i>	183	Hanna Hammelburg-de Beer <i>Ontmoetingen in de hel</i>	207
Dan Kampelmacher <i>Gevecht om te overleven</i>	184	Olga Lengyel <i>Leven met de dood</i>	208
Sophie Aalders en Rachel Speijer <i>Wie was Jack Spijjer?</i>	187	Dieter Pohl <i>Holocaust</i>	211
John Blom <i>Nooit meer naar huis</i>	188		
Harry Fields <i>Turbulente tijden</i>	191		
Rob Cohen <i>Niet klein gekregen</i>	192		
Marion Blumenthal <i>Vier gelijke stenen</i>	195		
Jaap Polak en Ina soep <i>Tussen de barakken</i>	196		
Helga Herzberg <i>Door het oog van de naald</i>	199		
David M. Crowe <i>Oskar Schindler</i>	200		
Richard Breitman <i>Heinrich Himmler</i>	203		

INLEIDING

Uitgeverij Verbum heeft zich sinds 2005 middels de uitgave van de reeks Verbum Holocaust Bibliotheek gespecialiseerd in publicaties over de Jodenvervolging tijdens de Tweede Wereldoorlog. Tot 2024 zijn er in deze reeks meer dan 80 delen verschenen. Verbum Holocaust Bibliotheek belicht alle facetten van de Shoah: dagboeken, memoires, monografieën, biografieën, fotoalbums, kinderboeken, standaardwerken, filosofie en romans. Uitgeverij Verbum streeft ernaar zoveel mogelijk samen te werken met de belangrijkste en relevante organisaties die gespecialiseerd zijn in het herdenken van de Holocaust. Het meest recente voorbeeld hiervan is *Joodse raden in West-Europa tijdens de Duitse bezetting* van Laurien Vastenhout in samenwerking met Stichting Auschwitz in Brussel en *De lange schaduw van de Holocaust* van Anny Sulzbach met Nationaal Monument Kamp Vught. Maar ook de bundeling van het werk van Loe de Jong samen met het NIOD (in 2018) mag hier niet onvermeld blijven. Een intensieve samenwerking met Herinneringscentrum Kamp Westerbork leidt in 2024 weer tot een mooie herziene uitgave van *In Depot* van Philip Mechanicus. Ook zijn er samenwerkingen geweest met Yad Vashem in Israël en het United States Holocaust Memorial Museum (USHMM) in Washington.

De blogs van uitgever worden ook goed gelezen. Het aantal blogs zal gestaag worden uitgebreid en zijn op de website te vinden. Daarnaast publiceert Uitgeverij Verbum regelmatig, ter ondersteuning van haar uitgaven, gratis e-boekjes. We noemen deze digitale publicaties side-boekjes. Ook deze geste wordt op prijs gesteld zodat besloten is om ook komend seizoen nieuwe boeken gratis beschikbaar te stellen. Immers, het gaat om de inhoud en de boodschap. Elk boek ondersteunt van het motto: Nooit meer Auschwitz! Steun daarom Verbum Holocaust Bibliotheek.

Gerton van Boom

DAVID KANN

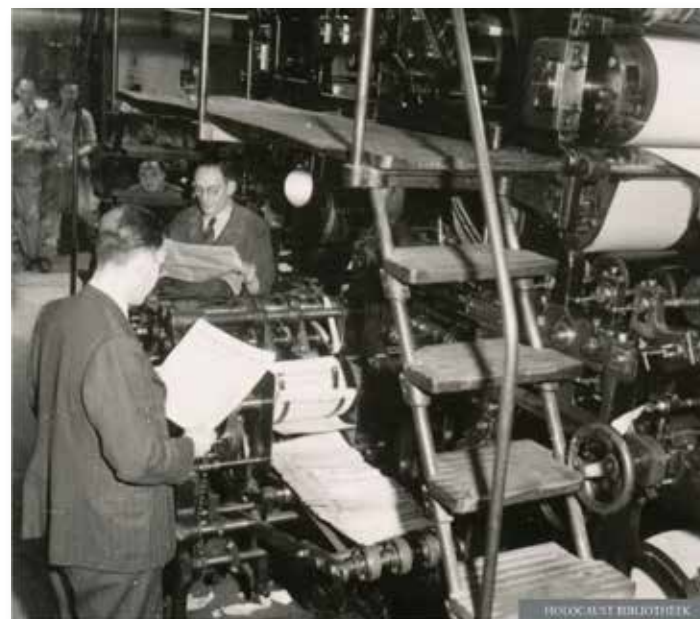
HET JOODSCHE WEEKBLAD

Hoe de krant van de Joodse Raad een onmisbaar en willig werktuig werd
in de Duitse Jodenvervolgning

Velen weten van het bestaan van Het Joodsche Weekblad, toch hebben maar weinigen zich gewaagd aan een diepgravend onderzoek naar de geschiedenis van deze krant. In deze allereerste monografie over een waar journalistiek wangedrocht wordt uiteengezet waarom en hoe het weekblad een cruciale rol speelde bij de vernietiging van de Nederlandse Joden, een rol die veel groter blijkt te zijn dan tot nu toe werd onderkend. Er wordt beschreven hoe de Duitse bezetter al in de herfst van 1940 alle Joodse kranten verbood en een eigen Joods weekblad oprichtte voor een exclusief Joods lezerspubliek, zoals ze in Duitsland al deden sinds 1938. Vanaf april 1941 werd Het Joodsche Weekblad het orgaan van de Joodse Raad. De voorzitters Abraham Asscher en David Cohen moesten op last van de Duitsers de persoonlijke verantwoordelijkheid voor het hoofdredacteurschap op zich nemen. In deze zogenoemde 'nieuwe editie' van Het Joodsche Weekblad verschenen de mededelingen en voorschriften van de nazi's. Abonnees konden verder lezen over Joodse sociale, culturele, educatieve en religieuze zaken of advertenties bekijken die alleen op hen betrekking hadden.

In dit boek komen de dilemma's aan de orde waarmee de redacteurs en exploitanten van het weekblad te maken kregen. Bovenal werpt het boek licht op de levens van de lezers die zich op de lange weg van isolement en ontbering bevonden, een doodlopende weg die eindigde in massale deportaties.

David Kann (1951), zoon van uit Nederland en Duitsland gevluchte ouders, groeide op in Londen, waar hij allereerst hun talen leerde te spreken. Zijn grootouders van beide kanten en de meeste naaste familieleden werden in Auschwitz-Birkenau, Sobibór en Theresienstadt vermoord. Zij die de oorlog overleefden kwamen terug uit de kampen of de onderduik.

David Kann

Het Joodsche Weekblad

Hoe de krant van de Joodse Raad een onmisbaar
en willig werktuig werd in de Duitse Jodenvervolgning

GEBONDEN, CA. 500 BLADZIJDEN

PRIJS: € 29,50

ISBN: 9789493028753

NOVEMBER 2024

MONOGRAFIE

René Görtzen

Loe Lap - de dumpkoning

Jodenbuurt - onderduik - geld en roem

GEBONDEN, CA. 800 BLADZIJDEN

PRIJS: € 35

ISBN: 9789493028746

NOVEMBER 2024

BIOGRAFIE

RENÉ GÖRTZEN

LOE LAP – DE DUMPKONING

Jodenbuurt – onderduik – geld en roem

Een Joods leven in de twintigste eeuw. Loe Lap (1914-1993) was een kleurrijke, bekende en invloedrijke man. Zijn dumpwinkels waren een groot succes en heel populair. Loe Lap was zich als socialist bewust van de politieke, economische en sociaal-maatschappelijke ontwikkelingen, met name de steeds weer opborrelende antisemitische geluiden raakten hem. Meteen na de oorlog en ook later als 'Rijke Jood' merkte hij dat de antisemitische stem niet versleten was, maar meer onzichtbaar en beter beheersbaar. Het droeg ertoe bij dat zijn laatste levensjaren eindigden bij de oorlog, die nooit werd verlaten.

René Görtzen is de schoonzoon van Loe Lap. Met veel informatie van binnenuit schets hij hoe Loe Lap in armoede opgroeide in de Jodenbuurt, in de oorlog drie jaar moest onderduiken en tientallen familieleden verloor, waaronder zijn ouders en broertje. Na de oorlog volgde een grillige bestaansopbouw en vanaf begin jaren zestig zakelijke successen die hem landelijk bekend maakten. Hij was actief in de politiek (PvdA) en de voetballerij (Blauw-Wit en de Volewijckers), zette zich waar mogelijk in voor de schlemielen van onze samenleving en bouwde uiteenlopende vriendschapsbanden op, van haringboer tot minister.

René Görtzen (geb. 30 oktober 1948) studeerde na twee jaar KMA (Breda), Pedagogiek (cl) en Filosofie in Amsterdam en Frankfurt am Main. Hij publiceerde op beide disciplines. Recent onder meer: *Janusz Korczak: arts en kinderboekenschrijver*. Amsterdam 2017; *Jürgen Habermas: Eine mondiale Auswahlbibliographie der Primärliteratur*, in S. Müller-Doohm e.a. (red.), Habermas Global. Berlin 2019.

PHILIP MECHANICUS

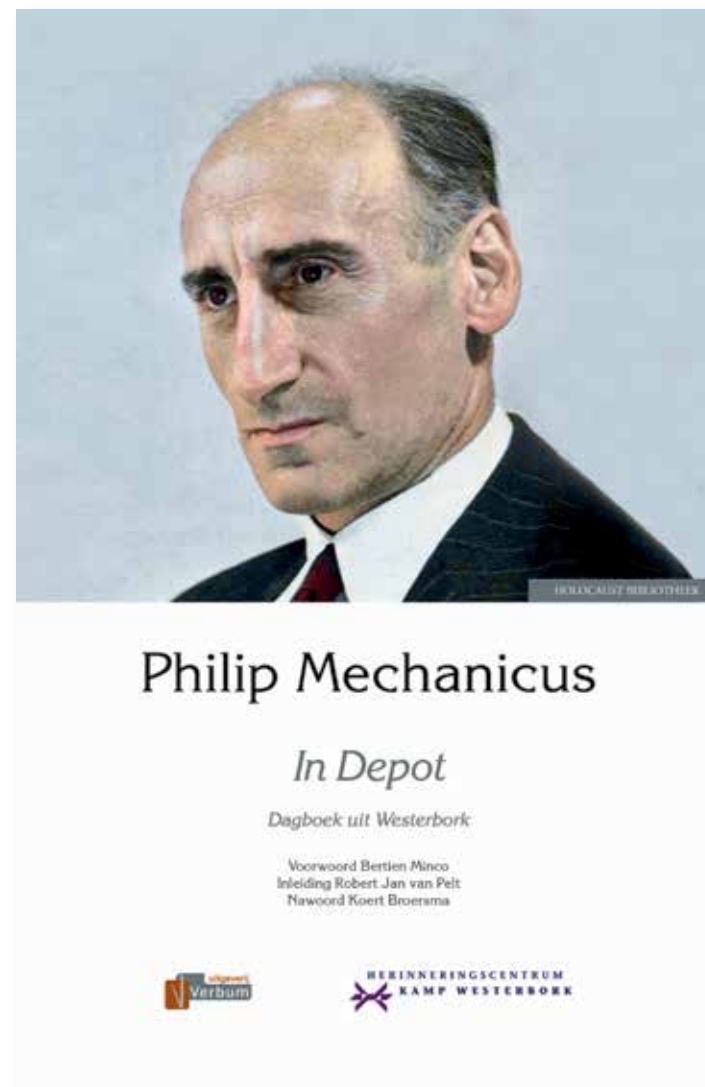
IN DEPOT

4e geheel nieuwe en herziene druk met voorwoord Bertien Minco,
inleiding Robert Jan van Pelt en nawoord Koert Broersma

Voor kamp Westerbork behoort het dagboek van journalist Philip Mechanicus tot de belangrijkste egodocumenten en zelf bronnen die zijn overgeleverd. Het belang van het dagboek wordt op één lijn geplaatst met dagboeken van Anne Frank en Etty Hillesum, die Philip Mechanicus in het kamp meermaals heeft ontmoet.

In Depot is een ooggetuigenverslag – van dag tot dag beschrijft Mechanicus zijn verblijf in het kamp Westerbork. Tegelijk observerend en betrokken bij het lot van zijn medegevangenen, ‘alsof ik als officieel reporter een schipbreuk versla’, beschrijft hij het dagelijkse leven in de periode 28 mei 1943 – 28 februari 1944 in dit kamp. Schijnbaar zich distantiërend en haast commentaarloos koel – maakt dit dagboek tot een van de meest schrijnende documenten over de deportatie van meer dan 100.000 Joden.

In Depot is in vele talen vertaald. Voor de Hebreeuwse vertaling is een nieuwe uitgebreide inleiding geschreven door Robert Jan van Pelt. Deze inleiding is ook in deze nieuwe, geheel herziene uitgave opgenomen. Het voorwoord is geschreven door Bertien Minco, directeur van Herinneringscentrum Kamp Westerbork. Het nawoord is van Koert Broersma, biograaf: *Buigen onder de storm – Philip Mechanicus, verslaggever tot in de dood 1889-1944*.

GEBONDEN, CA. 500 BLADZIJDEN

PRIJS: € 29,50

ISBN: 9789493028739

APRIL 2024

DAGBOEK

ISAAC COHENSUS KAMPDOKTER

in dwangarbeiderskampen onder de rook van Auschwitz

Op de valreep als arts afgestudeerd in Utrecht. Daarna direct door naar Westerbork. En van daaruit maakte Isaac Cohensius een lange en barre tocht naar diverse zogenoemde ‘Cosel-kampen’ in de buurt van Auschwitz-Birkenau. Dat waren dwangarbeiderskampen ten behoeve van de Duitse industrie, waar Organisation Schmelt een belangrijke rol speelde. Isaac was daar arts, waar hij een niet te benijden rol vervulde tussen de kampbewaking en collega-gevangenen. De arme Amsterdamse Joden vertrouwden hem vaak niet, terwijl de SS hem als Jood minachtte.

Isaac heeft in minimaal zeven van deze kampen in Silezië gewerkt: Niederkrich, Seibersdorf, Blechhammer, Sankt Anna, Faulbrück, Gräditz, Langebielau-Sportschule (Reichenbach). In Blechhammer ontmoet hij de Poolse zussen Eugenia en Frieda Lemberger. Eugenia bezwijkt aan vlektyfus, Frieda is ernstig verzwakt en haalt het net. Na de oorlog trouwt hij met Frieda. Later emigreren ze naar Israel. Over Westerbork en de eerste drie Cosel-kampen heeft Isaac zijn herinneringen rond 1947 op papier gezet. Hij heeft zijn verhaal nooit meer afgemaakt.

‘Naast het belang voor de specifieke geschiedschrijving van het artseneroep en voor die van de vernietiging van de Nederlandse Joden, is dit boek ook van grote menselijke waarde. Dit ‘egodocument’ bezit een enorme kracht om mensen, iedereen die het wil lezen, te laten invoelen in hoe het was. Voor zover dat ooit mogelijk zal zijn.’ Hanna van den Ende

Isaac Cohensius

Kampdokter

in dwangarbeiderskampen
onder de rook van Auschwitz

GEBONDEN, CA. 225 BLADZIJDEN

PRIJS: € 24,50

ISBN: 9789493028791

OKTOBER 2024

HERINNERINGEN

LAURIEN VASTENHOUT

JOODSE RADEN IN WEST-EUROPA TIJDENS DE DUITSE BEZETTING

In de periode na de Tweede Wereldoorlog werd voornamelijk negatief geoordeeld over de rol van 'Joodse raden' in bezet Europa. Ze werden gezien als werktuigen in de handen van de Duitse bezetter, die hadden bijgedragen aan het maatschappelijk isoleren en deporteren van de Joden. De vertegenwoordigers van deze organisaties werden en worden vaak nog steeds beschouwd als collaborateurs.

In deze eerste omvangrijke vergelijkende studie naar de 'Joodse raden' in Nederland, België en Frankrijk laat Laurien Vastenhout zien dat deze geschiedenis in werkelijkheid veel complexer is dan tot nu toe werd aangenomen. Met behulp van een breed scala aan bronnen, zoals persoonlijke getuigenissen, administratieve documenten en procesverslagen, ontrafelt de auteur de wordingsgeschiedenis van deze organisaties. Ze beschrijft hoe de Joodse leiders een weg probeerden te vinden tussen de steeds verdergaande eisen van de bezetter en de wens om Joden hulp te verlenen. Bovenal toont ze dat het functioneren van de 'Joodse raden' in de juiste (vooroorlogse) context beschouwd moet worden en geeft ze een grondig inzicht in de persoonlijke contacten met de Duitse bezetter en clandestiene organisaties.

Laurien Vastenhout (1991) is onderzoeker en docent bij het NIOD Instituut voor Oorlogs-Holocaust-, en Genocidestudies in Amsterdam. Ze promoveerde op 'Joodse Raden' in West-Europa aan de University of Sheffield, Engeland. *Joodse raden' in West-Europa tijdens de Duitse bezetting* is een vertaling van *Between Community and Collaboration: Jewish Councils' in Western Europe under Nazi Occupation* (Cambridge University Press, 2022). Voor haar onderzoek kreeg ze verschillende beurzen, waaronder de Claims Conference Saul Kagan Research Fellowship in Advanced Shoah Studies een Yad Vashem research fellowship.

Laurien Vastenhout

*'Joodse raden' in West-Europa
tijdens de Duitse bezetting*

YAD VASHEM INTERNATIONAL BOOK PRIZE FOR HOLOCAUST RESEARCH 2023

GEBONDEN, 410 BLADZIJDEN

PRIJS: € 29,50

ISBN: 9789493028654

APRIL 2024

MONOGRAFIE

Frank van Vree

*Nederland en de herinnering aan
de Jodenvervolging*

1945-2024

GEBONDEN, 407 BLADZIJDEN

PRIJS: € 29,50

ISBN: 9789493028777

JANUARI 2024

MONOGRAFIE

FRANK VAN VREE

NEDERLAND EN DE HERINNERING AAN DE JODENVERVOLGING

1945-2024

‘Het was prachtig zoals de wielen van de wagons in het begin in Nederland rolden ...’ aldus een trotse Adolf Eichmann, het organisatorische meesterbrein achter de deportaties van de joden uit de door nazi-Duitsland bezette gebieden naar de vernietigingskampen, enkele jaren na de oorlog. Hij had alle reden tevreden te zijn. In geen enkel ander West-Europees land werd zo’n groot deel van de joodse bevolking weggevoerd en vermoord, en dat had ook te maken met de medewerking van veel Nederlandse instanties. Een harde en pijnlijke waarheid, die velen in Nederland aanvankelijk niet onder ogen wilden zien. In dit boek wordt geschetst hoe Nederland met de herinnering aan de Jodenvervolging is omgegaan, vanaf de eerste jaren na de bevrijding tot aan de opening van het Nationaal Holocaust Museum in 2024. Opvallend daarbij is dat de nazistische vervolging in Nederland al in de jaren zestig een belangrijke plaats kreeg in de nationale herinneringscultuur, vooral dankzij het Eichmann-proces en het werk van Jacques Presser. Het nationalistische beeld van de oorlog als een periode van ‘onderdrukking en verzet’, waarin de Jodenvervolging in de eerste plaats werd gezien als een illustratie van de Duitse terreur tegen het Nederlandse volk, bleek niet langer houdbaar.

Frank van Vree is em. hoogleraar Geschiedenis van Oorlog, Geweld en Herinnering aan de Universiteit van Amsterdam. Eerder was hij directeur van het NIOD en decaan van de Faculteit Geesteswetenschappen van de UvA. Hij publiceerde een groot aantal studies op het terrein van de moderne geschiedenis en historische cultuur.

FRANK VAN VREE

DE POLITIEK VAN DE GESCHIEDENIS

Een beschouwing over herinneringen, geschiedschrijving en
multiperspectiviteit

De politiek van de geschiedenis is een essay over de politieke dimensies van de publieke herinneringscultuur en de geschiedschrijving. Daarbij gaat het niet alleen om de al dan niet bewuste inzet van de geschiedenis door politici en overheden, in democratische zo goed als in autoritair geregeerde landen, maar ook om alledaagse omgangsvormen met het verleden, in het onderwijs, de media, de kunsten of de musea. Zelfs de geschiedschrijving, die streeft naar zo aannemelijk mogelijke, wetenschappelijk onderbouwd beeld van het verleden, heeft onvermijdelijk politieke dimensies. Deze argumenten worden geïllustreerd met concrete voorbeelden, zoals de wereldwijde opkomst van gemusealiseerde plaatsen van terreur en de ‘memory wars’, in het oosten van Azië, maar vooral in Oost-Europa en Rusland, waarvan een rechte lijn loopt naar de huidige oorlog in de Oekraïne. In dit krachtenveld is het de taak van de historicus om zich – met alle hindernissen en beperkingen – te verdiepen in het denken en de drijfveren van alle historische actoren. Een dergelijke multiperspectiviteit is onmisbaar voor een beter begrip van het verloop van historische gebeurtenissen en daarmee voor een overtuigender interpretatie van dat verleden. Geschiedschrijving kan dus niet zonder multiperspectiviteit – een zienswijze die zo oud is als de geschiedschrijving, en geen uitvinding van cultuurmarxisten of woke historici, zoals nationalistische en andere ideologische gelovigen verkondigen.

Frank van Vree is em. hoogleraar Geschiedenis van Oorlog, Geweld en Herinnering aan de Universiteit van Amsterdam. Eerder was hij directeur van het NIOD en decaan van de Faculteit Geesteswetenschappen van de UvA. Hij publiceerde een groot aantal studies op het terrein van de moderne geschiedenis en historische cultuur.

Frank van Vree

De politiek van de geschiedenis

*Een beschouwing over herinneringen,
geschiedschrijving en multiperspectiviteit*

DIGITAAL
PRIJS: GRATIS
JANUARI 2024
SIDE-BOEKJE

Hubert van Blankenstein

*In Groningen stond
ons huis*

Roof, onrecht en restitutie

GEBONDEN, 367 BLADZIJDEN
PRIJS: € 22,50
ISBN: 9789493028715
NOVEMBER 2023
MONOGRAFIE

HUBERT VAN BLANKENSTEIN

IN GRONINGEN STOND ONS HUIS

Tijdens de nazi-bezetting duiken de ouders van Hubert van Blankenstein onder. Als ze uit de onderduik terugkomen begint voor de familie een nieuwe strijd; niet tegen een zichtbare vijand, maar tegen de koude en bureaucratische Groningse gemeentelijke machinerie. Zijn moeder Nettie is de enige overlevende bewoner van haar ouderlijk huis aan de Kamplaan 8, een prachtige villa, in 1941 gevorderd ten behoeve van de Wehrmacht. Na de oorlog weigert burgemeester Cort van der Linden deze vordering op te heffen, iets dat hij wel doet voor de niet-Joodse eigenaren van omliggende gevorderde Kamplaan woningen. Spelletjes en chicanes zorgen ervoor dat zijn ouders uiteindelijk de zeven jaar durende naoorlogse strijd moeten opgeven en de woning aan de Kamplaan in arren moede verkopen aan de gemeente Groningen. De nieuwe burgemeester Jan Tuin zit in de woning en weet van geen wijken. De gemeente Groningen heeft onderzoek laten doen naar het naoorlogse rechtsherstel van het geroofde Joodse onroerend goed. Om onafhankelijkheid te verzekeren heeft burgemeester Koen Schuiling de opdracht uitbesteed aan professoren van de Rijksuniversiteit Groningen. De rapporten die hiervan het resultaat zijn, heeft een storm van verontwaardiging ontketend bij zoon Hubert van Blankenstein. Ze impliceren dat zijn vader zelf het enorme financiële verlies van de familie heeft veroorzaakt. De Jood krijgt weer de schuld van het onrecht dat hem is aangedaan.

Om tot deze conclusie te komen, hebben de rapporten, aldus de auteur, een vals narratief gecreëerd zonder enig bewijs. Erger nog, het omvangrijk beschikbare schriftelijke bewijs wordt moeiteloos genegeerd of verworpen. Gemeente Groningen heeft inmiddels op morele gronden excuses aangeboden en de financiële schade vergoed, maar heeft nooit afstand genomen van het gewraakte rapport. De Kamplaan 8 is slechts één verhaal. Hoeveel vergelijkbare tragedies blijven onopgemerkt in Groningen en in andere steden? Dit is een onthullende zoektocht naar vergeten onrecht. Het is de vraag of de prijs van waarheid en gerechtigheid daadwerkelijk is betaald.

Rūta Vanagaitė
Efraim Zuroff

Onze mensen

Holocaust in Litouwen
collaboratie, ontkenning, verdraaiing

GEBONDEN, 304 BLADZIJDEN
PRIJS: € 24,50
ISBN: 9789493028661
NOVEMBER 2023
MONOGRAFIE

RŪTA VANAGAITĒ EN EFRAIM ZUROFF ONZE MENSEN

Holocaust in Litouwen - collaboratie, ontkenning, verdraaiing

Van de circa 220.000 Joden die voor de Tweede Wereldoorlog in Litouwen leefden, zou slechts 3,6 procent (8000) de Duitse bezetting overleven. Anders dan de Nederlandse Joden, werden de overige 96,4 procent van de Litouwse Joden niet in de gaskamers, maar via massa-executies in de openlucht vermoord. Bij deze 'Holocaust door kogels' in het van mede door de katholieke kerk geïnspireerd antisemitisme doortrokken land vormden niet de Duitse bezetters, maar de met de nazi's collaborerende Litouwers de belangrijkste daders. Niet alleen in het Sovjettijdperk, maar ook na het herstel van de onafhankelijkheid van Litouwen bleef deze massamoord op hun Joodse landgenoten een graag verzwegen publiek geheim.

De Litouwse journaliste en auteur Rūta Vanagaitė, nazaat van een Litouwse 'dader', en de vermaarde nazi-jager Efraim Zuroff, die een Joods-Litouwse familieachtergrond heeft, maken in dit persoonlijk geschreven boek een gezamenlijke rondreis door Litouwen en gaan op zoek naar overgebleven sporen van de Joodse massagraven in een poging de historische waarheid bloot te leggen. Tevens analyseren ze de maatschappelijke slijtzwam dat de Holocaust in Litouwen nog altijd is.

Rūta Vanagaitė is als televisiejournaliste en auteur van meerdere best-sellers een bekende publieke persoonlijkheid in Litouwen. Door de vijandige reacties op de publicatie van *Onze mensen* in Litouwen zag zij zich gedwongen om naar Jeruzalem te verhuizen.

Efraim Zuroff, Holocausthistoricus, publicist en bovenal bevlogen nazi-jager, is directeur van het Simon Wiesenthal Center in Jeruzalem. Hij doet al tientallen jaren lang onderzoek naar de Holocaust in Litouwen.

EFRAIM ZUROFF

HOLOCAUST DISTORTION IN OOST-EUROPA EN OP DE BALKAN

essays van een nazi-jager

Efraim Zuroff is als directeur van het Simon Wiesenthal Center in Jeruzalem een fanatiek bestrijder van alle vormen van Holocaustverdraaiing (Holocaust distortion) waar ook het International Holocaust Remembrance Alliance (IHRA) al jaren voor waarschuwt. In zijn boek *Onze mensen*, samen met Rūta Vanagaitė, wijst hij onophoudelijk op alle mogelijke vormen van Holocaust distortion. Daarnaast schrijft hij regelmatig artikelen in de *Times of Israel*, *Tablet Magazine* en *Haaretz Books*. Enkele van zijn essays zijn vertaald en opgenomen in dit digitale side boekje bij *Onze mensen. Holocaust in Litouwen. Collaboratie, ontkenning en verdraaiing*.

Extra content voor de geïnteresseerde lezer!

Efraim Zuroff, Holocausthistoricus, publicist en bovenal bevlogen nazi-jager, is directeur van het Simon Wiesenthal Center in Jeruzalem. Hij doet al tientallen jaren lang onderzoek naar de Holocaust in Litouwen.

Efraim Zuroff

*Holocaust distortion in
Oost-Europa en op de Balkan*

essays van een nazi-jager

DIGITAAL , 50 BLADZIJDEN

PRIJS: GRATIS

NOVEMBER 2023

SIDE-BOEKJE

VERTALING: ROB PIJPERS

Piet Hagen

Joodse klokkenluiders

*Hoe Alfred Wiener en David Cohen
vanuit de Jan van Eijckstraat waarschuwden
voor nazi-Duitsland*

GEBONDEN, 124 BLADZIJDEN
PRIJS: € 24,50
ISBN: 9789493028692
OKTOBER 2023
MONOGRAFIE

PIET HAGEN

JOODSE KLOKKENLUIDERS

Hoe Alfred Wiener en David Cohen vanuit de Jan van Eijckstraat waarschuwden voor nazi-Duitsland

Al vanaf 1918 nam de anti-Joodse agressie in Duitsland verontrustende vormen aan. De Duitser Alfred Wiener besloot daarom het antisemitisme te bestrijden door alle uitingen daarvan te documenteren en zo de bevolking te waarschuwen. Toen Hitler aan de macht kwam vluchtte hij vanuit Berlijn naar Nederland, waar hij een bondgenoot vond in David Cohen, die sinds lang actief was voor de Joodse zaak en zich nu inzette voor de opvang van Joodse vluchtelingen in Nederland. Samen richtten Wiener als directeur en Cohen als voorzitter het Jewish Central Information Office (JCIO) op, dat vanuit de Jan van Eijckstraat in Amsterdam Joodse gemeenschappen, media, overheden en inlichtingendiensten in binnen- en buitenland informeerde over de gevaren van het nationaalsocialisme. In *Joodse klokkenluiders* beschrijft Piet Hagen het werk van Wiener in Duitsland, Nederland, Amerika en Engeland. Daarnaast schetst hij zowel de bijdrage van Cohen aan het informatiebureau als diens vele werk voor de Joodse vluchtelingen in Nederland. Terwijl Wiener na de oorlog alom geprezen werd voor zijn rol als klokkenluider, werden Cohens vooroorlogse verdiensten na de oorlog geheel overschaduwd door zijn omstreden optreden als voorzitter van de Joodse Raad tijdens de bezetting. De man die in de jaren dertig zo krachtig alarm had geslagen, bleek de moorddadigheid van het naziregime toch nog te onderschatten.

Piet Hagen (1942) is een journalist en non-fictie schrijver. Hij begon zijn loopbaan als redacteur van Trouw in 1967. Later was hij docent en directeur van de School voor Journalistiek in Utrecht (1983-1995), hoofdredacteur van *De Journalist/Villamedia* (1995-2002) en columnist van *NRC Handelsblad* (2003-2005). Sinds 2002 is hij fulltime auteur van boeken over geschiedenis.

LEO VAN BERGEN

DE POPPENPELER VAN MENGELE

De geneeskunde in het Derde Rijk is een controversieel onderwerp dat vaak te veel in tijd wordt ingeperkt. Zo gaan de ideeën erachter terug tot het midden van de 19e eeuw. Verteld vanuit het perspectief van een der daders, de eind jaren zestig overleden hoogleraar genetica Otmar Baron von Verschuer, telg van een Nederlands adellijk geslacht, wordt deze geschiedenis opnieuw geschreven. Ondanks dat hij degene was die de medische opdrachten aan Josef Mengele te Auschwitz verstrekke, is hij na de oorlog nooit vervolgd en kon hij zelfs aanblijven als hoogleraar. Hij was immers slechts een onzichtbare poppenspeler en niet een maar al te zichtbare marionet. In een zestiental, aan zijn favoriete student gerichte, met feitelijke gebeurtenissen en uitspraken gevulde brieven, probeert Von Verschuer begrip te kweken voor het doen en laten van hem en zijn collega's; geen monsters, zoals vaak gezegd in de naoorlogse literatuur, maar volgens hem puike medici en eminente wetenschappers die het beste met de mensheid voorhadden. Iedere brief behandelt een onderdeel van die medische geschiedenis; de theoretische concepten zoals rassenhygiëne en de daaruit voortkomende praktische, eugenetische maatregelen zoals sterilisatie en 'euthanasie'. Ook de medische experimenten komen uiteraard aan bod. De brieven hebben in het boek de naam gekregen van iemand die in het behandelde onderwerp een prominente rol speelde of zelf het onderwerp was.

Naast een expliciete geschiedenis is *De poppenspeler van Mengele* ook een impliciete aanval op bepaald taalgebruik en stelt het vragen bij wat waarheid is, wat feit is en wat mening (of zelfs dat niet eens) en wat wetenschap behelst of moet behelzen.

Dr. Leo van Bergen (1959) is een freelance medisch-historicus met een bijzondere belangstelling voor koloniale geneeskunde en de relatie tussen oorlog en geneeskunde.

DE POPPENPELER VAN MENGELE

Leo van Bergen

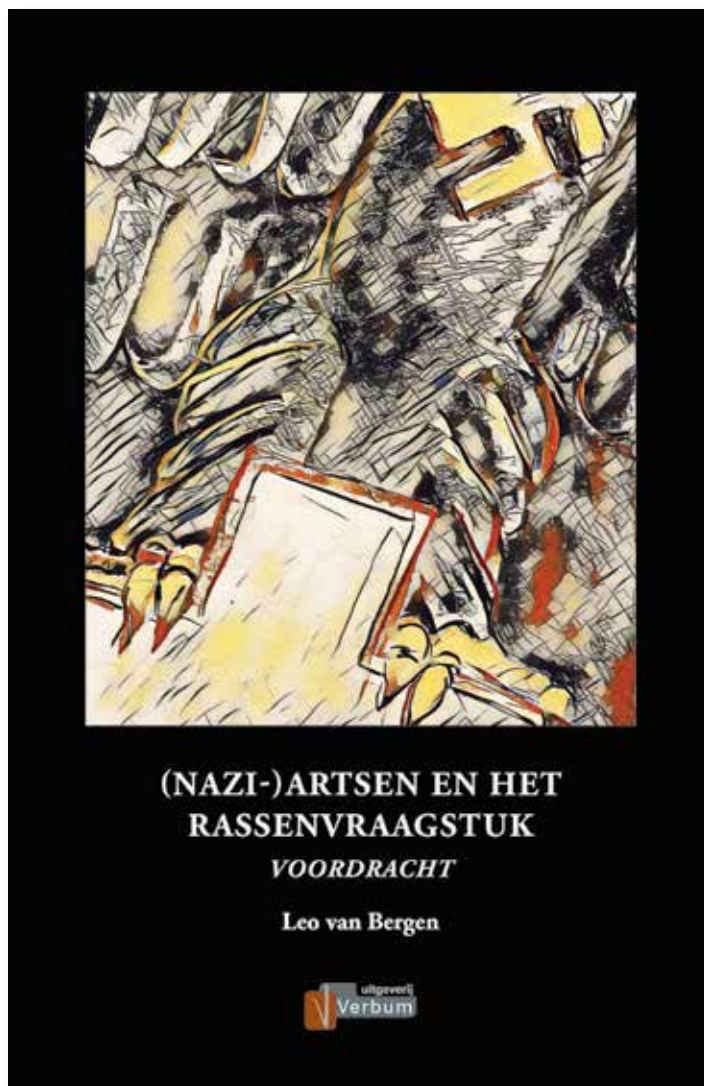
GEBONDEN, 304 BLADZIJDEN

PRIJS: € 29,50

ISBN: 9789493028760

OKTOBER 2023

MONOGRAFIE

DIGITAAL, 28 BLADZIJDEN
PRIJS: GRATIS
OKTONBER 2023
SIDE-BOEKJE

LEO VAN BERGEN

(NAZI)-ARTSEN EN HET RASSENVRAAGSTUK

Voordracht

De geneeskunde in het Derde Rijk, teruggaand tot het midden van de negentiende eeuw, is controversieel en wordt ook vaak historisch slecht geduid. Verteld vanuit het perspectief van een der daders, de eind jaren zestig overleden hoogleraar genetica Otmar Baron von Verschuer, telg van een Nederlands adellijk geslacht, wordt deze geschiedenis opnieuw geschreven. Ondanks dat hij degene was die de medische opdrachten aan Josef Mengele te Auschwitz verstrekke, is hij na de oorlog nooit vervolgd en kon hij zelfs aanblijven als hoogleraar. Hij was immers slechts een onzichtbare poppenspeler en niet een maar al te zichtbare marionet. In een zestiental, aan zijn favoriete student gerichte, met feitelijke gebeurtenissen en uitspraken gevulde brieven, probeert Von Verschuer begrip te kweken voor het doen en laten van hem en zijn collega's; geen monsters, zoals vaak gezegd in de naoorlogse literatuur, maar volgens hem puike medici en eminente wetenschappers die het beste met de mensheid voorhadden. Iedere brief behandelt een onderdeel van die medische geschiedenis; de theoretische concepten zoals rassenhygiëne en de daaruit voortkomende praktische, eugenetische maatregelen zoals sterilisatie en 'euthanasie'. Naast een expliciete geschiedenis is *De Poppenspeler van Mengele* ook een impliciete aanval op bepaald taalgebruik en stelt het vragen bij wat waarheid is, wat feit is en wat mening (of zelfs dat niet eens) en wat wetenschap behelst of moet behelzen.

In dit side-boekje (Nazi-)artsen en het rassenvraagstuk licht de auteur zijn boek, *De poppenspeler van Mengele*, toe. Deze voordracht is uitgesproken tijdens de boekpresentatie op 5 oktober 2023 in de Sweelinck Zaal van Descartes Centrum in Utrecht.

ANNY SULZBACH

DE LANGE ADEM VAN DE HOLOCAUST

Een familiekroniek

Redactie: Jeroen van den Eijnde, Annemieke Kamoschinski, René Kok, Janneke de Moei

Hoeveel ellende kan een mens verdragen? Wat doet dit met je? Vragen die zich opdringen bij het lezen van de (oorlogs-) herinneringen van Anny Sulzbach en haar dochter Evelyn.

Op 6 juni 1943 staan zij op het perron van station Vught, te midden van honderden andere kinderen en hun ouders. De volgende dag eenzelfde tafereel. Het is het begin van een tocht die voor de meeste wachtenden zal eindigen in de gaskamers van Sobibor. Een gebeurtenis die later zal worden omschreven als 'De Kindertransporten' uit Kamp Vught. Anny, haar man Jacob en Evelyn overleven. Zij publiceert twee boeken over haar jeugd in Duitsland, het opkomende nazisme, haar oorlogservaringen en de naoorlogse tijd. Helder en nauwgezet beschrijft zij de gevangenschap in Vught, het vertrek naar Westerbork, de honger in Bergen-Belsen en de reis naar de bevrijding in Biberach. Wie de levendige en toegankelijk geschreven verhalen en brieven leest, krijgt gevoel en beeld bij de oorlog van nazi-Duitsland tegen de Joden. En van de gevolgen, ook in levens van kinderen die na de oorlog geboren zijn. Veel mensen zien in de wederopbouwjaren het leed van de Joden niet, of willen het niet zien. Men weet niet beter dan erover te zwijgen. Het begrip traumatische ervaring is nog onbekend. Een interview met dochter Evelyn en een bijdrage van kleindochter Myriam maken duidelijk hoe deze ervaringen een schaduw werpen waaraan niet makkelijk te ontsnappen valt. Juist in tijden van afnemende kennis en toenemend antisemitisme kunnen verhalen als deze een brug slaan naar besef en bewustzijn.

Anny Sulzbach

De lange schaduw van de Holocaust

Een familiekroniek

Redactie
Jeroen van den Eijnde, Annemieke Kamoschinski,
René Kok, Janneke de Moei

GEBONDEN, 250 BLADZIJDEN

PRIJS: € 24,50

ISBN: 9789493028722

JULI 2023

HERINNERINGEN

Lou Wolf

Ontsnapt aan het moffentuig

Het verhaal van een Joodse slager tijdens de oorlog

Inleiding
Maria Hendriks

GEBONDEN, 248 BLADZIJDEN
PRIJS: € 24,50
ISBN: 9789493028685
MEI 2023
HERINNERINGEN

LOU WOLF

ONTSNAPT AAN HET MOFFENTUIG

Het verhaal van een Joodse slager tijdens de oorlog

‘Met een prop van zenuwen in zijn keel schreeuwde hij door het apparaat dat ik zo vlug als ik kon, koste wat kost, weg moest gaan. “Ga naar buiten waar je wilt, kijk niet op geld, maar blijf uit hun poten.” Ik moest mij alsof het de gewoonste zaak van de wereld was, onder het oog van de NSB’ers in de zaak uit de voeten maken.’ Zo beschrijft slager Lou Wolf het telefoontje van zijn vader naar de winkel als in 1941 de razzia’s beginnen. De Joodse Wolf deed alles om uit handen van de Duitsers te blijven. Hij probeert naar Engeland te ontsnappen, later naar Zwitserland; hij wendt een ernstige ziekte voor. Hij regelt een Sperstempel om voorlopig uit Westerbork te blijven; met simulatie, mooie praatjes en fooien weet hij te voorkomen dat hij en zijn vrouw uit huis worden gehaald. Uiteindelijk gaan ze onderduiken, hun dochter van twee in een ander gezin dan zichzelf. Wat de oorlogsherinneringen van Lou Wolf bijzonder maken, zijn de uitgebreide en indringende persoonlijke beschrijvingen. We weten dat de Joden een ster moesten dragen, hun banen, huizen en bedrijven verloren, maar Lou Wolf beschrijft heel precies hoe dat gebeurt en welk effect dat op hem en zijn naasten heeft. Zoals hij ook nauwkeurig weergeeft hoe hij te werk ging om ambtenaren, keuringsartsen en de politie gunstig te stemmen en te bewegen niet tot actie over te gaan.

Lou Wolf (1916-1985) was bedrijfsleider in een van de slagerijen van zijn schoonvader Wallach toen de oorlog uitbrak. Na de oorlog bouwde hij samen met Wallach het bedrijf uit en na diens overlijden zetten Lou en zijn vrouw Selma het familiebedrijf voort. Lou was een actieve, creatieve man. Hij turnde, speelde viool, zong, tenniste en was verwoed filmer. Hij ontwierp en maakte zijn eigen reclames. Zijn etalages werden diverse keren bekroond.

ADRIAAN VAN ES EN ARJEH KALMANN

‘MAAR IK BEN GEEN SCHOOIER’

Nico van Nieuwenhuysen - arts in kamp Amersfoort en aan het oostfront

Veroordeeld tot twintig jaar cel en een levenslang beroepsverbod; hoe kon het zover komen? Nicolaas van Nieuwenhuysen was een bekwaam en gerespecteerd chirurg, een maatschappelijk geëngageerde notabel die in een van de mooiste huizen op de Amersfoortse Berg woonde. Hij koos na de bezetting in mei 1940 de kant van de Duitsers en ontpopte zich als een bijzonder hardvochtige kamparts in kamp Amersfoort. Met de Nederlandse Ambulance trok hij als SS'er en als chef-chirurg naar het Oostfront om gewonde Duitse soldaten te behandelen. Zijn vrouw en hun drie zonen werden na de oorlog samen met andere 'foute' Nederlanders langdurig in kamp Amersfoort en andere kampen opgesloten en kregen te maken met op wraak belust bewakingspersoneel. De enige schuld van de zonen bestond eruit dat zij kinderen waren van Nico van Nieuwenhuysen.

Nico van Nieuwenhuysen (1889-1967) gaf voor zijn rechters toe dat hij een 'harde man' was geweest, maar 'geen schooier'. De schrijvers van dit boek, die konden beschikken over het familiearchief van Van Nieuwenhuysen met onder meer veel nooit eerder gepubliceerde foto's, laten de feiten spreken en wijden het slothoofdstuk van hun boek samen met Nico's kleinzoon Nicolaas-John aan morele en medisch-ethische kwesties. Met als belangrijkste vraag: hoe kon Van Nieuwenhuysen de Eed van Hippocrates, waarmee iedere arts zweert het belang van de patiënt altijd voorop te stellen, zo flagrant schenden? Adriaan van Es (Rotterdam, 1948) studeerde geneeskunde in Utrecht en volgde daarna de huisartsopleiding en de opleiding tot tropenarts. Na vier jaar als arts in Ghana gewoond en gewerkt te hebben, vestigde hij zich als huisarts in Amersfoort en voerde daar 35 jaar zijn praktijk. Daarnaast is hij betrokken bij medisch mensenrechtenwerk.

GEBONDEN, 354 BLADZIJDEN

PRIJS: € 29,50

ISBN: 9789493028630

JANUARI 2023

BIOGRAFIE

Philip Mechanicus

Brieven uit Westerbork

Inleiding Koert Broersma
Nawoord Elisabeth Oets

GEBONDEN, 134 BLADZIJDEN

PRIJS: € 19,50

ISBN: 9789493028647

NOVEMBER 2022

BRIEVEN

PHILIP MECHANICUS

BRIEVEN UIT WESTERBORK

Inleiding Koert Broersma en nawoord Elisabeth Oets

In zijn dagboek *In Depot* heeft journalist Philip Mechanicus een ooggetuigenverslag opgesteld waarin hij van dag tot dag zijn verblijf in kamp Westerbork beschrijft. Tegelijk observerend en betrokken bij het lot van zijn medegevangenen, 'alsof ik als officieel reporter een schipbreuk versla', beschrijft hij het dagelijkse leven in de periode 28 mei 1943 tot 28 februari 1944 in dit kamp. Daarna wordt hij gedeporteerd naar Auschwitz en daar doodgeschoten. Met de dagboeken van Anne Frank en Etty Hillesum behoort *In Depot* tot de belangrijkste Nederlandse Holocaust-dagboeken.

Maar Philip Mechanicus schreef niet alleen een dagboek, hij schreef ook vele brieven aan familie en vrienden. In deze bundel zijn de belangrijkste bewaard gebleven brieven gebundeld.

Biograaf Koert Broersma (*Buigen onder de storm. Philip Mechanicus verslaggever tot in de dood 1889-1944*) schreef een inleiding. Klein-dochter en zangeres Elisabeth Oets eert haar grootvader met haar voorstelling *Philip Mechanicus. Wachten op transport*. Zij schreef een persoonlijk nawoord.

JOOP SANDERS

BITTERGELD

De restitutie van Joodse oorlogstegoeden

Nog voor hun deportatie werden de Nederlandse Joden volledig onrecht. Een onderdeel daarvan vormde de verplichte inlevering van al hun bezittingen. Na de oorlog werd de roof via een proces van rechtsherstel voor het overgrote deel ongedaan gemaakt. Maar dat was voor lang niet iedereen het geval.

In de tweede helft van de jaren negentig ontstond in het spoor van de internationale restitutiebeweging een tweede kans. Daarnaast kwam naar voren dat aan overheid, banken en verzekeraars aanzienlijke bedragen uit onbeërfde Joodse nalatenschappen waren toegefallen, wat uit moreel gezichtspunt onaanvaardbaar werd gevonden. Bovendien bracht onderzoek aan het licht dat beurshandelaren actief bij de roof betrokken waren, wat alsnog aanleiding vormde om de door hen toegebrachte schade te verhalen.

In dit boek worden zowel het rechtsherstel als het hernieuwde restitutieproces kritisch onder de loep genomen. Waarom werd dat laatste hervat? Waardoor was het mogelijk dat de kleine Joodse gemeenschap een soms harde strijd met de Staat en machtige financiële instellingen succesvol kon afsluiten? Welke belemmeringen vond zij op haar weg? Wat was de rol van de commissies voor onderzoek en advies? Auteur werpt een nieuw licht op deze spannende periode aan het eind van de vorige eeuw die regelmatig voorpaginanieuws was.

Joop Sanders (Enschede, 1939) studeerde economie te Rotterdam. Hij was werkzaam in het bedrijfsleven en de non-profit sector. Zijn laatste functie was secretaris van het Centraal Joods Overleg van 1997-2001.

Joop Sanders

Bittergeld

*De restitutie van geroofde
Joodse oorlogstegoeden*

GEBONDEN, 732 BLADZIJDEN

PRIJS: € 35

ISBN: 9789493028470

APRIL 2022

MONOGRAFIE

Jacques Noach

Het ongelooft

Sally Noach hielp honderden Joodse en niet-Joodse Nederlanders vluchten

GEBONDEN, 336 BLADZIJDEN

PRIJS: € 24,50

ISBN: 9789493028555

MAART 2022

BIOGRAFIE

JACQUES NOACH

HET ONGELOOF

Sally Noach hielp honderden Joodse en niet-Joodse Nederlanders vluchten

Geliefd bij het Koninklijk Huis, verguisd door de ambtenaren van Buitenlandse Zaken. Sally Noach redde in de Tweede Wereldoorlog honderden vluchtelingen het leven maar erkenning hiervoor van regeringszijde kwam er nooit. Hij bleef op zijn vlucht naar Engeland 'hangen' op het Nederlandse consulaat in Lyon als tolk-vertaler. Daar heeft Sally honderden Nederlandse (Joodse en niet-Joodse) vluchtelingen geholpen te vluchten naar Zwitserland en Spanje om zich vervolgens in Engeland bij de geallieerde strijdkrachten aan te sluiten. Hij moest hierbij, door gebrek aan middelen en menskracht, uiterst creatief te werk gaan. En dat was tegen het zere been van de diplomaten van Buitenlandse Zaken. Zij vonden dat de 'onbeschaafde' gelegenheidsdiplomaat zich meer aan de (Duitse en Vichy-Franse) regels moest houden. De verarmde en vaak antisemitische adellijke top van het corps diplomatique en de ongeschoolde tapijt- en stoffenverkoper Sally Noach spraken niet dezelfde taal.

Zoon Jacques Noach (Londen, 1946) deed uitgebreid archiefonderzoek naar het 'dossier Sally Noach' en kwam tot ontluisterende onthullingen over de hulp die 'Londen' bood aan Nederlandse vluchtelingen. Als het aan de ambtenaren had gelegen was iedereen vanuit Frankrijk direct teruggestuurd naar het bezette Nederland. Ook was er onmiskenbaar sprake van beschavingsantisemitisme. Ambtelijk werd Sally gekarakteriseerd als 'geen beschaafd/welopgevoed mensch'. Consul-generaal der Nederlanden in Frankrijk, Ate Sevenster, formuleerde het helder: 'Joodse vluchtelingen waren "de minste lui".' In 1969 kreeg Sally Noach van koningin Juliana en prins Bernhard het Erekrus van de Huisorde van Oranje. Van regeringswege kreeg hij slechts minachting. In 1971 publiceerde hij zijn oorlogsherinneringen met als titel *Het moest gedaan worden*. Dit boek is integraal opgenomen.

SIERK PLANTINGA

‘ZOLANG MEN HIER IS, BLIJFT MEN IN GEVAAR’

Nederlandse vluchtelingen in Vichy-Frankrijk

‘Zolang men hier is, blijft men in gevaar’ is een gratis side-boekje bij het in maart 2022 verschenen boek *Het ongeloof. Sally Noach hielp honderden Joodse en niet-Joodse Nederlanders vluchten* van Jacques Noach (Uitgeverij Verbum, 2022). Tijdens de boekpresentatie op 30 maart 2022 in het Verzetsmuseum te Amsterdam heeft Sierk de context geschetst waarin Sally Noach gedurende de eerste fase van de Tweede Wereldoorlog in Frankrijk zijn reddingswerkzaamheden heeft moeten uitvoeren. De integrale tekst van de lezing is hier opgenomen.

Sierk Plantinga (1948) werkte van 1973 tot 2013 als archivaris bij het Algemeen Rijksarchief/Nationaal Archief te Den Haag. Tegenwoordig is hij als vrijwilliger verbonden aan het Museum Engelandvaarders in Noordwijk. Hij publiceerde artikelen over Nederlandse vluchtelingen in Vichy-Frankrijk en over Engelandvaarders.

DIGITAAL, 19 BLADZIJDEN

PRIJS: GRATIS

ISBN: 9789493028623

MAART 2022

SIDE-BOEKJE

Merlyn Frank

Terugblik

*Op weg naar Westerbork weggegeven aan
wildvreemde passanten*

PAPERBACK, 34 BLADZIJDEN

PRIJS: € 5, PRIJS EBOOK: GRATIS

ISBN: 9789493028586

HOLOCAUST MEMORIAL DAY, 27 JANUARI 2022

HERINNERINGEN

MERLYN FRANK

TERUGBLIK

Op weg naar Westerbork weggegeven aan wildvreemde passanten

Merlyn Frank (Amsterdam, 1940) bezocht het Enschedees lyceum en de tolkenschool in Genève. Ze werkte ruim tien jaar bij El Al Israel Airlines. En ze overleefde de Holocaust: op weg naar Westerbork werd de bijna driejarige Merlyn door haar moeder meegegeven aan vreemden op een station. Vrijwel haar hele familie werd vermoord in Sobibór. Lange tijd kon en wilde ze dat niet geloven. Jarenlang wachtte ze op de terugkeer van haar ouders; veel te lang bleef ze hopen en dromen. Deze oneerlijke, valse start kleurde haar jeugd. Merlyn was woedend op de hele wereld – de nazi's, de omstanders en de weggijkers. Verdriet en frustratie maakten haar tot een lastig kind dat vaak wegliep, maar altijd door de politie of een leraar van school werd teruggebracht. Haar pleegouders hadden voor de duur van de oorlog een Joods kind in huis genomen, maar zaten nog vele jaren opgescheept met een heel moeilijk meisje. Daarvoor hadden ze destijds niet gekozen. En Merlyn evenmin.

In deze ogenschijnlijk luchtige vertelling blikt Merlyn Frank terug op een leven waarin boosheid en weemoed soms onverwachts de kop opsteken en waarin waanzin en werkelijkheid vaak samengaan. Ze beschrijft een enigszins neurotische vrouw die veel wankelt, maar nooit valt. Een moedig en meeslepend verhaal, dat verrast en ontroert.

Merlyn Frank heeft drie publicaties op haar naam staan. In 1998 schreef ze *Koosje*. Een dinsdagskind, een reconstructie van het leven van haar moeder aan de hand van documenten en gesprekken met nabestaanden. In 2000 verscheen haar autobiografische roman *Vliegende kiep*, waarin ze met name op zoek naar zichzelf gaat vanaf haar dertiende tot dertigste levensjaar. In 2018 verschijnt het vervolg *Ver weg en heel dichtbij. Een testament*.

RIA VAN DEN BRANDT

‘IK WAS MIJN HOUFAST HELEMAAL KWIJT’

Getuigen van Theresienstadt

In samenwerking met Guido Abuys

Tijdens de Tweede Wereldoorlog deporteerden de nazi's bijna 5000 Joden vanuit Nederland naar het doorgangsgetto Theresienstadt in Tsjecho-Slowakije. De meeste transporten vertrokken vanuit kamp Westerbork, waar veel gevangenen dachten dat Theresienstadt een 'bevoorrecht' kamp was. Philip Mechanicus geloofde deze propaganda niet: Theresienstadt zou 'het neusje van de zalm' zijn, maar 'de zalm stinkt'.

Hoezeer de zalm destijds stonk, wordt duidelijk in dit boek, gebaseerd op interviews met drieënveertig getuigen van Theresienstadt. Voor het eerst in de Nederlandse geschiedschrijving van de Holocaust wordt het verhaal van Theresienstadt met zoveel verschillende stemmen verteld. De interviews in dit boek zijn afgenomen in samenwerking met Herinneringscentrum Kamp Westerbork.

Ria van den Brandt (1960), filosoof, is als onderzoeker verbonden aan de Faculteit der Filosofie, Theologie en Religiewetenschappen van de Radboud Universiteit. Haar actuele onderzoek richt zich op Joodse getuigenissen en levensfilosofieën. Van haar hand verschenen onder meer *Vrouwen van woorden. Een kleine canon tegen groot leed* (2014) en *Steeds een ander uitzicht. Een inleiding in het denken en leven van Ety Hillesum* (2015).

Guido Abuys (1962) is conservator van het Herinneringscentrum Kamp Westerbork.

Ria van den Brandt

‘Ik was mijn houvast helemaal kwijt’

Getuigen van Theresienstadt

In samenwerking met
Guido Abuys

GEBONDEN, 400 BLADZIJDEN

PRIJS: € 24,50

ISBN: 9789493028579

DECEMBER 2021

HERINNERINGEN

PAPERBPOCK, 254 BLADZIJDEN
PRIJS: € 24,95, EBOOK: € 7,95
ISBN: 9789074274418
JUNI 2021
HOLOCAUST EN RELIGIE

JOYCE RONDAIJ

PRIMO LEVI NA GOD

Verhalen van een nieuwe Bijbel

Hoe kan je schrijven over de mens en God na Auschwitz? Het 'na' in de titel verwijst naar het verlies dat Auschwitz veroorzaakte en de uitdaging die het betekende voor het denken over de mens en God, zowel in het werk van de Italiaans-Joodse scheikundige en schrijver Primo Levi, als in de theologie en filosofie. Het boek focust op drie thema's: onrechtvaardig lijden, chaos en schepping, en goed en kwaad. Het toont aan hoe Levi schreef over de mens en God na Auschwitz, en hoe zijn representaties theologisch gelezen kunnen worden 'na God'. Daarvoor brengt Rondaij Levi's werk in gesprek met denkers als Richard Kearney, Immanuel Levinas en Catherine Keller.

Levi's werk laat het belang zien van religieuze teksten om het verhaal van de mens te vertellen. Hij transformeert deze teksten, en geeft ze nieuwe betekenissen in nieuwe contexten. Hiermee zet hij de religieuze taal in voor een van de functies die zij altijd heeft gehad: betekenisverlening aan het zo complexe menselijk bestaan.

ROB PIJPERS

HOU-ZEE!

Dreggen in de beerput van een nationaalsocialistische familie

Anders dan het na de bevrijding van Nederland graag omarmde geschiedbeeld wil, vormden de leden van de NSB en haar nevenorganisaties zowel voor als tijdens de oorlogsjaren vaker wel dan niet juist de ‘ruggengraat’ van de maatschappij. Evenmin vormden deze NSB’ers een van de rest van de maatschappij strikt afgescheiden ‘foute’ enclave. In brede kringen van ‘arisch’ Nederland en ook bij de zelfbenoemde Joodse elite zoals belichaamd in de Joodsche Raad, zetten na de Duitse inval in 1940 aanpassing en collaboratie de toon en effenden het pad voor de deportatie van honderdduizend Joodse Nederlanders. Na de oorlog werd door NSB’ers veelal gezwegen over hun vroegere doen en laten, ook en met name tegenover hun nazaten. De auteur, afkomstig uit wat door de naoorlogse Bijzondere Rechtspleging als een ‘doorgewinterd NSB-milieu’ werd getypeerd, ontrafelt in dit heel persoonlijke opstel het oorlogsverleden – en de nasleep daarvan – van zijn familieleden, die vanaf de oprichting van de NSB begin jaren dertig hun ziel en zaligheid in ‘de beweging’ staken en na ‘Dolle Dinsdag’ in september 1944 de wijk namen naar het beminde Duitse buurland van Führer Adolf Hitler. Hij schildert een onthutsend en ontluisterend tijdsbeeld van het toenmalige Nederland en legt tevens de sociaalhistorische en psychologische wortels van de ‘fascistische mentaliteit’ bloot.

Rob Pijpers

Hou-Zee!

Dreggen in de beerput van
een nationaalsocialistische familie

PAPERBACK, 187 BLADZIJDEN

PRIJS: € 19,50, EBOOK: € 7,95

ISBN: 9789493028470

APRIL 2021

MONOGRAFIE

Stephan Lehnstaedt

De kern van de Holocaust

*Belzec, Sobibor, Treblinka en
Aktion Reinhardt*

GEBONDEN, 217 BLADZIJDEN
PRIJS: € 22,50, EBOOK: € 7,95
ISBN: 9789493028364
MAART 2021
MONOGRAFIE

STEPHAN LEHNSTAEDT

DE KERN VAN DE HOLOCAUST

Belzec, Sobibor, Treblinka en Aktion Reinhardt

Ruim dertig procent van de Nederlandse Holocaustslachtoffers (ca. 33.500) werd vergast in het vernietigingskamp Sobibor. Hierdoor is Sobibor een belangrijk onderdeel van de Nederlandse Holocaust.

Kamp Sobibor was een onderdeel van *Aktion Reinhardt* die op 15 maart 1942 van start is gegaan. Deze *Aktion*, genoemd naar de hoge SS'er Reinhardt Heydrich, behelsde de bouw en werking van drie kampen (Belzec, Sobibor en Treblinka) die alleen voor de vernietiging van Joden zijn ontworpen, in het bijzonder het vermoorden van de Poolse Joden. Maar er was ook capaciteit voor Joden uit andere landen.

Tot november 1943 zijn ongeveer twee miljoen mensen in de *Aktion Reinhardt*-kampen vergast en verbrand. Daarna werden de kampen snel afgebroken en werden zoveel mogelijk sporen gewist. Minder dan 150 Joden hebben de Holocaust en deze vernietigingskampen overleefd. Slechts twee Nederlandse vrouwen wisten Sobibor te ontvluchten, waarvan Selma Engel-Wijnberg de bekendste was.

De *Aktion Reinhardt*-kampen hebben nooit de belangstelling gehad die Auschwitz-Birkenau (de 'hoofdstad van de Holocaust') ten deel is gevallen. Stephan Lehnstaedt corrigeert dit onvolledige beeld met deze compacte doch indringende studie.

De kern van de Holocaust wordt uitgegeven in samenwerking met Stichting Auschwitz, gevestigd te Brussel.

Stephan Lehnstaedt (München, 1980) is professor Holocaust en Joodse studies aan het Touro College Berlin. Zijn belangrijkste aandachtsgebieden zijn de Tweede Wereldoorlog, de Holocaust en de compensatie van dwangarbeid in de Poolse getto's.

STEPHAN LEHNSTAEDT

VERNIETIGINGSKAMP SOBIBOR

moord, overleven en herdenken

Voor de Nederlandse Holocaust neemt Sobibor een belangrijke plaats in. Ongeveer eenderde van alle Nederlands-Joodse slachtoffers is vergast in Sobibor. Naast Auschwitz-Birkenau is Sobibor een meer dan relevante plaats van herdenking voor veel Nederlandse Joden. In 2020 verscheen een fotoboek (*Het Niemann Album*) van ss'er en plaatsvervangend kampcommandant Johann Niemann waarin ook veel nieuwe en onbekende foto's van het vernietigingskamp Sobibor zijn opgenomen. Deze foto's zijn nooit eerder gepubliceerd. Sterker nog, er waren geen of heel weinig foto's waarbij je een goed beeld krijgt van het onbekende Sobibor.

Uitgeverij Verbum besteedt daarom veel aandacht aan Sobibor en publiceert naast *Het Niemann Album* ook *De kern van de Holocaust* van Stephan Lehnstaedt. Van dezelfde auteur verschijnt nu als side-boekje een inleiding in de geschiedenis van het vernietigingskamp Sobibor.

Stephan Lehnstaedt (München, 1980) is professor Holocaust en Joodse studies aan het Touro College Berlin. Zijn belangrijkste aandachtsgebieden zijn de Tweede Wereldoorlog, de Holocaust en de compensatie van dwangarbeid in de Poolse getto's.

Stephan Lehnstaedt

Vernietigingskamp Sobibor

moord, overleven en herdenken

DOWNLOAD DIGITAAL, 32 BLADZIJDEN

PRIJS: GRATIS

ISBN: 9789493028418

MAART 2021

SIDE-BOEKJE

GEBONDEN, 383 BLADZIJDEN
HARDCOVER: € 29,50, ISBN: 9789493028357
OKTOBER 2020
IN SAMENWERKING MET STICHTING SOBIBOR
FOTOBEEK

MARTIN CÜPPERS (E.A.)

HET NIEMANN ALBUM

foto's van vernietigingskamp Sobibor

Met de moed der wanhoop kwamen op 14 oktober 1943 Joodse gevangenen in opstand en doodden daarbij ook SS'er en plaatsvervangend kampcommandant Johann Niemann. Pas kort geleden kwamen meer dan 350 foto's en aanvullende documenten uit zijn bezit boven water. De gedeeltelijk in twee albums verzamelde particuliere foto's, oorspronkelijk bedoeld als visueel aandenken aan zijn carrière, werpen een nieuwe, indringende blik op de Holocaust in het door Duitsland bezette Polen en de 'euthanasie'-moorden op lichamelijk en geestelijk gehandicapten in het Derde Rijk waarbij Niemann actief betrokken was.

De in dit boek gepubliceerde unieke fotoverzameling wordt in verschillende bijdragen in een verhelderend historisch kader geplaatst. Ze vormt een even beklemmende als waardevolle informatiebron over de onder de noemer Aktion Reinhardt aangeduide moord op circa 1,8 miljoen Joden in de dodenkampen Belzec, Sobibor en Treblinka, een minder bekend hoofdstuk in de vernietiging van de Europese Joden.

Het Niemann Album (Fotos aus Sobibor. Die Niemann-Sammlung zu Holocaust und Nationalsozialismus) is in het Duits uitgegeven door Bildungswerk Stanisław Hantz e.V. en onderzoeksinstituut Ludwigsburg van de Universiteit Stuttgart. De inhoudelijke bijdragen zijn afkomstig van Martin Cüppers, Annett Gerhardt, Karin Graf, Steffen Hänchen, Andreas Kahrs, Anne Lepper en Florian Ross.

SALO MULLER

HET GEVECHT MET DE NEDERLANDSE SPOORWEGEN

De eenzame strijd van een Holocaust-overlevende

Het begon als een persoonlijke kruistocht en het werd een schadeclaim voor alle Nederlandse slachtoffers van de Holocaust die door de Nederlandse Spoorwegen zijn vervoerd naar Westerbork en vanuit Westerbork naar de Duitse grens op weg naar de concentratie- en vernietigingskampen in Duitsland en Polen.

Salo Muller is vasthoudend als het gaat om de nalatenschap van zijn in Auschwitz vermoorde ouders. Als klein jongetje zat hij ondergedoken op verschillende adressen en overleefde hij de naziterreur. Hij schreef hierover in zijn oorlogsherinneringen *Tot vanavond en lief zijn hoor!* Zijn ouders werden opgepakt en gedeporteerd en vonden de dood in de gaskamers van Auschwitz-Birkenau. Meer dan honderdduizend andere Nederlands-Joodse slachtoffer overkwam eenzelfde lot in Auschwitz, Sobibor of een ander kamp. De kosten voor het treinkaartje van de Nederlandse Spoorwegen – ze kregen alleen een enkeltje – moesten ze zelf betalen of werden betaald uit geroofde Joodse tegoeden. Bloedgeld?

Toen de Franse spoorwegen overgingen tot het toekennen van een schadevergoeding, bond Salo Muller de strijd aan met de Nederlandse Spoorwegen. En hoewel hij aanvankelijk het gevecht alleen moest voeren, kreeg hij de NS toch op de knieën en bedong een individuele tegemoetkoming voor alle overlevende Joodse slachtoffers van de Nederlandse Holocaust.

Salo Muller

*Het gevecht met de Nederlandse
Spoorwegen*

De eenzame strijd van een Holocaust-overlevende

GEBONDEN, 150 BLADZIJDEN

PRIJS: € 19,50, EBOOK: € 7,95

ISBN: 9789493028319

SEPTEMBER 2020

AUTOBIOGRAFIE

Wouter Veraart

Rechtsherstel als moreel design

de Uitkeringsregeling NS voor vervolgingsslachtoffers

DOWNLOAD DIGITAAL, 66 BLADZIJDEN

PRIJS: GRATIS

ISBN: 9789493028456

FEBRUARI 2021

SIDE-BOEKJE

WOUTER VERAART

RECHTSHERSTEL ALS MOREEL DESIGN

de Uitkeringsregeling NS voor vervolgingsslachtoffers

Salo Muller heeft de Nederlandse Spoorwegen kunnen overtuigen om een tegemoetkoming te verstrekken aan met name Joodse slachtoffers van de nazivervolging die door NS zijn vervoerd naar de Nederlandse concentratiekampen en vandaar naar de Duitse grens. De NS heeft aan deze transporten geld verdiend. De Duitsers betaalden de facturen van NS met geld uit geroofd Joods vermogen.

Er wordt consequent gesproken van een tegemoetkoming op morele gronden en niet van een schadeloosstelling. Juridisch is NS niet aansprakelijk, aldus Roger van Boxtel, president-directeur van NS. Een morele tegemoetkoming resteert.

Maar voldoet deze vorm van rechtsherstel wel aan de internationaal erkende eisen van 'transitional justice'? Is de tegemoetkoming van NS afdoende om te kunnen gelden als een geslaagde vorm van rechtsherstel? Of moet de onverplichte tegemoetkoming eerder gezien worden als een vorm van bedrijfsmarketing, die aan de grondhouding van het bedrijf ten opzichte van het eigen verleden nog niet wezenlijk iets verandert? Wouter Veraart beantwoordt deze vraag nauwgezet en trekt een vergelijking met de zaak van de Franse spoorwegen waardoor Salo Muller geïnspireerd werd.

Wouter Veraart (1971) is hoogleraar Encyclopedie der Rechtswetenschap en Rechtsfilosofie aan de Vrije Universiteit Amsterdam. Hij promoveerde in 2005 in Rotterdam op Ontrechting en rechtsherstel in Nederland en Frankrijk in de jaren van bezetting en wederopbouw. In zijn oratie in 2009, *De passie voor een alledaagse rechtsorde*, ging hij in op de juridische implicaties van vergeten en herinneren in onze omgang met groot onrecht uit het verleden.

ROB BAKKER

BOEKHOUDERS VAN DE HOLOCAUST

Nederlandse ambtenaren en de collaboratie

De Holocaust kent volgens historicus Raul Hilberg daders, slachtoffers en omstanders. Maar twee groepen verdienen een aparte vermelding: de overheden en het bedrijfsleven die volgens Hilberg in Duitsland onder de daders vielen. In de bezette landen werden de overheden niet onder de daders geschaard, maar toch speelde de bureaucratie in ieder bezet land een belangrijke rol. Ook de overheid in Nederland waar dit boek over gaat. Van aanvang af waren de Nederlandse ambtenaren niet alleen gesprekspartner van de Duitsers, maar waren ook betrokken bij planning en uitvoering van de Jodenvervolging.

Vrijwel alle van de 200.000 ambtenaren vulden tijdens de bezetting een ariërverklaring in, mede in navolging van 's lands hoogste rechtscollege de Hoge Raad. Ambtenaren van de bevolkingsregisters in 1050 gemeenten registreerden 160.000 burgers van Joodse afkomst. Zoals een Nederlandse topambtenaar schreef aan de Duitsers tijdens de bezetting: 'Bevolkingsboekhouding is dienen.'

De Joodse burgers werden ontrecht door overheid en juristen, beroofd met medewerking van het bedrijfsleven, notarissen, makelaars en bemiddelaars. Nederlandse politieagenten haalden Joodse burgers uit hun huis. De Nederlandse Spoorwegen en gemeentelijke tramdiensten vervoerden de gedeporteerden. Nederlandse marechaussee en politie bewaakten de kampen. Van de 140.000 zogenoemde vol-Joden zou bijna 75% de oorlog niet overleven, het hoogste percentage in bezet West-Europa. Na de oorlog moesten de Joodse overlevenden zich uit een 'juridisch getto' vechten om hun afgenomen bezittingen terug te krijgen. Dat laatste lukte pas (deels) in het jaar 2000.

Rob Bakker

Boekhouders van de Holocaust
Nederlandse ambtenaren en de collaboratie

GEBONDEN, 736 BLADZIJDEN

PRIJS: € 29,50, EBOOK € 14,50

ISBN: 9789074274920

APRIL 2020

MONOGRAFIE

Rob Bakker

Landoorlogreglement en Aanwijzingen

Waar ambtenaren zich aan moesten houden tijdens
de Duitse bezetting...

DOWNLOAD DIGITAAL, 75 BLADZIJDEN

PRIJS: GRATIS

ISBN: 9789493028296

APRIL 2020

SIDE-BOEKJE

ROB BAKKER

LANDOORLOGREGLEMENT EN AANWIJZINGEN

Waar ambtenaren zich aan moesten houden tijdens de Duitse
bezetting...

Ambtenaren negeerden de Grondwet, het Oorlogsreglement, de Aanwijzingen en het Commentaar op de Aanwijzingen. Het stond er allemaal in, zowel in de Aanwijzingen (1937) in geval van een vijandelijke inval en bezetting, in het internationale Landoorlogreglement (1907) en in de Nederlandse Grondwet: het is niet toegestaan een onderscheid te maken naar ras of religie, een verbod op roof en deportatie van burgers of een groep burgers. Al deze wetten werden overtreden door alle Nederlandse ambtenaren. Om te beginnen tekenden alle ruim tweehonderdduizend ambtenaren een niet-Jood verklaring. Dit was de eerste massale discriminerende handeling van de Nederlandse overheid in het eerste halfjaar van de bezetting. Geen enkele ambtenaar weigerde. Daarna werden de Joden uit overheidsdienst ontslagen, tegen artikel 5 van de Grondwet in. Vervolgens werden ze succesvol geregistreerd, beroofd (tegen de Aanwijzingen in), geïsoleerd en gedeporteerd; tegen het Landoorlogreglement, Grondwet en Aanwijzingen in. De overheid in Londen zweeg aanvankelijk. Pas in oktober 1943 kwam er in een Commentaar op de Aanwijzingen een verbod om mee te werken aan de deportaties van de Joden, met naam en toenaam genoemd. Dit Commentaar werd eveneens massaal genegeerd waarna nog 16.000 Joden werden gedeporteerd.

In deze uitgave zijn alle relevante reglementen en aanwijzingen integraal opgenomen en vormen hiermee de onontbeerlijke bijlage bij Boekhouders van de Holocaust van Rob Bakker.

JACOB L. LENTZ

AMBTELIJKE HERINNERINGEN

vanaf 1938 hoofd van de Rijksinspectie van de Bevolkingsregisters, tijdens de Duitse bezetting van Nederland van 10 mei 1940-oktober 1944

Inleiding Rob Bakker

Rijksambtenaar Jacob Lentz (1894-1964) was hoofd van de Rijksinspectie van de Bevolkingsregisters tijdens de bezetting en belast met de centrale coördinatie van alle bevolkingsregisters in Nederland. Lentz werd het historische cliché van de collaborerende ambtenaar. Lentz zelf schreef tijdens de Jodenvervolgingen in 1942 aan de Duitsers: 'Bevolkingsboekhouding is dienen.'

Loe de Jong noemde hem 'de dienstklopper in optima forma, een perfectionistische, wereldvreemde ambtenaar die bezeten was van zijn werk'. Dat dienende karakter staat echter model voor het administratieve werk dat in bezettingstijd overal in het land werd verricht. Lentz gaf als rijksambtenaar weliswaar naam en gezicht aan de Jodenregistratie en de persoonsbewijzen met de letter J, maar daar werkten ook duizenden lokale en anonieme ambtenaren in 1050 gemeenten aan mee. De uitvoering van Lentz' dienstbevelen vielen allemaal onder verantwoordelijkheid van de secretaris-generaal van het Ministerie van Binnenlandse Zaken. Lentz was een belangrijke radar in het grote geheel van de bureaucratische machine die meewerkte aan de Jodenvervolging. Hij deed zijn uiterste best voor de Duitsers zolang hij zich gedekt wist door zijn meerderen. Dezelfde meerderen die hem volgens zijn Ambtelijke herinneringen letterlijk opdracht gaven door te gaan met 'collaboratie' toen hij zijn werkzaamheden wilde beëindigen. Zijn herinneringen kunnen gelezen worden als een verweerschrift. Tegelijkertijd geven ze inzicht in het handelen van een van de belangrijkste ambtelijke sleutelfiguren in de uitvoering van de Jodenvervolging tijdens de bezetting.

Jacob L. Lentz

Ambtelijke herinneringen

vanaf 1938 hoofd van de Rijksinspectie van de Bevolkingsregisters, tijdens de Duitse bezetting van Nederland van 10 mei 1940-oktober 1944

Inleiding Rob Bakker

DOWNLOAD DIGITAAL, 75 BLADZIJDEN

PRIJS: GRATIS

ISBN: 9789493028265

APRIL 2020

SIDE-BOEKJE

Bettine Siertsema

Diamantkinderen
Amsterdamse Diamantjoden
en de Holocaust

GEBONDEN, 224 BLADZIJDEN
PRIJS: € 24,50, EBOOK: € 9,95
ISBN: 9789493028340
FEBRUARI 2020
MONOGRAFIE

BETTINE SIERTSEMA

DIAMANTKINDEREN

Amsterdamse Diamantjoden en de Holocaust

Tijdens de Tweede Wereldoorlog ontwikkelden de nazi's plannen om een eigen diamantindustrie op te zetten. Met het oog op de benodigde expertise bleef een groep Joden die werkzaam was in die bedrijfstak met hun gezinnen lange tijd vrijgesteld van deportatie.

Toch werden in 1944 ook zij naar Bergen-Belsen gestuurd. Toen het Duitse plan op niets uitliep werden van de ene dag op de andere de mannen en vervolgens de vrouwen afgevoerd naar andere kampen, waar velen omkwamen. De kinderen bleven ontredderd en zonder bescherming achter. Zij zouden ten dode opgeschreven zijn in het door hongers- en tyfus geteisterde kamp, als een Pools-Joodse vrouw, 'Schwester Luba', zich niet over hen ontfermd had. Dankzij haar overleven de meeste van de bijna vijftig kinderen. *Diamantkinderen* vertelt hun opmerkelijke verhaal, zoveel mogelijk in hun eigen woorden. Daarbij is gebruik gemaakt van video-interviews uit de jaren negentig en van speciaal voor dit boek uitgevoerde interviews met nog in leven zijnde kinderen.

Bettine Siertsema (1955) werkt als universitair docent geschiedenis aan de Vrije Universiteit te Amsterdam. Zij publiceerde een studie naar de levensbeschouwelijke aspecten van Nederlandse concentratiekampdagboeken en -memoires, *Uit de diepten* (diss. 2007) en in 2018 *Eerste Nederlandse getuigenissen van de Holocaust, 1945-1946* en een bundeling essays over Holocaustliteratuur, *Verhalen van kwaad*.

HANS CITROEN EN BARBARA
STARZYNSKA

AUSCHWITZ-OŚWIĘCIM APP

een interactieve iPad app

De app is onmisbare bron en hulpmiddel voor de geïnteresseerde en de bezoeker van Auschwitz. Is Auschwitz een vernietigings- en concentratiekamp? Of een ambitieus Duits kolonisatieplan: een conglomeraat van kampen, fabrieken en een stad, waarbij de kampen een bijproduct van dit plan waren? Hans Citroen heeft samen met Barbara Starzynska, zijn Poolse vrouw uit Oświęcim, jarenlang onderzoek gedaan in Oświęcim en heeft indrukwekkende foto's van Auschwitz gemaakt. Uniek is de kaart van wat nu nog te zien is van wat 'Auschwitz' vroeger was.

De app vertelt het verhaal van Hans Citroen die met zijn vrouw Barbara Starzynska regelmatig verblijft in Oswiecim: het Poolse stadje dat beter bekend staat als Auschwitz. Haar ouderlijk huis ligt op loopafstand van het concentratiekamp Auschwitz, waar de joodse opa van Hans gevangen heeft gezeten. Een deel van het kamp is nu Museum Auschwitz-Birkenau, een toeristenattractie met jaarlijks zo'n 1,3 miljoen bezoekers. Het beschrijft een diep geworteld meningsverschil tussen Hans en Barbara over de aard en betekenis van concentratiekamp Auschwitz. 'Kamp Auschwitz als herinneringsplek voor de moord op de Europese Joden' botst met de Poolse voorstelling van zaken. Barbara heeft op school geleerd Kamp Auschwitz te zien als museum waarin de overwinning van het communisme op het fascisme wordt getoond. Dit fundamentele verschil in visie is aanleiding voor een gezamenlijk onderzoek naar het stadje Auschwitz in oorlogstijd en in decennia daarna.

DIGITAAL
PRIJS: € 5,49
JANUARI 2020
APP

Fred Schwarz

Treinen op dood spoor

Westerbork, Theresienstadt, Auschwitz, Meuselwitz

HERINNERINGSCENTRUM
KAMP WESTERBORK

Uitgeverij
Verbum

GEBONDEN, 464 BLADZIJDEN

PRIJS: € 29,50, EBOOK: € 7,95

ISBN: 9789493028210

OKTOBER 2019

AUTOBIOGRAFIE

FRED SCHWARTZ

TREINEN OP DOOD SPOOR

Westerbork, Theresienstadt, Auschwitz, Meuselwitz

Treinen op dood spoor is een schatkamer voor wie informatie wil over kamp Westerbork. Maar het is ook een liefdesgeschiedenis. En daarmee is het meer dan een verslag, dat alleen de persoonlijke geschiedenis behelst, maar in wezen een geschiedenis van het kamp in de periode juli 1940 tot september 1944. Samen met de brieven van Etty Hillesum en het dagboek van Philip Mechanicus behoort *Treinen op dood spoor* van Fred Schwarz tot de meest waardevolle egodocumenten over Westerbork.

Fred Schwarz kwam in 1938 op vijftienjarige leeftijd vanuit Wenen naar Nederland, waar zijn broer Frits al eerder naartoe was gevlucht. Fred bracht eerst een half jaar door in een vluchtelingenpension in Amsterdam en vervolgens een jaar in Eindhoven in een tehuis voor jonge Joodse vluchtelingen. Samen met vele lotgenoten werd hij in juli 1940 ondergebracht in vluchtelingenkamp Westerbork, dat in 1942 door de Duitsers getransformeerd werd in een doorgangskamp naar de concentratie- en vernietigingskampen. De Duitstalige Joden genoten in het Durchgangslager Westerbork als Dienstleiter of als Alte Kampinsassen over het algemeen een enigszins bevoorrechte positie. In september 1944 werd Schwarz op transport gesteld naar Theresienstadt en vervolgens naar Auschwitz-Birkenau en Meuselwitz, een subkamp van Buchenwald. Toen in april 1945 de Amerikanen oprukten werden door de Duitsers de concentratiekampen in allerijl geëvacueerd; na een avontuurlijke tocht die liep via Graslitz en Speyer wist Fred Schwarz uiteindelijk zijn vrijheid te herwinnen.

PETRA VAN DEN BOOMGAARD

VOOR DE NAZI'S GEEN JOOD

Hoe ruim 2500 Joden door ontduiking van rassenvoorschriften aan de deportaties zijn ontkomen

In januari 1941, ruim een half jaar na de Duitse invasie, moest iedereen met Joodse grootouders zich aanmelden bij het lokale bevolkingsregister. Omdat terecht gevreesd werd dat de aanmelding zou worden vergeleken met het bevolkingsregister leek knoeien niet raadzaam. Maar later diende ruim 3% van de Joodse bevolking bij de bezetter een herzieningsverzoekschrift in. Er bestond twijfel over de Joodse afkomst, zo stelden de verzoekers. Ruim 2500 Joden wisten vervolgens door deze ontduiking van rassenvoorschriften aan de deportaties te ontkomen. Samen met de ruim 1200 mensen die het niet hebben overleefd, kozen ze ervoor om het heft in eigen handen te nemen. Dit boek beschrijft hoe dit kon gebeuren.

Petra van den Boomgaard (1965) is historicus en jurist. Voor dit onderzoek gebruikte ze als eerste alle persoonsdossiers van het oorlogsarchief van de Rijksinspectie voor de bevolkingsregisters, de Collectie Calmeyer.

GEBONDEN, 672 BLADZIJDEN
PRIJS: € 29,50, EBOOK: € 14,50
ISBN: 9789493028043
MAART 2019
MONOGRAFIE

Petra van den Boomgaard

Calmeyeren

*Hoe ruim 4000 Joden voor de nazi's geen
Jood wilden te zijn*

DOWNLOAD DIGITAAL, 25 BLADZIJDEN

PRIJS: GRATIS

ISBN: 9789493028326

NOVEMBER 2019

SIDE-BOEKJE

PETRA VAN DEN BOOMGAARD

CALMEYEREN

Hoe ruim 4000 Joden voor de nazi's geen Jood wilden te zijn

Lezing Stichting Sobibor, 24 oktober 2019

In april 2019 promoveerde Petra van den Boomgaard op haar studie *Voor de nazi's geen Jood*. Hoe ruim 2500 Joden door ontduiking van rassenvoorschriften aan de deportaties zijn ontkomen. Op 24 oktober 2019 verzorgde Petra van den Boomgaard de jaarlijkse lezing van Stichting Sobibor en het Verzetsmuseum. Voor een breder publiek reflecteert zij op haar onderzoek.

Petra van den Boomgaard (1965) is historicus en jurist. Voor dit onderzoek gebruikte ze als eerste alle persoonsdossiers van het oorlogsarchief van de Rijksinspectie voor de bevolkingsregisters, de Collectie Calmeyer.

GÖTZ ALY

EUROPA TEGEN DE JODEN 1880-1945

De Holocaust is niet alleen uit de Duitse geschiedenis te verklaren. In zowel West- als Oost-Europa had Jodenhaat vanaf 1880 een grote vlucht genomen, aangewakkerd door nationalisme en sociale crises. Zonder ook maar iets af te doen aan de schuld van de Duitse daders, laat de Duitse historicus Götz Aly zien hoe rivaliteit en afgunst, discriminatie en pogroms op veel plekken in Europa hebben bijgedragen tot een klimaat waarin deportatie en moord mogelijk werden. Voor de eerste keer wordt hier het moderne antisemitisme als grensoverschrijdend fenomeen beschreven aan de hand van een Pan-Europese blik op de historische tendensen die uitmondten in de omvangrijke Jodenmoord in de Tweede Wereldoorlog.

Hoe kon het gebeuren dat het antisemitisme vanaf het einde van de negentiende eeuw in heel Europa toenam? Het was, zoals Götz Aly beschrijft, een tijd waarin er in de samenleving nieuwe scholings- en ont-plooiingsmogelijkheden ontstonden die met name door jonge Joodse minderheden werden aangegrepen. Tegelijkertijd streefden de jonge nationale staten, in het bijzonder in het oosten van Europa, naar etnische homogeniteit. Beide factoren leidden vanaf 1880 tot toenemende discriminatie, vervolging en geweld tegen de Joden, van Griekenland tot Hongarije, en van Litouwen tot Polen. Toen de Duitse bezetters in de Tweede Wereldoorlog met het uitroeien van de Joden begonnen, waren zij weliswaar eerstverantwoordelijk, maar kregen ze daarbij vaak de helpende hand van de lokale bevolking. De wens om nationale staten te vestigen en sociaal-politieke vooruitgang te boeken voor de meerderheidsbevolkingsgroep, en de eigen identiteit etnisch te definiëren – al deze factoren onderwerpt Götz Aly aan een scherpzinnige analyse die laat zien hoe ze de Shoah mogelijk maakten.

Götz Aly *Europa tegen de Joden* 1880-1945

GEBONDEN, 432 BLADZIJDEN
PRIJS: € 29,50, EBOOK: € 14,50
ISBN: 9789493028050
OKTOBER 2018
MONOGRAFIE
VERTALING: ROB PIJPERS

GÖTZ ALY

SLAAPWANDELEND NAAR DE AFGROND

Dankrede van Götz Aly voor de toekenning van de Geschwister Scholl-
Preis 2018

Götz Aly kreeg de Geschwister-Scholl-Preis 2018 toegekend. Het juryrapport: In zijn nieuwste boek *Europa tegen de Joden. 1880-1945* maakt hij zozegzegd de balans op – aan de hand van een, uitvoerig gedocumenteerde en onderbouwde, markante these over de voorwaarden die de Holocaust mogelijk maakten. Hij hanteert daarbij een Europabrede invalshoek. Het antisemitisme kwam niet slechts uit de koker van een minderheid van door irrationele haat gedreven fanatici. Voor de verdringing van de Joden uit het maatschappelijk leven waren rationele redenen – rationeel in de zin van: verklaarbaar vanuit de materiële belangen van wie van de uitschakeling van hun concurrentie profiteerden.

Götz Aly sprak in de aula van de Ludwig Maximilians-Universiteit te München op 19 november 2018 zijn dankrede uit. Deze werd op 20 november 2018 integraal gepubliceerd in de *Süddeutsche Zeitung*.

Götz Aly
*Slaapwandelend naar
de afgrond*

DOWNLOAD DIGITAAL, 15 BLADZIJDEN

PRIJS: GRATIS

ISBN: 9789493028036

OKTOBER 2018

ESSAY

VERTALING: ROB PIJPERS

REMCO ENSEL

EUROPA TEGEN DE JODEN, WARUM DIE EUROPÄER?

Bespreking van *Europa tegen de Joden 1880-1945*
van Götz Aly

Götz Aly schreef *Europa tegen de Joden, 1880-1945*. Hij kreeg hiervoor de Geschwister-Scholl-Preis 2018 toegekend. Het boek gaat over het antisemitisme tussen 1880 en 1945. Deze pan-Europese Jodenhaat eefde het pad voor de Holocaust. Aly maakt duidelijk dat de Duitser verantwoordelijk zijn en blijven voor de Holocaust, maar om daarin succesvol te zijn hadden ze wel handlangers nodig. Uitgeverij Verbum vroeg aan de Nederlandse expert op dit gebied, Remco Ensel, om het boek te bespreken en te duiden.

Dr. Remco Ensel is universitair docent cultuurgeschiedenis van de Nieuwste Tijd aan de Radboud Universiteit. Hij studeerde antropologie en geschiedenis aan de Universiteit van Amsterdam. Tussen 2010 en 2014 was hij gedetacheerd aan het NIOD Instituut voor Oorlogs-, Holocaust- en Genocidestudies. Hij schrijft over in- en uitsluiting en over de aantrekkingskracht van identiteit in de moderne tijd en de doorwerking van het verleden. Hij publiceerde over het werk van Emmy Andriess en Eva Besnyö, over fotografisch nationalisme in het interbellum en de oorlogsjaren: van de visualisering van de Afsluiting van de Zuiderzee, de verbeelding van klederdracht en het landschap tot de 'foute fotografie' van Van Heemskerck Düker. Zijn meest recente publicaties handelen over antisemitisme en de verbeelding van 'de Jood' als stereotype in naoorlogs Nederland (zie ook de website www.antisemitisme.nu).

Remco Ensel

*Europa tegen de Joden,
Warum die Europäer?*

DOWNLOAD DIGITAAL, 10 BLADZIJDEN

PRIJS: GRATIS

OKTOBER 2018

SIDE-BOEKJE

PAPERBACK, 179 BLADZIJDEN

PRIJS: € 19,95, EBOOK: € 9,95

ISBN 9789493028111

AUGUSTUS 2018

AUTOBIOGRAFIE

INLEIDING: THOMAS WEBER, VERTALING: ROB PIJPERS

ADOLF HITLER

ZIJN LEVEN, ZIJN REDEVOERINGEN

Ingeleid door Thomas Weber, vertaald door Rob Pijpers

In 1923 werd het Adolf Hitler duidelijk dat hij politiek meer 'zichtbaar' moest worden. Buiten eigen besloten kring wist men niet wie Adolf Hitler werkelijk was, wat zijn denkbeelden waren en hoe hij eruit zag. Hij besloot toen een autobiografische schets te maken vergezeld van enkele redevoeringen. In deze schets presenteert hij zich als de architect van de kathedraal Duitsland en als de redder van Duitsland met een vergelijkbare status als Jezus. Het boek wordt de 'nieuwe bijbel van vandaag' genoemd. Dat kon hij natuurlijk niet allemaal schaamteloos zelf schrijven. Hij is, geholpen door generaal Ludendorff, in contact gekomen met zijn dekmantel, de antisemitische conservatief Adolf-Viktor von Koerber. De eerste autobiografie van Adolf Hitler werd zodoende gepubliceerd als biografie van de hand van Von Koerber.

De ontmaskering van Adolf Hitler als feitelijke auteur van de heimelijke autobiografie werpt een nieuw licht op de opkomende politicus Hitler. Professor Thomas Weber, de ontdekker van deze eerste autobiografie van Hitler, legt in zijn inleiding uit hoe hij zijn bewijsmateriaal heeft verzameld en wat de betekenis is van deze prelude van *Mein Kampf*.

Thomas Weber is hoogleraar Geschiedenis en Internationale Betrekkingen aan de Universiteit van Aberdeen. Hij schreef meerdere boeken over Adolf Hitler, zoals *Adolf Hitler en de Eerste Wereldoorlog* (2010), *Hitlers metamorfose* (2016, vertaling van *Wie Adolf Hitler zum Nazi wurde*) en *Becoming Hitler. The Making of a Nazi* (2017).

ADOLF HITLER
'ZEER GEACHTE HEER
GEMLICH'

Magna Charta van de Holocaust?

De brief aan Gemlich is de eerste schriftelijke uiting van de antisemitische waanwereld van de toekomstige dictator.

Uitgever Gerton van Boom schreef de inleiding.

DOWNLOAD DIGITAAL, 50 BLADZIJDEN

PRIJS: GRATIS

AUGUSTUS 2018

SIDE-BOEKJE

INLEIDING: GERTON VAN BOOM, VERTALING: ROB PIJPERS

LOE DE JONG

JODENVERVOLGING IN NEDERLAND 1940 – 1945

Loe de Jong schreef het veel geprezen seriewerk *Het Koninkrijk der Nederlanden in de Tweede Wereldoorlog*. Dit veertiendelige overzichtswerk verscheen in 30 boekbanden (inclusief bijlagen, commentaren en register) in de periode 1969 t/m 1994. Vanwege deze lange tijdspanne van een kwarteeuw konden lezers geen helder en integraal beeld verkrijgen van het meest omvangrijke thema uit Loe de Jongs levenswerk: zijn analyse van de Jodenvervolging in Nederland. Daarom bundelt Uitgeverij Verbum in samenwerking met het NIOD, Instituut voor oorlogs-, holocaust- en genocidestudies, alle passages over de Jodenvervolging uit *Het Koninkrijk* in twee overzichtelijke banden. De geschiedschrijving over de internationale Holocaust is na de publicatie van het laatste deel van *Het Koninkrijk* niet stil blijven staan. In de eerste delen van *Het Koninkrijk* werd de term Holocaust nog niet eens gebruikt. Inmiddels zijn er vele nieuwe onderzoeksresultaten geboekt en zijn tal van andere accenten gelegd, maar het raamwerk van De Jongs analyse blijft onomstreden en voor iedereen relevant.

Om deze ontwikkelingen en achtergronden voor de huidige lezer te belichten wordt het leven en werk van Loe de Jong in deze postume monografie belicht in drie inleidingen, geschreven door dr. Boudewijn Smits (biograaf – o.a. *Loe de Jong, 1914-2005. Historicus met een missie*), dr. Conny Kristel (senior onderzoeker van het NIOD en project-directeur EHRI - o.a. *Geschiedschrijving als opdracht. Abel J. Herzberg, Jacques Presser en Loe de Jong over de Jodenvervolging*) en prof. dr. Frank van Vree (directeur van het NIOD en hoogleraar Geschiedenis van Oorlog, Conflict en Herinnering aan de UvA - o.a. *In de schaduw van Auschwitz. Herinneringen, beelden, geschiedenis*).

GEBONDEN, 2 DELEN, 2750 BLADZIJDEN

PRIJS € 69,50, EBOOK: € 17,95

ISBN 9789074274869

APRIL 2018

MONOGRAFIE

INLEIDING EN REDACTIE: CONNY KRISTEL,
BOUDEWIJN SMITS EN FRANK VAN VREE

LOE DE JONG

‘EEN STERFGEVAL TE AUSWITZ’

inaugurale rede, 21 september 1967

Op 21 september 1967 sprak dr. L. de Jong de rede uit bij zijn inauguratie als hoogleraar in de eigentijdse geschiedenis. Hij overtuigde zijn gehoor van zijn antwoord op de klassieke vraag hoe de Holocaust in Nederland zo efficiënt kon worden voltrokken. In de inleiding analyseert zijn biograaf, dr. Boudewijn J. Smits, dat een aantal wetenschappelijke inzichten inmiddels is bijgesteld. De Jongs knap gecomponeerde retorische betoog gaat echter ook over zijn eigen loodzware thema. Daardoor blijft de zeggingskracht een halve eeuw na dato onverminderd groot.

Loe de Jong

'Een sterfgeval te Auschwitz'

inaugurale rede, 21 september 1967

Inleiding
Boudewijn Smits

uitgeverij
Verbum

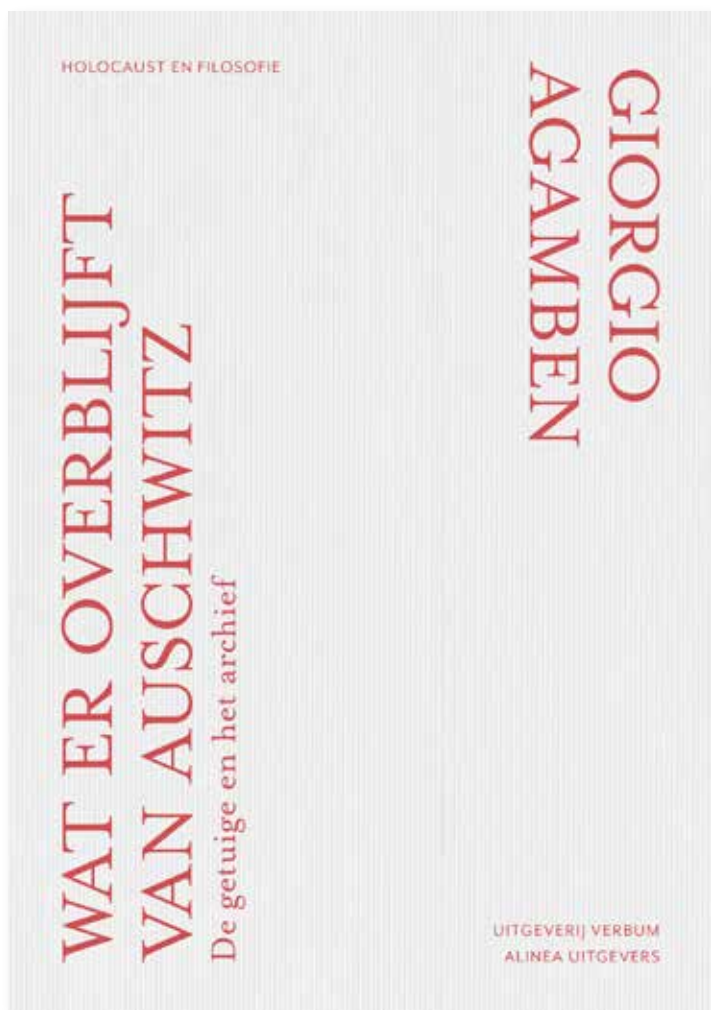
PAPERBACK, 63 BLADZIJDEN

PRIJS: € 5,00, EBOOK: GRATIS

ISBN: 9789074274951

APRIL 2018

INLEIDING: BOUDEWIJN SMITS

PAPERBACK, 192 BLADZIJDEN
IN SAMENWERKING MET ALINEA UITGEVERS
PRIJS: € 17,95, E-BOOK: € 7,95
ISBN: 9789074274913
JANUARI 2018
FILOSOFIE
VERTALING: WILLY HEMELRIJK, INLEIDING: YPE DE BOER

GIORGIO AGAMBEN

WAT ER OVERBLIJFT VAN AUSCHWITZ

De getuige en het archief

In *Wat er overblijft van Auschwitz* beschrijft Giorgio Agamben hoe een mens getuige kan zijn van het onmenselijke. De overlevenden van Auschwitz hebben iets meegemaakt wat moeilijk in woorden te vatten is. Agamben werpt een nieuw licht op de getuigenissen en geeft een antwoord op de vragen die daaruit voortkomen. Hoe moeten we omgaan met de getuigenissen? Welke positie nemen de overlevenden in als enige getuigen? En welke plek moet Auschwitz innemen in het huidige gedachtegoed over de Holocaust? Zijn doel is het denken over Auschwitz te ontdoen van ethische en politieke doctrines en een nieuw kader op te zetten waarmee we een poging kunnen doen om het onvoorstelbare te begrijpen. Als we ervan uit zouden gaan dat Auschwitz onbegrijpelijk is, blokkeren we onbewust de vraag naar hoe Auschwitz ooit mogelijk is geworden. En zolang we niet de logica van het 'onuitsprekelijke' van de kampen doorgronden, lopen we het risico dat het nog eens zal gebeuren. Met een inleiding door Ype de Boer.

verdieping en uitleg — ONLINE PLATFORM

Bij aanschaf van dit boek krijgt u toegang tot het online platform met exclusieve content. De tekst is voorzien van verhelderende annotaties en extra informatie over Agambens referenties. Bij elk hoofdstuk heeft Ype de Boer een inleiding geschreven, waarin hij bondig de filosofische vragen weergeeft die Agambens analyse op de achtergrond sturen. Daarnaast biedt het platform toegang tot artikelen van gerenommeerde nationale en internationale Agamben-kenners.

BETTINE SIERTSEMA

EERSTE NEDERLANDSE GETUIGENISSEN VAN DE HOLOCAUST

Direct na de Tweede Wereldoorlog verschenen er talloze boekjes, pamfletten, essays en andere getuigenissen van Nederlanders die de Holocaust aan den lijve hadden meegemaakt. De onbekende gruwelijkheden moesten openbaar gemaakt worden. De wereld moest weten wat voor onmenselijke toestanden er in de concentratiekampen hadden plaatsgevonden. Iedereen moest geïnformeerd worden over de industriële moord op de Europese Joden.

Maar de belangstelling voor dit onderwerp viel aanvankelijk tegen. De eerste getuigenissen werden, door gebrek aan interesse, niet meer herdrukt en werden na verloop van tijd antiquarische curiositeiten. In dit boek worden de belangrijke eerste getuigenissen gebundeld en voorzien van een inleiding door Bettine Siertsema. Als bron verdienen deze aanklachten meer bekendheid.

Bettine Siertsema studeerde Nederlandse taal en literatuur aan de Vrije Universiteit te Amsterdam (VU). In 1990 werd ze studiesecretaris bij het Bezinningscentrum van de VU, later het Blaise Pascal Instituut geheten. Vanaf 2000 deed zij onderzoek naar de levensbeschouwelijke aspecten van Nederlandse dagboeken en memoires over de concentratiekampen. Wat voor gods- en mensbeeld hielden de schrijvers erop na, en hoe werd die visie beïnvloed door hun kampervaring? In 2007 promoveerde zij op de studie *Uit de diepten: Nederlandse egodocumenten over de nazi- concentratiekampen*. Zij werkt nu als universitair docent geschiedenis aan de VU.

Bettine Siertsema

*Eerste Nederlandse getuigenissen
van de Holocaust*

1945 – 1946

GEBONDEN, 544 BLADZIJDEN
PRIJS: € 24,50, EBOOK: € 14,50
ISBN: 9789074274890
DECEMBER 2017
ESSAYS

RAUL HILBERG

POLITIEK VAN HERINNEREN

In *Politiek van herinneren* beschrijft Raul Hilberg, de grondlegger van de professionele geschiedschrijving over de Jodenvervolgung, hoe zijn belangrijkste boek *De vernietiging van de Europese Joden 1940-1945*, 3 delen, tot stand gekomen is en welke strijd hij heeft moeten voeren om het uitgegeven te krijgen. Hij geeft daarbij ook een eerlijke schets van zijn leven als jongetje in Wenen dat uiteindelijk hoogleraar in de Verenigde Staten werd. In de VS kwam zijn boek te vroeg. De publieke opinie was nog niet toe aan een dergelijk omvangrijk en wetenschappelijk baan- brekend werk met een soms ongemakkelijke boodschap. In het naoorlogse Duitsland paste zijn boek niet. Hij beschrijft namelijk de vernietigingsmachine bestaande uit het openbaar bestuur, leger, bedrijfsleven en de partij (NSDAP). Wie vormde niet een onderdeel van deze vernietigingsmachine? Het was te zeer een pijnlijke en ongewenste spiegel.

Israël was pas gesticht en het land had behoefte aan een ander beeld dan hetgeen Hilberg schetste. De politiek in het jonge Israël had behoefte aan een strijdbaar beeld van Joden zoals bij de op- stand van de Joden in het getto van Warschau, en niet het beeld van de nederige gettojood die gelaten zijn lot ondergaat in de hoop dat de 'wind' overwaait. Dat laatste was ook niet Hilbergs stelling. Hij was van mening dat het verzet van de Joden weinig tot niets heeft geholpen en dus een verwaarloosbare factor in het geheel was.

Het Eichmannproces wordt algemeen gezien als de kentering in de belangstelling voor de Holocaust. Hilbergs werk (eerste editie was uit 1961) kwam dus te vroeg. Ook voor een belangrijk boek is er dus blijkbaar een tijd en een plaats. Zijn werk paste in ieder geval niet in de politieke cultuur van de jaren zestig en zeventig. De politiek had aanvankelijk blijkbaar een ander geschiedbeeld nodig. Hilberg schreef er een openhartig

Raul Hilberg

Politiek van herinneren

autobiografie van een Holocausthistoricus

PAPERBACK, 154 BLADZIJDEN
PRIJS: € 10,00, EBOOK: GRATIS
ISBN: 9789074274876
JANUARI 2018
AUTOBIOGRAFIE
VERTALING: ROB PIJPERS

Robert Jan van Pelt
Debórah Dwork

Auschwitz
stad, fabriek, vernietigingskamp

GEBONDEN, 584 BLADZIJDEN
PRIJS: € 34,50, EBOOK € 14,50
ISBN: 9789074274906
NOVEMBER 2017
MONOGRAFIE
VERTALING: TINKE DAVIDS

ROBERT-JAN VAN PELT EN DEBORAH
DWÓRK

AUSCHWITZ

stad, fabriek, vernietigingskamp

Auschwitz laat stap voor stap zien hoe het gewone stadje van voor de oorlog, dat in 1270 door de Duitsers is gesticht, Duitslands meest beruchte vernietigingskamp werd. Wat wij 'Auschwitz' noemen was geen natuurramp. Mensen, voor het merendeel Duitsers, en voor het merendeel mannen, hebben over de functie en inrichting van het kamp nagedacht. Gedurende de oorlogsjaren wijzigden zij hun plannen, ze brachten steeds weer veranderingen aan in hun ontwerpen en zorgden ervoor dat deze werden uitgevoerd. Aan de hand van de honderden bouwtekeningen die de Duitsers in 1945 inderhaast vergaten te vernietigen kunnen we dit proces tot in zijn meest schokkende details volgen. De vele gesprekken met overlevenden, memoires en dagboekantekeningen maken duidelijk hoe dramatisch de invloed van deze veranderingen op het dagelijkse leven van de gevangenen was. *Auschwitz* is de herziene uitgave van *Auschwitz: van 1270 tot heden*, vertaling van Tinke Davids. De auteurs ontvingen voor *Auschwitz* de National Jewish Book Award.

Robert Jan van Pelt (1955) promoveerde in Leiden en is sinds 1996 hoogleraar Cultural History aan de faculteit bouwkunde van de universiteit van Waterloo in Canada. Van Pelt is een van de belangrijkste deskundigen op het gebied van het concentratie- en vernietigingskamp Auschwitz-Birkenau. Debórah Dwork is Rose Professor of Holocaust History en oprichter-directeur van het Strassler Center for Holocaust and Genocide Studies van Clark University (VS) in Worcester, Massachusetts. Ze wordt internationaal geprezen als wetenschapper en speelt een vooraanstaande

SALO MULLER

NUNES VAZ

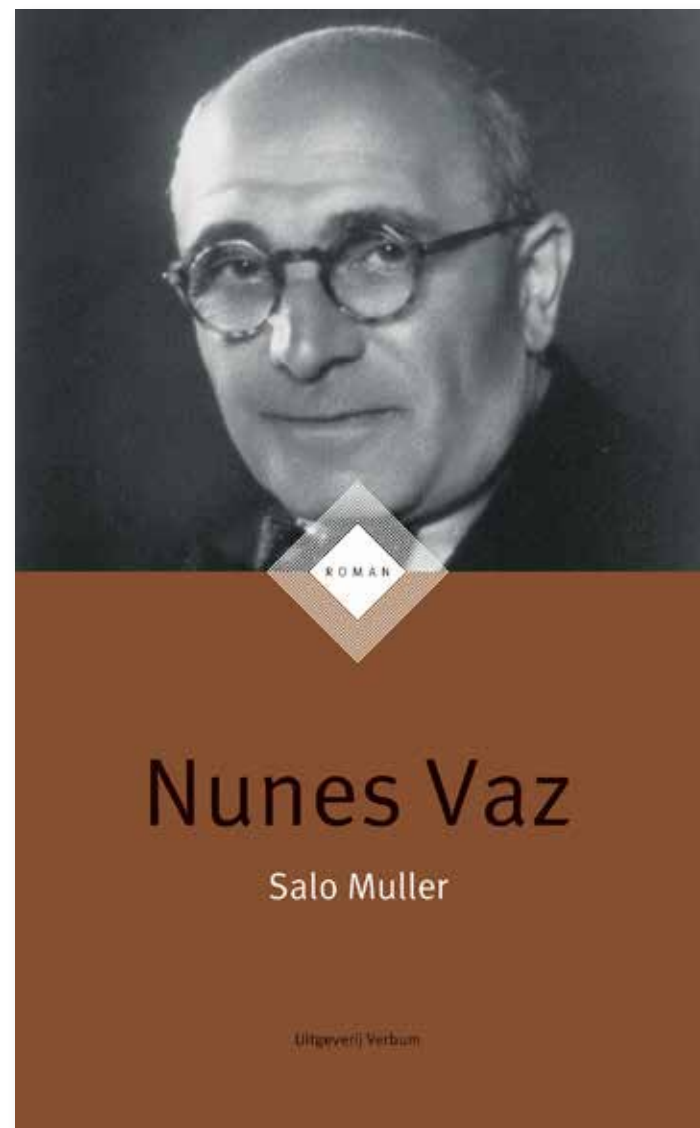
‘Wil je dat ik mij laat besnijden?’

Roosje wist het allemaal niet meer. Wat een toestand. Ze kende Henk nu ruim een jaar en op de eerste drie maanden na, was het een en al ellende. Gelukkig was haar moeder een beetje bijgedraaid, maar haar vader wilde nog steeds niets van haar en Henk weten.

Zo begint de grotendeels naoorlogse familiekroniek over de Joodse familie Nunes Vaz. Salo Muller beschrijft in een hoog tempo de ups en downs van deze familie – totdat ze allemaal gestorven zijn! Tragiek, welvaart, geluk, overspel, passie, seks, pech, humor, ziektes en treurige lotsbestemmingen – het zijn allemaal ingrediënten van deze wervelende tweede roman van Salo Muller.

Salo heeft in de Tweede Wereldoorlog als Joods kind vanaf 1941 ondergedoken gezeten nadat hij vanuit de crèche van de Hollandse Schouwburg werd gered. Hij zat ondergedoken op acht adressen, onder meer in Friesland, waar hij Japje werd genoemd. Zijn beide ouders zijn omgekomen in Auschwitz. Over zijn belevenissen in de oorlogsjaren schreef hij het boek *Tot vanavond en lief zijn hoor!* Dit waren de laatste woorden die zijn moeder tegen hem sprak toen ze hem bij de kleuterschool afzette. Die dag werd ze opgepakt door de Duitsers.

Salo Muller werd bekend als fysiotherapeut van Ajax ten tijde van de hoogtijdagen in de jaren zeventig.

PAPERBACK, 320 BLADZIJDEN

PRIJS: € 17,95, EBOOK: € 4,95

ISBN: 9789074274883

SEPTEMBER 2017

ROMAN

Salo Muller

Tot vanavond en lief zijn hoor!
oorlogsherinneringen

GEBONDEN, 112 BLADZIJDEN
PRIJS: € 14,95, EBOOK: € 4,95
ISBN: 9789074274708
NOVEMBER 2017
AUTOBIOGRAFIE

SALO MULLER

TOT VANAVOND EN LIEF ZIJN HOOR!

oorlogsherinneringen

Salo heeft in de Tweede Wereldoorlog als Joods kind vanaf 1942 ondergedoken gezeten nadat hij vanuit de crèche van de Hollandsche Schouwburg werd gered. Hij zat ondergedoken op acht adressen, onder meer in Friesland, waar hij Japje werd genoemd. Zijn beide ouders zijn omgekomen in Auschwitz. De onderduikouders die de jonge Salo anderhalf jaar onder hun hoede namen, Klaas Vellinga en Pietje Heddema-Bos, zijn in 2008 geëerd met een Yad Vashem eremedaille. Over zijn belevenissen in de oorlogsjaren schreef hij *Tot vanavond en lief zijn hoor!*. Dit waren de laatste woorden die zijn moeder tegen hem sprak toen ze hem bij de kleuterschool afzette. Die dag werd ze opgepakt door de Duitsers.

Salo Muller (Amsterdam, 29 februari 1936) werd bekend als fysiotherapeut van Ajax ten tijde van de hoogtijdagen in de jaren zeventig. Hij zat naast Rinus Michels op de bank en behandelde de blessures van Johan Crujff en Piet Keizer.

Over zijn belevenissen tijdens de gouden jaren van Ajax schreef hij in 2006 het boek *Mijn Ajax*. Na Ajax richtte hij zich op het opbouwen van zijn fysiotherapie praktijk. Hij was daarnaast dertig jaar lang hoofdredacteur van het blad voor de fysiotherapie, Fysioscoop, en schreef een tweetal boeken over blessures. In 2007 verscheen *Blootgeven*, een boek over zijn werk als fysiotherapeut. Muller beschrijft hierin een groot aantal van zijn bijzondere patiënten. In 2013 debuteerde Salo Muller met zijn roman *De foto*. Het thema van dit boek is wederom de Holocaust. Het waarom van deze tragedie laat hem niet los. 'Er gaat geen dag voorbij of ik moet wel even huilen.'

LUISE JACOBS

WE HEBBEN MUTTI NOOIT MEER GEZIEN

kinderen vluchten voor de nazi's

Op zesjarige leeftijd werd Luise door haar moeder samen met haar broer Klaus en zusje Leni in Düsseldorf (Duitsland) in maart 1939 op de trein gezet naar Nederland. Van dit kindertransport gingen veel kinderen door naar Engeland. Luise en haar broer en zusje kwamen eerst in Rotterdam aan, in Quarantaine Beneden-Heijplaat. Het grootste deel van de oorlog is Luise opgevangen geweest door de nonnen van het Maria Internaat in Amersfoort.

Luise's vader zat toen ze met haar broer en zusje vluchtte al een tijdje in het concentratiekamp Sachsenhausen. Hij is later in de oorlog vergast in Schloss Hartheim waar ook veel gehandicapte mensen zijn vermoord door de nazi's.

Luise's moeder was bang dat ook haar kinderen niet meer veilig zouden zijn door het sterk opkomende antisemitisme in Duitsland. Ze hoopte in Nederland een veilige haven voor haar kinderen te vinden. Veilig was het wel, maar ze heeft na de oorlog haar kinderen niet meer kunnen ophalen.

We hebben Mutti nooit meer gezien is geschikt voor jeugdige lezers vanaf tien jaar.

Luise Jacobs

We hebben Mutti nooit meer gezien
kinderen vluchten voor de nazi's

GEBONDEN, 109 BLADZIJDEN

PRIJS: € 14,95, EBOOK: € 4,95

ISBN: 9789074274814

SEPTEMBER 2017

AUTOBIOGRAFIE

Philip Mechanicus

In Depot

Dagboek uit Westerbork

HERINNERINGSCENTRUM
KAMP WESTERBORK

uitgeverij
Verbum

GEBONDEN, 416 BLADZIJDEN
PRIJS: € 24,50, EBOOK: € 14,50
ISBN: 9789074274210
MEI 2017
DAGBOEK

PHILIP MECHANICUS

IN DEPOT

In zijn dagboek *In Depot* heeft Philip Mechanicus een ooggetuigenverslag van dag tot dag van zijn verblijf in kamp Westerbork gegeven. Tegelijk observerend en betrokken bij het lot van zijn medegevangenen, 'alsof ik als officieel reporter een schipbreuk versla', beschrijft hij het dagelijkse leven in de periode 28 mei 1943 – 28 februari 1944 in dit kamp.

Deze schijnbaar zich distantiërende en haast commentaarloze wijze van koel noteren maakt dit dagboek tot een van de meest schrijnende documenten over de deportatie van meer dan 100.000 Joden.

Het woord vooraf is geschreven door Dirk Mulder, directeur van Herinneringscentrum Kamp Westerbork. Ten geleide is verzorgd door Prof. dr. J. Presser.

HANS ULRICH

DE VADER DIE TERUGKWAM

In De vader die terugkwam verbindt Hans Ulrich zijn Twents-Oostenrijkse familiegeschiedenis met de bloedige wereldgeschiedenis van de twintigste eeuw. Op zevenjarige leeftijd komt de Weense vader van Hans Ulrich aan in Hengelo, eerst tijdelijk om op krachten te komen, maar later wordt hij geadopteerd. Hij zal niet meer uit Hengelo vertrekken. In de Tweede Wereldoorlog moet hij onderduiken om aan de Duitse dienstplicht te ontkomen. Op het jonge leven van Hans Ulrich heeft dit allemaal grote indruk gemaakt. Maar de vader kwam terug uit de onderduik! Met gevoel voor detail heeft Hans Ulrich zijn roman gegoten in een caleidoscopische en meanderende combinatie van fictie en verbeelding, een familiegeschiedenis die zich afwisselend afspeelt in Wenen, Rusland en Twente, verweven met een lichtvoetige, luchtige en erudiete beschrijving van de wereld- politiek.

PAPERBACK, 254 BLADZIJDEN

PRIJS: € 17,95, EBOOK: € 4,95

ISBN: 9789074274845

APRIL 2017

ROMAN

GEBONDEN, 153 BLADZIJDEN
PRIJS: € 17,95, EBOOK: € 4,95
ISBN: 9789074274807
APRIL 2017
AUTOBIOGRAFIE

SOPHIA VAN HEEKS

DE OORLOG BESTOND NIET

Waar was mijn vader toen Otto Frank langs kwam?

‘Wat ik heb geleerd, is dat de Tweede Wereldoorlog een belangrijke les was voor bepaalde groep mensen. Die les is: liegen is overleven. Je moest de waarheid ontkennen, je anders voordoen dan je was, een andere persoonlijkheid aannemen, als dat je leven kon redden.

Mijn vader had zijn verleden vernietigd, zonder erbij na te denken dat hij hiermee ook mijn verleden had weggegooid. En ik had er op dat moment geen idee van op welke wijze ik ooit nog iets terug zou kunnen vinden van mijn achtergrond.’

De identiteit van Sophia bleek te zijn verbonden aan een tijd en wereld die voor haar onbekend was. Maar om deze identiteit te vinden, heeft ze 25 jaar gezocht, van Washington tot Westerbork en van Florida tot Londen.

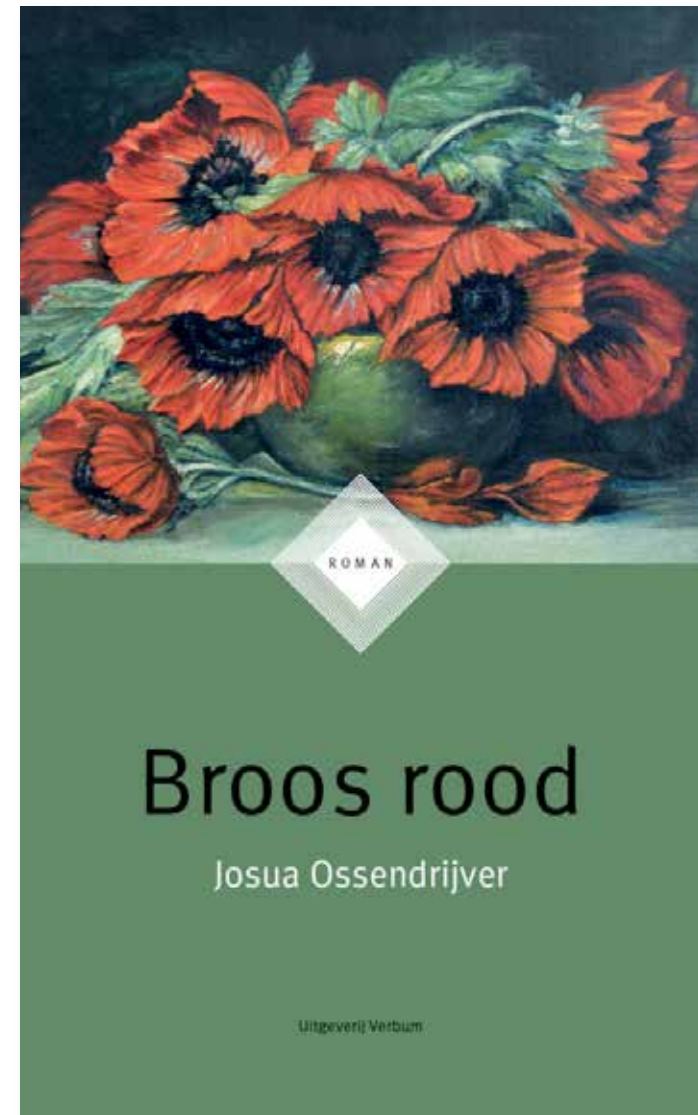
Sophia H.R. van Heeks (Amsterdam, 1947) studeerde Nederlands recht. Ze gaf les in Amsterdam aan de HvA, schreef het boek *Bob heeft coeliakie* en is thans als advocaat werkzaam in Amsterdam.

JOSUA OSSENDRIJVER

BROOS ROOD

Treurende klaprozen, zo had ze het schilderij altijd enigszins geksche-
rend genoemd. Het schilderij dat als een rode draad door het leven van
Will, Chaja en Arjan loopt. Ze kennen elkaar niet, hebben zelfs nooit
van elkaar gehoord. Maar in korte tijd brengt het lot hen samen en
blijken hun levens door afschuwelijke gebeurtenissen tijdens de Tweede
Wereldoorlog met elkaar verbonden te zijn. Ontnuchterend ontdekken
ze niet alleen hoe de waarheid anders kan zijn dan gedacht, maar ook
hoe de werkelijkheid zelfs na zeventig jaar het leven met een verwoes-
tende uitwerking volledig op zijn kop kan zetten.

Josua Ossendrijver (Rotterdam, 9 november 1943, geboren als Klaas
Slegt) heeft vanaf 1967 in het basisonderwijs gewerkt. Eerst als onder-
wijzer, vanaf 1970 als directeur van een basisschool in Rijnmond.

PAPERBACK, 220 BLADZIJDEN
PRIJS: € 17,95, EBOOK: € 4,95
ISBN 9789074274791
OKTOBER 2016
ROMAN

Ernst Verduin
Over leven
Vught - Auschwitz - Buchenwald

GEBONDEN, 120 BLADZIJDEN
PRIJS: € 14,95, EBOOK: € 4,95
ISBN: 9789074274760
OKTOBER 2015
AUTOBIOGRAFIE

ERNST VERDUIN

OVER LEVEN

Vught - Auschwitz - Buchenwald

‘Toeval bestaat niet,’ mag gerust een lijfspreuk van Ernst Verduin worden genoemd. De op 22 juni 1927 in Amsterdam geboren en in Bussum opgegroeide Verduin beseft na het uitbreken van de oorlog in mei 1940 al snel wat het betekent om Jood te zijn volgens de definities van een systeem dat de Joden naar het leven staat. Als dan twaalfjarige is Verduin reeds een zeer alert jong mens dat het aan het toeval ook niet gunt om er iets aan over te laten.

Die eigenschap of houding zal in de jaren daarna in sterke mate zijn lot bepalen. Op momenten waarop het erop aankomt om een situatie razendsnel te overzien en nog sneller besluiten te nemen, pakt dat voor Ernst Verduin steeds gunstig uit. Binnen uiteraard de bizarre kaders van een land en een wereld in oorlog en de door de nazi's nauwkeurig uitgestippelde marsroute om hele bevolkingsgroepen – Joden, Roma, Sinti – uit te roeien en uit te wissen.

Ernst Verduin doorstond de kampen Vught, Westerbork, Auschwitz, Monowitz en Buchenwald en bouwde na de bevrijding een leven op waarin de diepe sporen van de oorlog onmiskenbaar aanwezig waren en zijn, maar waarin hij er toch in slaagde een behoorlijk en gelukkig bestaan op te bouwen.

Tegenover Gerton van Boom en Matthijs Smits deed hij zijn eigen geschiedenis uitvoerig uit de doeken, culminerend in dit boek dat zowel over leven gaat als over overleven.

LINDA SCHOUTEN

DE LEEGTE VAN AUSCHWITZ

In mijn fotografie probeer ik de verlatenheid, de stilte, de triestheid en de gruwelijkheden van deze plek weer te geven. Niet zozeer met schokkende foto's, maar door details weer te geven. De lijnen in mijn foto's symboliseren de rails. Het verval staat voor het niet mogen vervagen van de herinnering, een getuigenverklaring van wat is geweest. Zo heb ik deze werkelijkheid ervaren. Het is de bedoeling om esthetische beelden neer te zetten van iets gruwelijks, de leegte van de mensen die er niet meer zijn. De foto's vertellen hun eigen verhaal, er is bewust voor gekozen om hier geen gezichten of namen aan te verbinden. De wijze waarop ik het weergeef heeft niets met de foto's uit de geschiedenisboeken te maken. Mijn benadering is anders. De ervaringen van overlevenden heb ik meegenomen in mijn fotografie. Degenen die mij hierover verteld hebben doen dat onafgebroken, urenlang, ogenschijnlijk emotioneel, maar het maakt hen moe. Ik hoor en lees, te veel, om te weten dat je dit zelf nooit hoopt mee te maken. Ik heb ongelooflijk respect voor deze mensen, zij vertellen opdat het nooit vergeten mag worden, sommigen hebben er hun missie van gemaakt, het houdt hen sterk en geeft hen redenen om door te gaan met leven.

De bewust gekozen esthetische vormgeving van mijn fotografie doet recht aan de authenticiteit van Auschwitz-Birkenau. Het zijn ethisch verantwoorde, bijna "getekende" beelden, die de leegte weergeven en tevens de referentie zijn naar de door ervaringen getekende levens van degenen die het hebben weten te overleven.

Een boek, een fotografisch monument om op tafel te leggen en open te slaan op een willekeurige pagina, een bladzijde uit de zwartste periode in de wereldgeschiedenis. Dit boek is een eerbetoon aan iedereen die in Auschwitz-Birkenau is omgebracht, omgekomen.

Als stenen konden spreken.

De leegte van Auschwitz

Linda Schouten

GEBONDEN, 224 BLADZIJDEN

PRIJS: € 24,50

ISBN: 9789074274715

JANUARI 2015

FOTOBOEK

Josua Ossendrijver

Verdoezeld verleden

kind van de oorlog

GEBONDEN, 112 BLADZIJDEN

PRIJS: € 14,95

ISBN: 9789074274692

SEPTEMBER 2014

AUTOBIOGRAFIE

JOSUA OSSENDRIJVER

VERDOEZELD VERLEDEN

kind van de oorlog

In veel gevallen is het duidelijk wie de slachtoffers van de Holocaust waren. In het geval van Josua Ossendrijver is dat lange tijd onduidelijk geweest. Op 67-jarige leeftijd heeft hij de ontdekking gedaan die zijn leven veranderde. Tot dat moment heeft Josua altijd een 'unheimisch' gevoel gehad. Hij voelde dat er iets niet goed zat. In *Verdoezeld verleden* gaat Josua op zoek naar zijn wortels.

Josua Ossendrijver (Rotterdam, 9 november 1943, geboren als Klaas Slegt) heeft vanaf 1967 in het basisonderwijs gewerkt. Eerst als onderwijzer, vanaf 1970 als directeur van een basisschool in Rijnmond.

HANS CITROEN

AUSCHWITZ-DE JUDENRAMPE

vergeten spoor

In *Auschwitz-de Judenrampe* beschrijft Hans Citroen een vergeten treinstation. Bijna alle Europese Joden met bestemming Auschwitz, op de Hongaarse Joden na, arriveerden op deze locatie die officieel Auschwitz Bahnhof West werd genoemd, maar in de toenmalige volksmond de naam Judenrampe (Jodenperron) kreeg. In de Auschwitzliteratuur is er nagenoeg niets over vinden.

Volgens de communistische propaganda zouden er 4,5 miljoen mensen in Auschwitz zijn vermoord. Tegenwoordig is een aantal doden van 1,1 miljoen gangbaar. Uitgaande van deze schatting, die wereldwijd door historici is aanvaard, zijn er 1,3 miljoen mensen naar Auschwitz gedeporteerd waarvan er 800.000 op de Judenrampe arriveerden. De Judenrampe moet als belangrijkste logistieke accommodatie bij het berekenen van het aantal gedeporteerden een belangrijke rol hebben gespeeld. Desondanks heeft dit station in de geschiedenis van de Holocaust geen contour gekregen? Wat is er met de Judenrampe gebeurd?

Auschwitz-de Judenrampe is een uitgewerkte versie van het eerste deel van *Auschwitz-Oświęcim*, een baanbrekend boek dat in december 2011 verscheen.

HOLOCAUST BIBLIOTHEEK

Hans Citroen

Auschwitz-de Judenrampe

vergeten spoor

GEBONDEN, 160 BLADZIJDEN

PRIJS: € 19,50, EBOOK: € 4,95

ISBN: 9789074274685

JANUARI 2014

FOTOBOEK

PAPERBACK, 176 BLADZIJDEN
PRIJS: € 14,95, EBOOK: € 4,95
ISBN: 9789074274999
MEI 2013
ROMAN

SALO MULLER

DE FOTO

Ik heb nog één foto kunnen achterhalen. Eén kiekje waar veertig mensen op staan. Mijn vader en moeder, opa en oma, tantes en ooms en natuurlijk mijn nichtjes en neefjes. Niet één is er teruggekomen. Ze zijn allemaal omgebracht. En nu zeg ik het nog netjes. Ze zijn door die schoften van Duitsers vergast of misschien wel doodgeslagen. Wie zal het zeggen?’

Salo Muller (Amsterdam, 29 februari 1936) werd bekend als fysiotherapeut van Ajax ten tijde van de hoogtijdagen in de jaren zeventig. Salo heeft in de Tweede Wereldoorlog als Joods kind vanaf 1941 ondergedoken gezeten nadat hij vanuit de crèche in de Hollandsche Schouwburg werd gered. Hij zat ondergedoken op acht adressen, onder meer in Friesland, waar hij Japje werd genoemd. Zijn beide ouders zijn omgekomen in Auschwitz. De onderduikouders die de jonge Salo anderhalf jaar onder hun hoede namen, Klaas Vellinga en Pietje Heddema-Bos, zijn in 2008 geëerd met een Yad Vashem eremedaille. Over zijn belevenissen in de oorlogsjaren schreef hij het boek *Tot vanavond en lief zijn hoor*. Dit waren de laatste woorden die zijn moeder tegen hem sprak toen ze hem bij de kleuterschool afzette. Die dag werd ze opgepakt door de Duitsers.

Over zijn belevenissen tijdens de gouden jaren van Ajax schreef hij in 2006 het boek *Mijn Ajax*. Na Ajax richtte hij zich op het opbouwen van zijn fysiotherapie praktijk. Hij was daarnaast dertig jaar lang hoofdredacteur van het blad voor de fysiotherapie, *Fysioscoop*, en schreef een tweetal boeken over blessures. In 2007 verscheen *Blootgeven*, een boek over zijn werk als fysiotherapeut. Muller beschrijft hierin een groot aantal van zijn bijzondere patiënten.

CHRISTOPHE BUSCH, ROBERT-JAN
VAN PELT (RED.)

HET HÖCKER ALBUM

Auschwitz door de lens van de SS

SS-fotografen hebben medio 1944 de aankomst en ‘verwerking’ van een transport Hongaarse Joden uitgebreid gefotografeerd. Deze reportage is vastgelegd in *Het Auschwitz Album*. Lange tijd ging men ervan uit dat dit de enige fotoreeks was die in Auschwitz-Birkenau tijdens de Tweede Wereldoorlog werd gemaakt. In 2007 ontdekte men echter een nieuw fotoalbum uit Auschwitz-Birkenau. Het betreft een privéalbum met onder meer kiekjes van SS'ers die een paar dagen stoom mochten afblazen in het Genesungsheim Solahütte. Dit ontspanningsoord was een onderdeel van het KZ Auschwitz.

Het Auschwitz Album en *Het Höcker Album* zijn op het eerste gezicht elkaars tegenpolen. Laat het eerste fotoboek de waanzin van de industriële Jodenmoord in Birkenau zien; het tweede album brengt het ‘normale’ leven van de SS'ers in Auschwitz-Birkenau in beeld. We zien ‘doodgewone’ mannen en vrouwen die zich ontspannen van hun dagelijkse bezigheden, namelijk massamoord. *Het Höcker Album* confronteert ons met het sociaal kapitaal dat men in Auschwitz wist te verzamelen en te onderhouden om het industriële moordproces draaiende te houden. Uitroeien was teamwork.

Het Höcker Album is na de oorlog door een officier van het Amerikaanse leger meegenomen. Hij heeft het album, dat toebehoorde aan de SS-Obersturmführer Karl Höcker, de adjudant van de commandant van Auschwitz, geschonken aan het United States Holocaust Memorial Museum in Washington DC. De eerste foto in het album is gedateerd 21 juni 1944, toen Birkenau op volle toeren draaide om de massale

GEBONDEN, 333 BLADZIJDEN

PRIJS: € 24,50

ISBN: 9789074274609

VERTALING: ROB PIJPERS

JANUARI 2013

FOTOBOEK

Ralf Georg Reuth
Hitlers Jodenhaat
cliché en werkelijkheid

GEBONDEN, 235 BLADZIJDEN

PRIJS: € 19,95

ISBN: 9789074274586

DECEMBER 2012

MONOGRAFIE

VERTALING: ROB PIJPERS

RALF GEORG REUTH

HITLERS JODENHAAT

cliché en werkelijkheid

Het Verdrag van Versailles stond aan de basis van het escalerende antisemitisme! Het bolsjewisme was de voedingsbodem voor de nationaalsocialistische Jodenhaat! Antisemitisme is geen specifiek Duits gen! Al deze uitspraken kunnen met argumenten onderbouwd worden, maar de belangrijkste conclusie is: zonder Hitler geen Auschwitz!

Hitlers denkbeelden bepaalden in grote mate de nazi-ideologie. Het is daarom van grote historische betekenis om de ontstaansgeschiedenis van Hitlers Jodenhaat bloot te leggen. Dat is des te belangrijker aangezien de bekendste Hitlerbiografen (Allan Bullock, Joachim Fest en Ian Kershaw) de plank hebben misgeslagen ten aanzien van dit onderwerp. In *Hitlers Jodenhaat* van Ralf Georg Reuth wordt dit historische beeld gecorrigeerd en brengt Reuth de antisemitische ideologisering van Hitler nauwgezet in kaart.

'De vroege Hitler dus een Jodenvriend? Het is meer dan waarschijnlijk dat hij precies dat was.'

'De hierna gegeven antwoorden zullen de lezer een volstrekt ander beeld van de Jodenhater Hitler aanreiken dan Bullock, Fest, Kershaw en anderen schetsen. Aan Hitlers monsterlijkheid doet dit echter niets af. Die wordt eerder alleen maar groter.'

Dr. Ralf Georg Reuth (1952) is journalist en historicus. Hij heeft talloze publicaties over het nationaalsocialisme op zijn naam staan, waaronder toonaangevende biografieën van Goebbels, Hitler en Rommel. Ook

EVELIEN VAN LEEUWEN

DE FATALE WEG

verzamelde geschriften

Veertig jaar na de oorlog vond Evelien van Leeuwen-van Straaten de ruimte om haar herinneringen weloverwogen op papier te zetten en zo een monument op te richten voor haar vermoorde vader Anton van Straaten, broer Jules en zus Fanny. Ze waren anoniem vermoord. De vergetelheid had zich ontfermd over hun nagedachtenis. Dat wilde zij herstellen. Daar is zij in geslaagd, in haar zo typerende sobere en ingetogen stijl. Ook de uitstoting tijdens de bezetting van de Joodse medeburgers uit de maatschappij, die in feite nog enige tijd doorging na de bevrijding, geeft ze pijnlijk duidelijk, maar zonder onvertogen woord, weer.

'Miljoenen lotgenoten zijn gestorven, volgens een boosaardig plan de dood ingejaagd, jij bent blijven leven en je moet je best doen het bestaan weer op te vatten waar je was gebleven. Maar intussen ben je ouder geworden, door je ervaringen geen drie jaar zoals de tijdrekening je leert, maar wel honderd jaar. Dat is de reden dat ik geen mensen meer wil zien, hen niet, die mij dat alles hebben aangedaan, maar ook niet die anderen die wel lief zijn en er ook niets aan kunnen doen dat alles zo is gelopen, maar die nu toch, ondanks hun nabijheid, zo verschrikkelijk ver weg zijn en juist door hun medelijden voor mij zo onverdraaglijk. Alleen moeder met wie ik de oorlog ben doorgekomen, met wie ik heb overleefd, haar zal ik niet in de steek laten. Nee, voor haar zal ik zorgen zolang ze nog leeft.' (fragment uit: *Terugkeer*)

In *De fatale weg* zijn alle geschriften van Evelien van Leeuwen gebundeld, waaronder het bekende en geroemde Klein in memoriam over haar gevangenschap in Bergen-Belsen en het Verloren Transport naar Tröbitz

VERBUM HOLOCAUST BIBLIOTHEEK • HERINNERINGEN

Evelien van Leeuwen

De fatale weg

verzamelde geschriften

PAPERBACK, 128 BLADZIJDEN

PRIJS: € 12,95

ISBN: 9789074274593

APRIL 2012

AUTOBIOGRAFIE

HOLOCAUST BIBLIOTHEEK • MONOGRAFIE

Miklos Nyiszli
Assistent van Mengele
patholoog-anatoom in Auschwitz-Birkenau

GEBONDEN, 208 BLADZIJDEN
PRIJS: € 19,50
ISBN: 9789074274548
DECEMBER 2011
AUTOBIOGRAFIE
VERTALING: BALÁZS SINKOVITZ

MIKLOS NYISZLI

ASSISTENT VAN MENGELE

patholoog-anatoom in Auschwitz-Birkenau

Verklaring:

Ik, ondergetekende, dr. Miklos Nyiszli, arts en voormalig gevangene in een Duits concentratiekamp, verklaar hierbij dat dit boek dat de donkerste dagen uit de geschiedenis van de mensheid beschrijft, door mij is opgetekend in volledige overeenstemming met de werkelijkheid en zonder de minste overdrijving, in mijn hoedanigheid als ooggetuige en onvrijwillig deelnemer aan het werk in de crematoria van Auschwitz waarin miljoenen vaders, moeders en kinderen zijn verdwenen.

Als hoofdarts van de crematoria van Auschwitz maakte ik talrijke lijk-schouwingsrapporten en forensisch-medische rapporten op, die ik met mijn eigen kampnummer ondertekende. Ik verstuurde deze documenten, mede ondertekend door mijn superieur dr. Mengele, per post naar een afdeling van het Institut für Rassenbiologische und Anthropologische Forschungen in Berlin-Dahlem, een van de meest vooraanstaande medische instituten van het Derde Rijk. Het moet nog mogelijk zijn om deze documenten in de archieven van dit onderzoeksinstituut terug te vinden.

Ik beoog met het schrijven van dit boek geen literair succes. Toen ik deze afschuwelijke gebeurtenissen meemaakte – en ze gaan iedere voorstelling te boven – was ik geen schrijver maar arts. Ook nu ik hierover vertel, schrijf ik niet als verslaggever, maar als arts.

Opgetekend te Oradea-Nagyvarad, maart 1946.

Ondertekend: Dr. Miklos Nyiszli

WIM BOEVINK
DIENSTAUWEIS 1393

Demjanjuk en het laatste grote naziproces
bericht van een verslaggever

In München stond Ivan Demjanjuk, volgens een vergeeld persoonsbewijs kampbewaker in het vernietigingskamp Sobibor, terecht voor medeplichtigheid aan de moord op 28.000 hoofdzakelijk Nederlandse Joden – aangevoerd vanuit Westerbork.

Achttien maanden duurde het proces, verdeeld over tweeënnegentig zittingsdagen. Wim Boevink woonde ze allemaal bij, dag na dag, en deed ervan minutieus verslag voor zijn krant, het dagblad *Trouw*. Er waren lezers die onderweg klaagden dat het zo wel genoeg was, dat de aandacht voor het proces buitenmaats was. Anderen moedigden hem aan verder te gaan, ze waren aangegrepen door wat ze lezen.

Wim Boevink ging door. Schreef Klein Verslag na Klein Verslag – zo heette zijn rubriek in *Trouw*. De journalistieke onderneming groeide uit tot een unieke weergave van een rechtsgang. Een bij vlagen wurgende reis door het duister, met de laatste nog levende daders en getuigen.

Jules Schelvis, Holocaustoverlevende, medeaanklager en auteur van het standaardwerk over Sobibor: ‘Wim Boevink publiceerde zijn berichten onder de titel Klein Verslag. Ik zou ze willen kwalificeren als Klein Monument.’

PAPERBACK, 272 BLADZIJDEN
PRIJS: € 17,95
ISBN: 9789074274579
JUNI 2011
RECHTBANKVERSLAGEN

ROB FRANSMAN

HET DEMJANJUK-PROCES

Reportages van een Nebenkläger

‘War ich Hitler oder was?’ Dat is zo’n beetje het enige dat John Demjanjuk gedurende zijn proces heeft gezegd. 92 zittingen lang heeft hij, liggend op een ziekenhuisbed, gezwegen en zijn advocaat het woord laten doen. De rechtbank in München was ervan overtuigd dat Demjanjuk in Sobibor heeft gediend en heeft meegewerkt aan het industriële moordproces in dit vernietigingskamp. Op 12 mei 2011 werd Demjanjuk schuldig bevonden aan medeplichtigheid aan de moord op ongeveer 28.000 Joden. Hij kreeg vijf jaar.

Rob Fransman (14 juni 1940) werd in 1943 gescheiden van zijn ouders en broer en dook onder in Zwijndrecht. Zijn ouders zaten enkele huizen verderop ondergedoken, maar werden verraden. Op 6 april 1943 werden ze in Sobibor vergast. Demjanjuk was toen als Trawniki-Wachmann in Sobibor werkzaam.

Uit respect voor de nagedachtenis van zijn ouders heeft Rob Fransman zich aangemeld als medeaanklager (Nebenkläger) in het Demjanjuk-proces. Voor de Wereldomroep hield hij een weblog bij van het proces. De Wereldomroep heeft ook een documentaire gemaakt van Rob Fransman in Sobibor. Deze DVD is (gratis) opgenomen in het boek.

Dr. Regina Grüter (Nederlands Rode Kruis) schreef het voorwoord. Jetje Manheim en Rozette Kats (Stichting Sobibor) verzorgden het nawoord.

Rob Fransman

Het Demjanjuk-proces

reportages van een Nebenkläger

PAPERBACK, 189 BLADZIJDEN

PRIJS: € 17,95

ISBN: 9789074274562

MEI 2011

RECHTBANKVERSLAGEN

HANS ULRICH

WIE WAS ANNE FRANK?

Haar leven, het Achterhuis en haar dood. Een korte biografie voor jong en oud

Anne Frank is zonder twijfel het bekendste slachtoffer van de Holocaust. Zes miljoen Joodse slachtoffers van de naziterreur gesymboliseerd in één persoon, een meisje van 14 jaar. Wie was zij eigenlijk, dit vroegwijze meisje, deze recalcitrante puber, deze Jodin die in haar prachtige dagboek al over vergassing van Joden spreekt? Anne Frank is door de jaren heen een cultfiguur geworden. Wie kent Anne Frank niet?

Wie was Anne Frank? geeft een helder overzicht van haar leven en dat van de andere zeven schuilers in het Achterhuis. Wie was de verrader van de ondergedoken Joden? Veel aandacht is er ook voor Otto Frank, die hemel en aarde moest bewegen om het dagboek uitgegeven te krijgen. Deze korte biografie voor jong en oud is gebaseerd op de meest recente onderzoeksresultaten.

Hans Ulrich (Hengelo, 1939) was ruim 30 jaar docent geschiedenis aan het Leids Gymnasium. Hij was 17 jaar hoofdredacteur van het jongerenblad *Reflector* en journalist bij het *Utrechtsch Nieuwsblad* en *NRC Handelsblad*. Alleen of samen met anderen schreef hij talloze schoolboeken. Tot zijn bestsellers behoren *Kijk op de tijd*, *Geschiedenis van gisteren*, *Staat en macht*, *Memo*, *Bij de Tijd* en *Geschiedenis van de 20e eeuw*. Hij schreef ook kinderboeken: *Paolo*, *Leonardo da Vinci's leerling* (vertaald in het Duits en Esperanto) en *De nieuwe wereld van William Tinker*. In totaal verkocht Hans Ulrich meer dan drie miljoen boeken.

PAPERBACK, 140 BLADZIJDEN

PRIJS: € 14,95

ISBN: 9789074274524

DECEMBER 2010

BIOGRAFIE

ELLEN TEN BERGE

PAPERBACK, 160 BLADZIJDEN

PRIJS: € 14,95

ISBN: 9789074274487

APRIL 2010

HERINNERINGEN

ELLEN TEN BERGE

EEN KIND VOOR MIJN DEUR

onderduik in amersfoort

Stel je een gezin met jonge kinderen voor. Het gezin heeft het goed, ondanks de economische crisis. De ouders en kinderen wonen in een mooi huis in een prettige Nederlandse stad. Dan is het oorlog. Een paar dagen wordt er gevochten. Vreemde soldaten blijven. Zij spreken een andere taal. De burens moeten verhuizen, omdat een officier van dat vreemde leger er gaat wonen met zijn vrouw en kind. De kinderen in het gezin moeten voorzichtig zijn, vooral als er twee meisjes, tieners al, en een kleine jongen bij komen wonen. Op deze kinderen wordt gejaagd door de vreemde soldaten. Het gezin krijgt nog een kind. Dan is de oorlog voorbij en heeft iedereen in het mooie huis het overleefd. Er komt nog een kind. Heel veel jaren later vertellen de kinderen en jongeren van toen over hun ervaringen in die tijd. De moeder van het gezin heeft ook haar herinneringen vastgelegd. Haar op één na jongste dochter, een zuigeling nog in die tijd, heeft de verhalen verzameld in dit boek dat stilstaat bij wat er toen gebeurde en welke invloed dit op hun levens had.

Maurits Nibbering, directeur van het Nationaal Monument Kamp Amersfoort, schreef het voorwoord.

Ellen ten Berge (1943) werkte ruim twintig jaar in het randgroepjongerenwerk; als vrijwilliger, onderzoeker en docent.

BENNO BENNINGA

ONDERGEDOKEN

Met de angst van verraad

Het verhaal van een Joodse onderduikfamilie in Kortenhoef

De familie Benninga was welgesteld en moest onderduiken om aan deportatie en moord te ontkomen. Ab en Jans de Kloet uit Kortenhoef waren arm en wilden op een makkelijke manier bijverdienen aan tijdelijke onderduikers. Ingrediënten voor een traumatisch verblijf in een veel te kleine woning, voor alle betrokkenen. Het dilemma van goed of fout wordt pijnlijk zichtbaar.

Echtpaar De Kloet ging er vanuit dat de onderduik enkele maanden zou duren. Als Benno en zijn familie (vader, moeder en Mia) het einde van de oorlog zouden halen, zou er een mooie beloning wachten voor Ab en Jans. Maar de oorlog duurde veel langer. De Benninga's bleven twee jaar, van februari 1943 tot begin 1945. En dat was teveel van het goede. Met name Jans kon er slecht tegen en schold, sloeg, bedreigde en terroriseerde het onderduikgezin.

Goed of Fout? Mishandeling van onderduikers in Kortenhoef

Begin 1945 grijpt dominee Boes uit 's-Graveland in en neemt eerst moeder en dochter Benninga in huis. Later volgen Benno en zijn vader. Ab en Jans de Kloet worden opgepakt en Ab belandt voor een korte periode in de gevangenis.

Vader Benninga hield vanaf de eerste onderduikdag een dagboek bij. Benno schreef, samen met William Hallstead, het boek mede aan de hand van dit dagboek. Enkele jaren na de oorlog emigreerden Benno en zijn familie naar Amerika. De familie Benninga bekeerde zich later tot het christendom.

Benno Benninga

Ondergedoken

Met de angst van verraad

GEBONDEN, 220 BLADZIJDEN

PRIJS: € 17,50

ISBN: 9789074274395

MAART 2010

AUTOBIOGRAFIE

Ad van Liempt

Selma

De vrouw die Sobibor overleefde

uitgeverij
Verbum

GEBONDEN, 120 BLADZIJDEN

PRIJS: € 16,95

ISBN: 9789074274425

MAART 2010

BIOGRAFIE

AD VAN LIEMPT

SELMA

De vrouw die Sobibor overleefde

Selma Wijnberg (Groningen, 1922) is een van de zeer weinigen die Sobibor overleefde. Dat was ook helemaal niet de bedoeling van de nazi's. Sobibor was een vernietigingskamp, dat niemand mocht overleven, zodat na de oorlog nooit iemand zou kunnen getuigen over de massamoord die daar werd gepleegd.

Die opzet mislukte. In Sobibor brak in oktober 1943 een opstand uit, waardoor enkele honderden Joodse gevangenen het kamp konden ontvluchten. Onder hen Selma Wijnberg en haar Poolse vriend Chaim Engel. Ze bleven uit handen van de nazi's en doken onder – in het uiterst vijandige Polen. Beiden overleefden de oorlog, en emigreerden uiteindelijk naar de Verenigde Staten.

Journalist/schrijver Ad van Liempt zocht Selma Wijnberg op en schreef het aangrijpende verhaal over haar periode in Sobibor, over haar onderduik en haar leven daarna. Als bijlage is het dagboek opgenomen dat Selma schreef over haar periode op de zolder van een Poolse varkensschuur – een uniek document.

Ad van Liempt (1949) publiceerde in 2002 *Kopgeld*, het onthullende en schokkende boek over de activiteiten van Amsterdamse Jodenjagers in 1943. Hij schreef in 2009 *De Oorlog*, het gelijknamige boek bij de NPS-televisieserie.

TJEERD VRIJ

BITTERE TRANEN

Jodenvervolging in Tiel en omgeving

Bittere tranen vertelt het verhaal van de Jodenvervolging in Tiel en de omliggende dorpen Lienden, Echteld, Ophemert en Wadenhoijen. Op basis van geheel nieuw archiefonderzoek en interviews met onder andere Joodse overlevenden is het beklemmende beeld van de Sjoa in dit deel van de Betuwe vastgelegd. In Tiel overleefde zeventig procent van de Joden. Een gunstig percentage in vergelijking met het landelijke gemiddelde van 27%. Wat hier de oorzaak van is, is één van de vele vragen die de auteur beantwoordt. Met veel oog voor detail beschrijft Tjeerd Vrij hoe het vervolgingsbeleid van de Joodse families vanaf 1940 uitpakte. Pijnlijk duidelijk wordt de actieve rol van de lokale ambtenarij en de grotendeels passieve rol van de lokale bevolking. Bijzonder is dat desalniettemin het grootste deel van de Joodse families onderduikadressen vond. Ook bijzonder is dat van de meeste families de bijhorende, vaak spectaculaire, onderduikverhalen zijn achterhaald en worden beschreven.

Hoe de overheid zich (niet) brandde aan het Jodenvraagstuk, een case study

Wat het boek ook onderscheidt is dat de auteur een diepgaande analyse maakt van de rol van de lokale kranten in het verspreiden van de anti-semitische boodschap. Hetzelfde geldt voor de rol van de burgemeester van Tiel, die de Joodse gemeenschap zeer goed gezind was. Waarom hij het vervolgingsbeleid dan toch uitvoerde, is een vraag waar uitgebreid bij stil wordt gestaan. Doordat landelijke en lokale ontwikkelingen zijn verweven met vele persoonlijke anekdotes van slachtoffers, uitvoerders, verraders én van de enkele helden die er gelukkig ook waren, is een

Tjeerd Vrij

Bittere tranen

Jodenvervolging in Tiel en omgeving

PAPERBACK, 250 BLADZIJDEN

PRIJS: € 17,50

ISBN: 9789074274418

DECEMBER 2009

MONOGRAFIE

GEBONDEN, 175 BLADZIJDEN
PRIJS: € 14,95
ISBN: 9789074274340
DECEMBER 2009
MONOGRAFIE

ENZO TRAVERSO

DE OORSPRONG VAN HET NAZIGEWELD

Elk boek over de Holocaust roept meer vragen op dan ze beantwoordt. Hoe heeft een beschaafd land als Duitsland de Joden zo meedogenloos, op industriële wijze en met bureaucratische efficiëntie, kunnen uitmoorden? Wat is de oorsprong van dit geweld?

De Holocaust was geen onverklaarbare ontsporing van de westerse cultuur. De raciale vernietigingspraktijken van het hitleriaanse Duitsland knoopen aan bij ideeën die in de geschiedenis van het westerse imperialisme waren verankerd. In de gaskamers trad het destructieve potentieel aan het licht van een beschaving die zich op een doodlopende weg bevond: uitroeiing bleek een mombakkes van deze beschaving zelf te zijn toen tegenkrachten tegen de Verlichting zich verbonden met industriële en technische vooruitgang, het geweldsmonopolie van de staat en rationalisering van heerschappijuitoefening. De guillotine en het machinegeweer, de moderne gevangenis en de lopendebandproductie, racisme en eugenetica, nationalisme en de verschijning van een nieuwe voorstelling van 'de Jood' als metafoor van een ziekte van het maatschappijlichaam, en de massaslachtingen van de koloniale oorlogen en de Eerste Wereldoorlog schiepen het sociale en mentale landschap waarbinnen de *Endlösung* werd bedacht en in werking gezet.

Wie kan de Holocaust bevatten? Een intellectuele uitdaging

In deze baanbrekende studie ontrafelt de Italiaanse historicus Enzo Traverso de wezenstrekken van het liberale Europa van de lange negentiende eeuw die het tot laboratorium van de geweldplegingen van de twintigste eeuw en Auschwitz tot authentieke loot van de westerse beschaving maken.

Enzo Traverso is professor aan Universit  de Picardie Jules Verne te Amiens.

ELLIS EN JENNY HERTZBERGER

DOOR DE HOLOCAUST VERBONDEN

Westerbork, Theresienstadt en Auschwitz als basis voor een huwelijk

Door de Holocaust verbonden is het verhaal van een zorgeloze kindertijd en mooie jeugdijaren waarin voor Ellis Hertzberger en Jenny Gold de toekomst geheel open lag. Totdat in 1940 de oorlog uitbrak. Het zou niet lang duren of voor Ellis en Jenny begon de 'tocht door de kampen'. Ze hebben elkaar ontmoet in Westerbork. Hij als arts, zij als zijn assistente. Na bijna anderhalf jaar Westerbork volgden voor Ellis Hertzberger Theresienstadt, Auschwitz-Birkenau, Sachsenhausen, weer Auschwitz, vervolgens de beruchte dodenmars, daarna Dachau en opnieuw een dodenmars. Eindelijk kwam in mei 1945 in het zuiden van Duitsland zijn bevrijding met de komst van Amerikaanse soldaten. Ook Jenny Gold verbleef lange tijd in Westerbork en ontkwam evenmin aan deportatie naar Theresienstadt. Daarna volgden Auschwitz, Stutthof en Praust, een dodenmars en het kamp Kokoschka waar zij in april 1945 door de Russen bevrijd werd. Alleen al de opsomming van deze deportaties en concentratiekampen is bizar en doet onwerkelijk aan. Hoe moet het dan wel zijn geweest om ze te moeten ondergaan?

Ellis en Jenny hebben overleefd en zijn met elkaar getrouwd. Natuurlijk is als een slagschaduw in hun leven de Jodenvervolging aanwezig gebleven. Zouden hun eigen ervaringen daarvoor al niet meer dan voldoende zijn, dan was het wel het gemis aan zovele dierbaren. En toch hebben zij na het overleven ook geleefd. Ze vonden het de moeite waard om na de oorlog opnieuw te beginnen. Niet te blijven treuren om de verliezen en de vernederingen maar door te gaan met leven, het bestaan niet door het verleden te laten bepalen', aldus Dirk Mulder, directeur van het Herinneringscentrum Kamp Westerbork, in zijn voorwoord.

Ellis en Jenny Hertzberger

Door de Holocaust verbonden

*Westerbork, Theresiënstadt en Auschwitz
als basis voor een huwelijk*

HERINNERINGSCENTRUM
KAMP WESTERBORK

uitgeverij
Verbum

PAPERBACK, 180 BLADZIJDEN

PRIJS: € 12,50

ISBN: 9789074274371

SEPTEMBER 2009

AUTOBIOGRAFIE

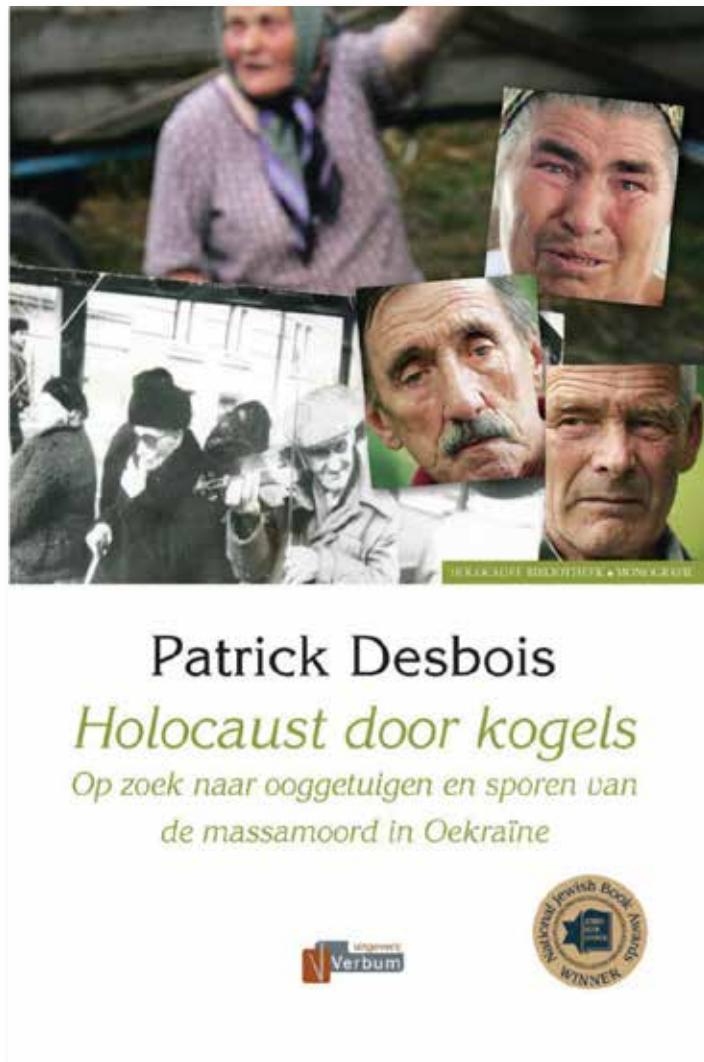
PATRICK DESBOIS

HOLOCAUST DOOR KOGELS

De opvolger van Claude Lanzmann, de Franse pater Patrick Desbois, trekt verder naar het oosten dan zijn voorganger. Hij is op zoek gegaan naar nog levende getuigen van de moord op naar schatting 1,5 miljoen Joden in afgelegen dorpen in Oekraïne, een moord die soms wordt aangeduid als de vergeten Holocaust. De meeste slachtoffers kregen de kogel, vele werden levend begraven.

Desbois' fascinatie voor deze gruwel gaat terug op de verhalen van zijn opa, die als Franse soldaat in het nazikamp Rava-Ruska in Oekraïne was opgesloten. De burgemeester van Rava-Ruska toonde de kleinzoon de massagraven en bracht hem in contact met tientallen getuigen. Dit werd de start van de zoektocht naar andere massagraven, verspreid over heel Oekraïne. Met een team van elf Oekraïense en Franse onderzoekers slaagde Desbois erin zeshonderd nog onbekende massagraven bloot te leggen en meer dan zeshonderd getuigen te ondervragen.

Patrick Desbois heeft de sporen van dit veelal vergeten hoofdstuk van de Holocaust nagevolgd. Daarbij is hij op getuigen van de nationaal-socialistische volkerenmoord gestuit die door het historisch onderzoek grotendeels over het hoofd werden gezien: mensen die de executies destijds gezien en gehoord hebben én mensen die gedwongen werden hand- en spandiensten te verlenen aan de moordenaars. Desbois heeft zich tot taak gesteld in contact te komen met de nog levende getuigen en, als een nauwgezet onderzoeker, de sporen van de genocide te documenteren. *Holocaust door kogels* is niet alleen een belangrijke bijdrage aan het historisch onderzoek. Het is ook een aangrijpend monument ter nagedachtenis van de 1,5 miljoen Oekraïense Joden die buiten de vernietigingskampen werden vermoord en tot op de dag van vandaag geen waardig

GEBONDEN, 240 BLADZIJDEN
PRIJS: € 19,95
ISBN: 9789074274326
AUGUSTUS 2009
MONOGRAFIE

MICHA GELBER

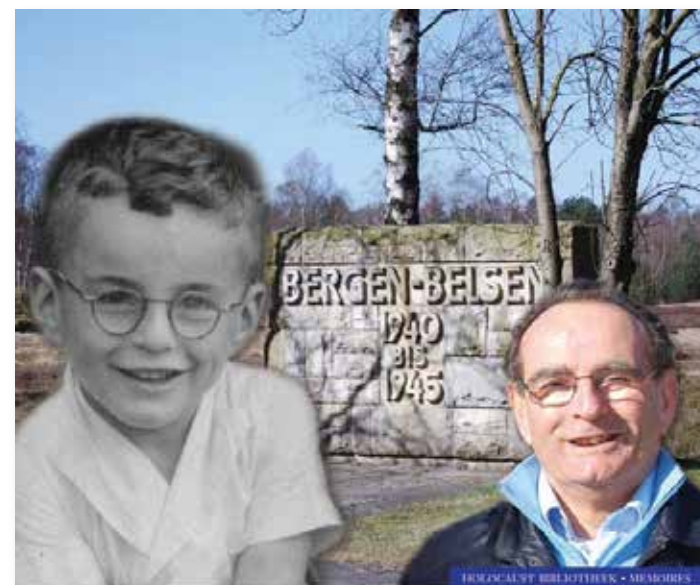
BERGEN-BELSEN EN DAARNA

Micha Gelber is vierenhalf jaar oud als de Duitsers Nederland binnenvallen. Die tiende mei 1940 herinnert hij zich ook zo scherp dat daar 'zijn leven begint'. Zeven, bijna acht is Micha als hij in Westerbork komt, vijf maanden later wordt hij met zijn vader, moeder en oudere broer op transport gesteld naar Bergen-Belsen. Het gezin maakt in april 1945 deel uit van het zogenaamde Verloren Transport, de trein met ruim tweeduizend gevangenen uit Bergen-Belsen die door de nazi's oostwaarts wordt afgevoerd tot ze op 23 april door de Russen nabij het dorpje Tröbitz worden bevrijd.

Het gezin overleeft, Micha groeit op, emigreert met ouders en broer in 1951 naar Israel en komt door een speling van het lot uiteindelijk weer uit in Nederland. Hij wordt een wereldburger want woont voor kortere of langere tijd in de Verenigde Staten, Rusland en Oekraïne en maakt veelvuldig internationale zakenreizen. Maar altijd is daar op de achtergrond de Tweede Wereldoorlog. Gebukt gaat hij er niet onder, maar het bepaalt wel veel van zijn handelen en zijn levensloop. Nu woont Micha Gelber alweer jaren in Rotterdam en gebruikt hij zijn tijd voor tal van activiteiten, niet in de laatste plaats om te getuigen en de fakkel brandend te houden.

Micha Gelber was onder andere voorzitter van Stichting Comité Loods 24. Deze stichting herdenkt jaarlijks de jodenvervolging in Rotterdam. Loods 24 was het deportatiecentrum in Rotterdam.

Interviews en tekst zijn verzorgd door Matthijs Smits. Het voorwoord is geschreven door acteur Thom Hoffman.

Micha Gelber *Bergen-Belsen en daarna*

GEBONDEN, 150 BLADZIJDEN

PRIJS: € 14,95

ISBN: 9789074274333

APRIL 2009

AUTOBIOGRAFIE

Zalmen Gradowski
In het hart van de hel
*Sonderkommando in de gaskamers en
crematoria van Auschwitz*

GEBONDEN, 262 BLADZIJDEN
PRIJS: € 19,50
ISBN: 9789074274036
NOVEMBER 2008
DAGBOEK

ZALMEN GRADOWSKI

IN HET HART VAN DE HEL

Sonderkommando in de gaskamers en crematoria van Auschwitz

Zalmen Gradowski, een joodse gevangene uit Grodno (Polen), heeft zijn noodlot in het vernietigingskamp Auschwitz-Birkenau niet kunnen ontlopen. Zijn vrouw en ouders werden al meteen na aankomst in Auschwitz vergast. Hij werd tewerkgesteld in het zogenaamde Sonderkommando, bestaande uit Joodse gevangenen die voor de SS het vuile werk in de gaskamers en crematoria moesten opknappen. De leden van dit Sonderkommando stonden voor een onmenselijk dilemma: weigeren of meewerken. Het was een keuze tussen een zekere en een zeer waarschijnlijke dood. Velen hebben ervoor gekozen de laatste strohalm te grijpen en werkten mee. Het leven en werken in deze grijze zone van het bestaan was onthutsend, onbeschrijfelijk, mensonterend en gruwelijk. De leden van het Sonderkommando moesten de slachtoffers geruststellen en begeleiden tot in de gaskamer. Daarna moesten ze de lijken scheren, inwendig onderzoeken op verborgen juwelen, gouden tanden verwijderen en tot slot cremeren. In oktober 1944 slaagde het Sonderkommando erin crematorium II in Birkenau op te blazen. Nagenoeg alle leden van dit Sonderkommando kwamen daarbij om het leven. Zalmen Gradowski, een van de mede-initiatiefnemers van de opstand, was een van hen.

Zalmen Gradowski schreef zijn getuigenis in afwachting van zijn aanstaande dood. Met zijn geschriften wilde hij de buitenwereld informeren over het donkerste gedeelte van de hel in Auschwitz. Hij heeft zijn manuscripten achter een van de crematoria begraven. Na de oorlog zijn deze manuscripten gevonden. Een grotere aanklacht tegen de misdaden van de nazi's is nauwelijks denkbaar.

LENY BOEKEN-VELLEMAN

BREEKBAAR, MAAR NIET
GEBROKEN

Het verhaal van een Auschwitz-overlevende

Leny Velleman heeft als broos Joods meisje een onbezorgde jeugd in Amsterdam. Daarin komt verandering als ze een oproep krijgt voor een Duits werkkamp. Het gezin Velleman besluit onder te duiken. Na een aantal schuiladressen met haar ouders en broer samen moet Leny alleen verder.

Ze duikt in totaal 26 maanden onder op zes verschillende adressen totdat ze door een bekende verraden wordt. Vervolgens wordt zij via Westerbork gedeporteerd naar Auschwitz en daarna naar Kratzau in Tsjecho-Slowakije, waar ze in mei 1945 wordt bevrijd door soldaten van het Russische leger.

Terug in Nederland ontdekt ze dat ze als enige van haar familie de oorlog heeft overleefd. Ze probeert haar leven weer op te pakken en er een positieve inhoud aan te geven. Een doos oude foto's brengt uiteindelijk persoonlijke bezittingen terug. Ze trouwt en krijgt een zoon.

Haar aangrijpende ervaringen tijdens de oorlog hebben diepe wonden geslagen. Echter, de wil om te overleven en haar geloof in het goede van de mens hebben haar gevormd tot een warme en krachtige vrouw, die nog steeds vol in het leven staat. Jacques Grishaver, voorzitter van het Nederlands Auschwitz Comité heeft het voorwoord geschreven.

Leny Boeken-Velleman
*Breekbaar, maar
niet gebroken*
Het verhaal van een Auschwitz-overlevende

PAPERBACK 172 BLADZIJDEN

PRIJS: € 12,50

ISBN: 9789074274227

NOVEMBER 2008

AUTOBIOGRAFIE

GEBONDEN, 400 BLADZIJDEN
PRIJS: € 29,50
ISBN: 9789080885820
SEPTEMBER 2008
MONOGRAFIE

GUSTAVO CORNI

DE GETTO'S VAN HITLER

Stemmen uit een belegerde samenleving 1939-1944

Veel is bekend over de vernietigingskampen, veel minder is bekend over het leven in de getto's, de voorportalen van de dood. De nazi's richtten in de bezette gebieden in het oosten honderden getto's in, variërend van het getto van Warschau met een half miljoen inwoners, tot de talloze piepkleine getto's op het platteland, waar slechts enkele tientallen joden verbleven.

In *De getto's van Hitler* schetst Gustavo Corni een beeld van het leven in deze getto's, dat in het teken stond van hongers en ziekte, van razzia's en dwangarbeid, van overbevolking en terreur. Meestal lieten de Duitsers het bestuur van deze getto's over aan een Joodse Raad en de ordehandhaving aan een joodse politiemacht. Hoe gingen deze bestuurders om met hun verantwoordelijkheid? Hoe konden ze beslissingen nemen die vaak duizenden van hun medemensen een wisse dood in dreven?

Corni schetst, gebruikmakend van talloze, vaak nog onbekende dagboeken en herinneringen, een uiterst levendig en schrijnend beeld van het dagelijkse leven in de getto's. Er zijn veel persoonlijke documenten uit de getto's bewaard gebleven, opvallend vaak geschreven door vrouwen. Schrijven was in deze omstandigheden vaak een teken van verzet, een ultieme poging om nog een laatste restant van menselijke waardigheid te behouden in een door en door ontmenselijkte omgeving.

'Dagboeken en herinneringen uit de getto's bleken een uitzonderlijk waardevolle bron van informatie (...). Alleen op die wijze kunnen we de werkelijkheid vatten van de wereld van de getto's, een wereld die tintelt van het leven en van de tegenstellingen.' Gustavo Corni, hoogleraar aan de Universiteit van Trento.

ISAAC LIPSCHITS

ONBESTELBAAR

Herinneringen in briefvorm aan de Jodenvervolging in Rotterdam

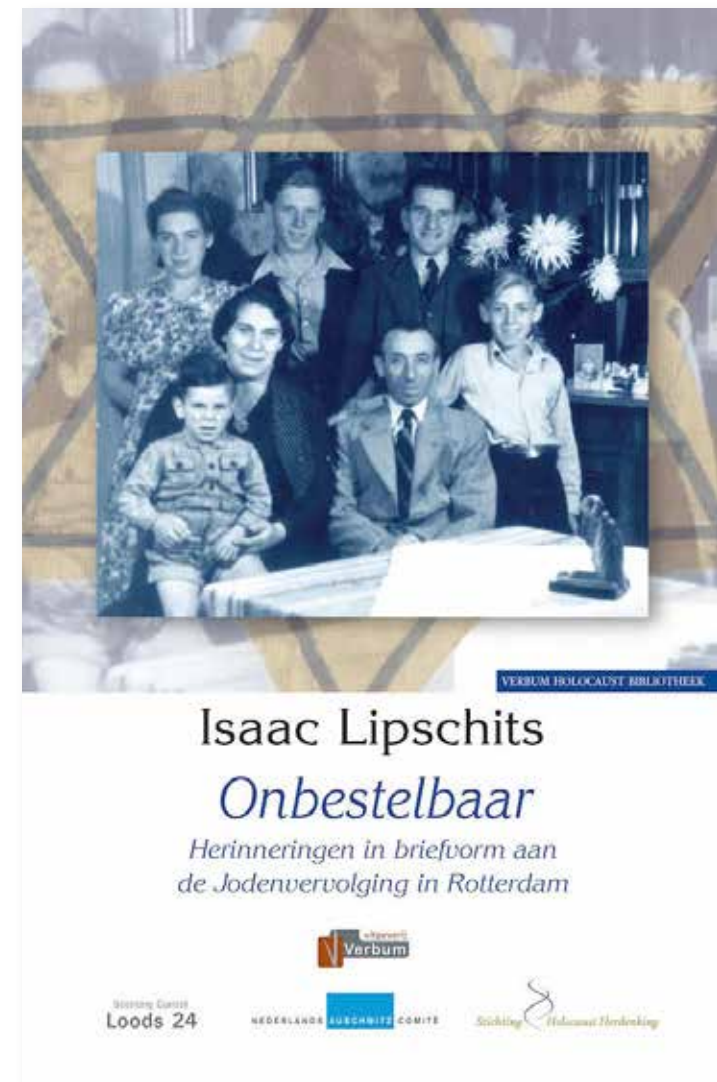
Onbestelbaar. Herinneringen in briefvorm aan de Jodenvervolging in Rotterdam is in januari 2008 gratis verspreid in Rotterdam ter nagedachtenis aan alle Rotterdamse Joodse slachtoffers. Dit initiatief is genomen door Uitgeverij Verbum. Met deze uitgave wil Uitgeverij Verbum inhoud geven aan het blijvend herdenken van de mensonterende en schaamteloze Jodenvervolging tijdens de Tweede Wereldoorlog:

Nooit meer Auschwitz

Nooit meer antisemitisme

Nooit meer discriminatie

Isaac Lipschits is in Rotterdam geboren en opgegroeid (Agniesenstraat 59b) tot hij in 1942 moest onderduiken. Zijn vader was marktkoopman. Zijn ouders hebben Ies en zijn jongere broer laten onderduiken en zodoende hebben de beide broers de oorlog kunnen overleven. De rest van de familie is een droeve dood gestorven in Oost-Europa. In zijn boek *Onbestelbaar* schrijft hij een brief aan zijn moeder, waarin hij vertelt wat er met hem en de rest van de familie gebeurd is. Het resultaat is een indringende aanklacht tegen onrecht, de Jodenvervolging en een roep om respect. Door zijn treffende eenvoud is *Onbestelbaar* een boek voor iedereen, jong en oud, allochtoon, moslim, Jood of christen, gelovig of niet-gelovig, politiek bewust of niet politiek bewust...

PAPERBACK, 82 BLADZIJDEN

PRIJS: GRATIS

ISBN: 9789074274067

JANUARI 2008

AUTOBIOGRAFIE

RAUL HILBERG

DE Vernietiging van de EUROPESE JODEN 1939-1945

Raul Hilberg
*De vernietiging van
de Europese Joden*
Deel I

Raul Hilberg
*De vernietiging van
de Europese Joden*
Deel II

Raul Hilberg
*De vernietiging van
de Europese Joden*
Deel III

Professor Raul Hilberg heeft zijn hele werkzame leven gewijd aan wetenschappelijk onderzoek van de Holocaust. Zijn magnum opus, *De vernietiging van de Europese Joden*, verscheen voor het eerst in 1962. Tot aan zijn dood in augustus 2007 heeft Hilberg zijn monumentale studie bijgewerkt en uitgebreid. De Nederlandse uitgave is daarmee de meest complete versie van zijn onvolprezen werk. *De vernietiging van de Europese Joden* is geen boek over de slachtoffers, maar een studie van de daders. Hilberg concentreerde zich op de Duitse politieke en de administratieve systemen. Het lijden van de Joden speelde in zijn werk geen grote rol. In ruim 45 jaar is Raul Hilberg uitgegroeid van grondlegger en pionier van het onderzoek naar de Jodenvervolgung tot hoogste autoriteit op het gebied van onderzoek naar de Shoah. Raul Hilberg ontving op 22 januari 2004 in Amsterdam van het Nederlands Auschwitz Comité de Annetje Fels-Kuperschmidt onderscheiding.

GEBONDEN, 3 DELEN, 1564 BLADZIJDEN

PRIJS: € 69,50

ISBN: 9789074274142

JANUARI 2008

MONOGRAFIE

VERTALING: ROB PIJPERS

DIVERSE AUTEURS
GETUIGEN VAN DE
HOLOCAUST

Unieke box met vier titels

John Blom, *Nooit meer naar huis*

Dan Kampelmacher, *Gevecht om te overleven*

Sophie Aalders en Rachel Spijjer, *Wie was Jack Spijjer?*

Pieter Kohnstam, *Vlucht naar de vrijheid*

GEBONDEN, 4 DELEN, 746 BLADZIJDEN

DE DELEN ZIJN OOK LOS VERKRIJGBAAR

PRIJS: € 40,-

ISBN: 9789074274197

JANUARI 2008

Pieter Kohnstam

Vlucht naar de vrijheid

Een hachelijk avontuur in bezet Europa

GEBONDEN, 240 BLADZIJDEN

PRIJS: € 19,50

ISBN: 9789074274173

JANUARI 2008

AUTOBIOGRAFIE

PIETER KOHNSTAM

VLUCHT NAAR DE VRIJHEID

Een hachelijk avontuur in bezet Europa

Pieter Kohnstam woonde de eerste jaren van zijn leven, tijdens de Tweede Wereldoorlog, met zijn ouders in Amsterdam. Anne Frank, wier dagboek wereldberoemd werd, was zijn buurmeisje, zijn oppas en speelde met hem. Toen de nazi's Nederland bezetten en de familie Frank onderdook, besloten de Kohnstams niet gezamenlijk onder te duiken maar te vluchten. De Kohnstams maakten een hachelijke reis door bezet Europa naar Spanje en daarvandaan naar Argentinië. De reis, die een jaar duurde, werd gekenmerkt door gevaren en ontberingen, en ontsnappen ze op wonderlijke wijze aan de dood. Onderweg zijn ze door veel mensen geholpen – winkeliers, spoorwegarbeiders, aristocraten, leden van de ondergrondse, politieambtenaren, christenen en Joden. Zonder die onbaatzuchtige hulp zouden de Kohnstams het niet hebben gered. *Vlucht naar de vrijheid* vertelt een opmerkelijk verhaal. Een dergelijke vlucht was slechts in een uitzonderlijk gevallen succesvol. De familie Kohnstam had dit geluk. Het boek is gebaseerd op de herinneringen van Pieters vader en is een verslag van worstelingen, vastberadenheid en overlevingsdrang tijdens de Holocaust. Het laat zien wat voor goeds er in mensen schuilt en bevestigt dat niet geheel Europa door het kwaad was aangetast.

DAN KAMPELMACHER

GEVECHT OM TE OVERLEVEN

Mijn diaspora na de Anschluss

Van Wien naar Wiene. De Oostenrijkse gymnasiast E.H. Kampelmacher kijkt met lede ogen toe hoe de Joden van Wenen na de Anschluss en de Kristalnacht worden gediscrimineerd, gekleineerd en geïnterneerd. 'De hemel huilt met ons.'

Hij besluit te vluchten naar het tolerante Nederland. Zijn ouders laten hem gaan. Hij komt in Nederland aan als achttienjarige illegale vluchteling. Zijn gedwongen internering in gevangenis Veenhuizen is het dieptepunt tijdens zijn vlucht. Na de interneringen in Hellevoetsluis, het slachthuis in Hoek van Holland en veleomzwervingen duikt Dan onder als boerenknecht, waaronder in het Twentse Wiene. In gevecht om het leven ontrafelt Dan Kampelmacher de mist van zijn verleden. Door zijn gevecht weet hij te ontkomen aan de zee van bloed die de Holocaust heeft aangericht. Na zijn vlucht naar Nederland zal hij zijn ouders niet meer zien. Zijn moeder sterft in 1941 in Engeland tijdens een griep epidemie. Zijn vader wordt in Auschwitz vergast. 'De beschrijving van de begintijd als knecht... is een hoofdstuk als uit een roman die voor mij niet onder doet voor de veel geprezen biografische bestsellers als van Amoz Oz of Geert Mak,' aldus prof. dr. H.W. von der Dunk in het voorwoord.

Dan Kampelmacher
Gevecht om te overleven
Mijn diaspora na de Anschluss

GEBONDEN, 243 BLADZIJDEN
PRIJS: € 19,50
ISBN: 9789074274128
JANUARI 2008
AUTOBIOGRAFIE

Sophie Aalders en Rachel Spijer
Wie was Jack Spijer?
Een onbekende gevangene uit Bergen-Belsen

GEBONDEN, 142 BLADZIJDEN
PRIJS: € 12,50
ISBN: 9789074274111
JANUARI 2008
AUTOBIOGRAFIE

SOPHIE AALDERS EN RACHEL SPEIJER

WIE WAS JACK SPIJER?

Een onbekende gevangene uit Bergen-Belsen

Enkele jaren geleden ontdekte Chelly (Rachel) Spijer een oude doos met een manuscript van haar vader Jack Spijer. Dat manuscript heeft veel losgemaakt. De oorlogswond van haar familie werd weer blootgelegd. De familieband van de Spijers was voorgoed doorsgesneden, omdat ze als enigen terugkeerden uit de concentratiekampen. Jack schrijft onverbloemd over zijn kampervaringen. Sjacheraar in kamp Vught, illegale handelaar en klusjesman in Westerbork, arbeider in Amersfoort en lijkendrager in Bergen – Belsen ... Liefde van Jack en zijn vrouw Hennie voor hun kinderen was er zeker, maar ze waren, door de gruwelijke ervaringen in de kampen, niet meer in staat het gezin in een innig verband bij elkaar te houden en structuur te geven. Jack was altijd weg alsof hij op de vlucht was, terwijl Chelly, haar moeder en haar zusters fysiek en psychisch uit balans raakten. De familie Spijer zweefde stuurloos door het leven. *Wie was Jack Spijer?* is het indringende verhaal van een ongeschoolde markt-koopman, die samen met zijn vrouw en de in 1939 geboren dochter Greta, de Holocaust weet te overleven. Na terugkomst dreigen Jack en zijn gezin de oorlog alsnog te verliezen. Is Chelly geboren als compensatie voor de vermoorde familie? Is zij het resultaat van een ontspoord leven? Dit boek legt het verborgen leed van de Holocaust bloot.

JOHN BLOM

NOOIT MEER NAAR HUIS

Mijn ontsnapping uit de Hollandsche Schouwburg

Op twaalfjarige leeftijd wordt John Blom met zijn vader gevangen genomen door de Duitsers. In de Hollandsche Schouwburg wachten zij hun deportatie af. Zijn vader instrueert John te vluchten als de kinderen de weg oversteken naar het kinderdagverblijf tegenover de Hollandsche Schouwburg. Hij knijpt er tussenuit en duikt onder. Hij zal zijn vader, moeder en oudere broer nooit meer terug zien. Nooit meer naar huis is het relaas van een ontheemde jongen die snel volwassen moet worden. John Blom sluit niet af met de bevrijding, want de emotionele schade van de genocide en de moord op zijn voltallige familie laat diepe sporen na in het kwetsbare bestaan van John. Het duurt bijna zijn gehele leven om in het reine te komen met de leegte die massale Jodenmoord heeft aangericht. 'Ik was me bewust geworden van twee werelden waarin ik leefde: die van thuis vroeger en die van na de oorlog, maar tussen beide werelden wist ik geen verband te leggen. Gevoelsmatig gaapte er een onoverbrugbare kloof tussen.'

GEBONDEN, 121 BLADZIJDEN

PRIJS: € 12,50

ISBN: 9789074274135

JANUARI 2008

AUTOBIOGRAFIE

Harry Fields
Turbulente tijden
De odyssee van een Joodse vluchteling

GEBONDEN, 196 BLADZIJDEN

PRIJS: € 22,50

ISBN: 9789074274074

MAART 2007

AUTOBIOGRAFIE

VERTALING: NIENKE VAN DER HOEVEN

HARRY FIELDS

TURBULENTE TIJDEN

De odyssee van een Joodse vluchteling

Harry Führer was acht toen hij met zijn ouders en broer in 1933 als Joodse vluchteling uit Keulen in Zaandam toevlucht zocht. Hij studeerde aan 't Lyceum in Zaandam en was bevriend met onder andere Albert Heijn en de latere CPNvoorman Marcus Bakker. De familie Führer waande zich veilig in Nederland, maar dat bleek onterecht. De Joodse vluchtelingen in Zaandam moesten zich in 1942 als eersten melden in Westerbork. Na Bergen-Belsen keerde Harry en zijn familie weer terug naar Nederland, maar hij kan zijn onbezorgde jeugd in Zaandam niet meer oppakken. In 1947, na zijn opleiding tot scheikundig ingenieur, emigreerde Harry Führer naar de Verenigde Staten. Hij liet zijn naam veranderen in Harry Fields.

De oorlog en zijn Duitse en Nederlandse wortels blijven altijd een belangrijke rol spelen in het leven van Harry Fields. In zijn zakelijke carrière moest hij een grote weerstand overwinnen om met Duitsers zaken te doen. Het duurt lang voordat hij een bezoek aan zijn geboorteland kan brengen, dat hem en zijn familie alles heeft afgepakt en na zijn vlucht naar Nederland heeft vervolgd en gedeporteerd.

Harry Fields werd in 1951 Amerikaans staatsburger, waar hij snel carrière maakte. Hij was directeur van de afdeling smaakstoffen van het bedrijf International Flavors and Fragrances en lid van de Raad van Bestuur. Na zijn pensionering bleef hij actief als fusie- en overnameconsultant voor zijn eigen onderneming Fields Associates Ltd. In 1996 benoemde koningin Beatrix hem tot Officier in de Orde van Oranje-Nassau. Hij woont met zijn vrouw Barbara in Westchester County, New York, in de

ROB COHEN

NIET KLEIN GEKREGEN

Mijn overwinning op de nazi's

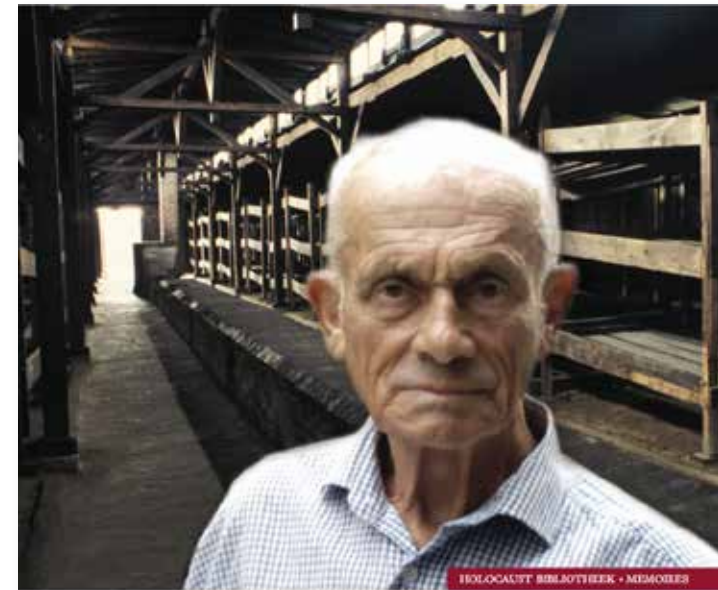
'Merkwaardig, hoe een mens denkt te kunnen overleven door zichzelf te isoleren. Vriendschap is in die situatie een last, het maakt je kwetsbaar. Het lijden van anderen maakt je ook kwetsbaar. Ik liet het niet tot me doordringen. Ik heb me er niets van aangetrokken. Ik ben toen hard geworden, bewust hard.'

Rob Cohen meldde zichzelf aan bij de Hollandsche Schouwburg als zeventienjarige jongen. Hij slaagde erin Vught, Westerbork, Auschwitz-Birkenau, Mittelbau-Dora en andere kampen te overleven. Zijn oorlogservaringen hebben Rob Cohen blijvend veranderd.

'Ja, ik heb mij inderdaad afzijdig gehouden. Misschien heb ik daarom mijn gevoel van rechtvaardigheid en mijn integriteit kunnen vasthouden.'

Na zijn pensionering heeft Rob Cohen, als een van de jongste overlevende van Birkenau, zijn altijd energieke leven gewijd aan het geven van lezingen. Dagelijks maakt hij thema's als genocide, een betere samenleving en respect bespreekbaar. Hij heeft een indoctrinatie-theorie ontwikkeld en staat uitgebreid stil bij de uitwassen van macht. Rob Cohen spreekt jaarlijks voor ongeveer 3.000 scholieren en volwassenen. Dit boek is een eerbetoon aan zijn tomeloze inzet en bijdrage aan het verwezenlijken van de leus: Nooit meer Auschwitz.

Sophie Aalders heeft Rob Cohen uitgebreid geïnterviewd en zijn uitzonderlijke en schokkende levensverhaal opgetekend. Cock van Horzen, historicus aan de Erasmus Universiteit te Rotterdam en persoonlijke vriend, schreef een nawoord. Rob Cohen stierf in 2018.

Rob Cohen

Niet klein gekregen

Mijn overwinning op de nazi's

GEBONDEN, 224 BLADZIJDEN

PRIJS: € 22,50

ISBN: 9789074274050

MAART 2007

AUTOBIOGRAFIE

MARION BLUMENTHAL
VIER GELIJKE STENEN

Op de vlucht voor de holocaust

Marion Blumenthal woonde in Duitsland toen ze met haar familie moest vluchten voor de nazi's. Ze wilden via Nederland de overtocht maken naar Amerika, maar door de Duitse bezetting van Nederland ging de reis niet door. Ze werden als vluchtelingen ondergebracht in kamp Westerbork. Na enkele jaren werd de familie Blumenthal gedeporteerd naar het concentratiekamp Bergen-Belsen. Marion, haar moeder en haar broer overleven de holocaust, maar Marions vader bezwijkt enkele dagen na de bevrijding. Marion is op dat moment acht jaar.

Op heldere en indringende wijze wordt het aangrijpende verhaal van Marion en haar familie verteld, van de Kristallnacht tot de bevrijding. Het boek is in de Verenigde Staten al jaren een groot succes. Vier gelijke stenen is geschikt voor volwassenen en kinderen vanaf 10 jaar.

PAPERBACK, 112 BLADZIJDEN
ISBN: 9789074274029
APRIL 2006
AUTOBIOGRAFIE
VERTALING: ANNET FRANSEN

JAAP POLAK EN INA SOEP TUSSEN DE BARAKKEN

Liefdesbrieven in Westerbork en Bergen-Belsen

'Mijn liefste meisje, Alweer een dag voorbij. Ik was om 6 uur nog even in de barak. Eigenlijk alleen om je snuit te zien, maar jammer genoeg was je er niet! De laatste dagen zijn eigenlijk net als bij jou zonder bijzondere gebeurtenissen verlopen. Inderdaad is ieder vol met wat er aanstaande dinsdag gebeuren gaat, maar wat jou betreft ken je mijn "feeling". Hopelijk gaat alles goed?

Jaap Polak en Ina Soep werden verliefd op elkaar in Westerbork. Jaap was toen al getrouwd met een ander en bovendien ruim tien jaar ouder dan Ina. Een onmogelijke liefde in hopeloze omstandigheden! In Westerbork en later in Bergen-Belsen slaagden ze erin een uitgebreide correspondentie te voeren. Door hun brieven ontstaat zowel een indringend beeld van die liefde als ook van de samenlevingen in Westerbork en Bergen-Belsen. De wekelijkse angst voor het transport, de ontberingen, de frustratie, maar ook het dagelijkse leven in het kamp en vooral de verliefdheid en het rotsvaste geloof in de toekomst geven dit boek diepgang. Tussen de barakken zal een belangrijke plaats in Nederlandse kampliteratuur innemen.

Dirk Mulder, directeur van Herinneringscentrum Kamp Westerbork, schreef voor het boek een inleiding.

Jaap Polak is lange tijd de stuwende kracht geweest achter het Anne Frank Center in de Verenigde Staten. Voor zijn werk en inzet werd hij in 1992 benoemd tot Officier in de orde van Oranje Nassau en kreeg hij een eredoctoraat van Hofstra University. Op 27 januari 2006 waren

Jaap Polak en Ina Soep

Tussen de barakken...

Liefdesbrieven in Westerbork en Bergen-Belsen

GEBONDEN, 268 BLADZIJDEN

PRIJS: € 22,50

ISBN: 9789074274012

APRIL 2006

BRIEVEN

VERTALING: ARIANE ZWIERS

GEBONDEN, 100 BLADZIJDEN
PRIJS: € 12,50
ISBN: 9789074274005
APRIL 2006
AUTOBIOGRAFIE

HELGA HERZBERG

DOOR HET OOG VAN DE NAALD

Maastricht - Luik - Mechelen - Auschwitz

‘Hé, was ik dat?, denk ik nog wel vaak als ik mijn gevangenschap in Auschwitz-Birkenau tot me door laat dringen. Vooral als ik eraan denk dat ik Hongaarse kinderwagens moest inladen voor transport naar Duitsland. De baby’s die daarin hebben gelegen zijn in sommige gevallen door de Duitsers levend op een hoop gegooid en verbrand. Ik vraag me nog regelmatig af hoe ik daaraan heb kunnen meewerken. ‘Het was natuurlijk uit lijfsbehoud. Het was en is weerzinwekkend. Het was een van de meest afgrijpselijke periodes die ik in Auschwitz heb beleefd. Dat achtervolgt me tot op de dag van vandaag.’

Helga Herzberg heeft nooit over Auschwitz willen praten. Voor de buitenwereld had ze geen ‘probleem’ met haar Holocaustervaringen. Toch heeft ze, ruim zestig jaar na de oorlog, het initiatief genomen om haar verhaal voor het nageslacht te bewaren. Samen met tekstschrijver Tom Huizenga heeft ze haar oorlogsherinneringen opgetekend. Ze woonde met haar ouders en broer in Maastricht toen de oorlog uitbrak. Ze doken onder in Luik waar ze verraden werden. Alleen Helga werd opgepakt en via het doorgangskamp Mechelen naar Auschwitz-Birkenau gedeporteerd. Door de speling van het lot heeft ze Auschwitz en Birkenau overleefd.

Helga Herzberg (geboren Zilversmit) is in 1925 geboren in Neuss, Duitsland. Haar vader, Max Zilversmit, werkte toen in Düsseldorf bij de Dresdner Bank. Toen hij ontslagen werd omdat hij Joods was, keerde de familie Zilversmit terug naar Nederland. Ze openden in Maastricht een modezaak. Na de oorlog is Helga getrouwd en verhuisde ze naar

DAVID M. CROWE
OSKAR SCHINDLER

De biografie en het ware verhaal achter de 'Schindlerlijst'

Spion, zakenman, bon vivant, NSDAP-lid en Rechtvaardige onder de Volkeren. Dat alles tegelijk was Oskar Schindler, de controversiële Sudeten-Duitsler die 1100 Joden redde tijdens de holocaust, maar nadien tevergeefs probeerde aansluiting te krijgen bij de naoorlogse wereld en pas laat internationale erkenning verwierf voor zijn wapenfeiten tijdens de oorlog. David M. Crowe brengt in zijn baanbrekende biografie het leven van Schindler minutieus in kaart en laat ons kennismaken met een mensenredder van mythische proporties die tegelijk een opportunist en spion was die nazi-Duitsland hielp Polen te veroveren. Schindler staat vooral bekend om het redden van meer dan duizend Joden, die hij op de beroemde 'Schindlerlijst' liet plaatsen en vervolgens overbracht naar zijn fabriek in zijn geboortestreek in de huidige Tsjechische Republiek. In werkelijkheid speelde Schindler "overigens geheel buiten zijn schuld" een ondergeschikte rol bij de totstandkoming van de lijst. De geschiedenis van de totstandkoming van de lijst, een van de meest intrigerende aspecten van het levensverhaal van Schindler, wordt hier voor de eerste maal uit de doeken gedaan.

Schindler werd na de oorlog gedwongen zijn geboorteland te verlaten, slaagde er nimmer in maatschappelijk weer overeind te krabbelen, kampte met steeds meer gezondheidsproblemen en stierf in 1974 op 65-jarige leeftijd. Hij bleef ook na zijn overlijden een omstreden figuur, zeker toen Emilie Schindler, na een huwelijk van 46 jaar, felle kritiek uitoefende op haar voormalige echtgenoot nadat in 1993 Steven Spielbergs film *Schindler's List* was uitgebracht.

David M. Crowe
Oskar Schindler
De biografie en het ware verhaal
achter de 'Schindlerlijst'

GEBONDEN, 815 BLADZIJDEN
PRIJS: € 39,50
ISBN: 9789080885899
MAART 2006
BIOGRAFIE
VERTALING: ROB PIJPERS

Richard Breitman
Heinrich Himmler
De architect van de holocaust

GEBONDEN, 432 BLADZIJDEN
PRIJS: € 29,50
ISBN: 9789080885868
APRIL 2005
BIOGRAFIE
VERTALING: ROB PIJPERS

RICHARD BREITMAN

HEINRICH HIMMLER

De architect van de Holocaust

Reichsführer-SS Heinrich Himmler was het grote brein en de stuwende kracht achter de jodenvervolging. Als trouwe vazal van Hitler heeft hij ervoor gezorgd dat zijn SS het joodse vraagstuk mocht oplossen. Hij heeft op kordate en fanatieke wijze vormgegeven aan de industriële vernietiging van de Europese joden. Van alle Nazi-leiders was Himmler een man om gemakkelijk te onderschatten: klein, mollig, bijziend, kinloos en ziekelijk. Maar Himmler was de perfecte bureaucraat, een sluwe vos die zijn tegenstanders liever een dolkstoot in de rug toediende dan hen met open vizier te bestrijden. Als we de holocaust goed willen begrijpen is het noodzakelijk Himmler, de architect van de holocaust, te begrijpen. Breitman is erin geslaagd in een gedegen, overtuigend, maar ook levendig beeld te schetsen van de antisemiet Himmler. Hij was een bescheiden en toch ook megalomane man met een grote voorliefde voor esoterie. Zijn gedrevenheid op het gebied van het joodse vraagstuk was groot. Al ruim voor de oorlog zinspeelde Himmler op het vermoorden van de Duitse joden en het gebruik van gaskamers. De crematoria moesten ervoor zorgen dat er zo min mogelijk sporen achterbleven van de genocide. Himmler is zich altijd bewust geweest van het misdadige karakter van het anti-joodse beleid. In ambtelijke stukken sprak hij liever van de 'grote verhuizing van de joden' dan van de 'deportatie'. De dood in de gaskamer noemde hij Sonderbehandlung.

Richard Breitman is hoogleraar aan de Universiteit van Washington en verbonden aan het United States Holocaust Memorial Museum. Voor zijn baanbrekende biografie Heinrich Himmler. De architect van

I. GUTMAN, B. GUTTERMAN (RED.)

HET AUSCHWITZ ALBUM

Reportage van een transport

Het Auschwitz Album is een unieke fotoreportage van een transport van Hongaarse joden naar het vernietigingskamp Auschwitz-Birkenau in mei 1944. De aankomst, selectie, confiscatie van eigendommen en de voorbereiding voor de fysieke vernietiging zijn tot in detail vastgelegd. Het transport was afkomstig uit Beregowo, Tacovo en Bilke uit Karpato-Roethenie, het gebergte in het Noordoosten van Hongarije. Ongeveer 3.500 joden kwamen na een tocht van twee dagen aan in Birkenau. Ze wisten niet wat er met hen ging gebeuren. Ze ondergingen lijdzaam de procedures die zouden leiden tot hun dood in de gaskamers van Birkenau.

Hoe *Het Auschwitz Album* is gevonden en bewaard gebleven is ook een opmerkelijk verhaal. De achttienjarige Lili Jacob was afkomstig uit dit transport. Tijdens de selectie op het perron werd ze van haar ouders gescheiden en werd ze bij de arbeidsgeschikten ingedeeld. De rest van haar familie werd vergast. Lili werd later overgeplaatst naar een satellietkamp van Gross-Rosen en vervolgens naar Dora-Mittelbau. Besmet met typhus werd ze bevrijd door de Amerikanen. Op zoek naar warme kleren vond ze het album in de verlaten SS-barakken. Toen ze het album opensloeg zag ze haar familie en zichzelf op enkele foto's. Het waren foto's van het transport waarmee zij en haar familie naar Birkenau waren gedeporteerd.

Lili Jacob heeft dit waardevolle fotoalbum geschonken aan Yad Vashem, The Holocaust Martyrs' and Heroes' Remembrance Authority in Jeruzalem. *Het Auschwitz Album* wordt ingeleid door deskundigen van het Auschwitz-Birkenau State Museum in Oswiecim (Polen) en Yad Vashem.

Het Auschwitz Album

Reportage van een transport

GEBONDEN, 251 BLADZIJDEN

PRIJS: € 24,50

ISBN: 9789080885875

DECEMBER 2004

FOTOBOEK

VERTALING: ANNET FRANSEN

GEBONDEN, 50 BLADZIJDEN
PRIJS: € 9,50
ISBN: 9789080885837
NOVEMBER 2004
AUTOBIOGRAFIE

HANNA HAMMELBURG-DE BEER

ONTMOETINGEN IN DE HEL

Auschwitz - Groß Rosen

'Ik heb het dus overleefd. Dat heeft te maken met de wonderlijke ontmoetingen die ik daar in die hel heb gehad. Ontmoetingen die toch gevoel brachten in een onzegbaar koude wereld, waarin iedereen dagelijks met de dood werd bedreigd. Waar de samenleving, waaruit niemand mocht terugkeren, voortdurend beheerst werd door een perfecte vernietigings-organisatie.

'Luister naar het toeval, en toch weer niet helemaal toeval, dat ik in leven bleef'

Hanna de Beer was student medicijnen toen zij met haar ouders naar Westerbork en verder naar Auschwitz-Birkenau werd gedeporteerd. Haar vader en moeder zijn niet teruggekomen. Hanna heeft de concentratie- en vernietigingskampen Auschwitz-Birkenau en Groß Rosen overleefd door geluk en innerlijke kracht. Bijzondere ontmoetingen hebben Hanna gesterkt in haar overlevingsdrang.

Ontmoetingen in de hel is een intiem boek. Het beschrijft niet de verschrikkingen van Auschwitz-Birkenau, het is een boek van lotgenoten en menselijke warmte in de kilte van het vernietigingskamp.

OLGA LENGYEL

LEVEN MET DE DOOD

Een vrouw overleeft Birkenau

De Hongaarse arts Olga Lengyel heeft acht maanden gevangen gezeten in het concentratie- en vernietigingskamp Auschwitz-Birkenau. Bij aankomst werden haar kinderen en beide ouders vergast. Haar man werd tijdens de dodenmars door de SS geëxecuteerd. Lengyel is erin geslaagd zich aan het broze kampleven vast te klampen.

'Ze verwachten het ergste – maar niet het ondenkbare.' Charlotte Delbo

Olga Lengyel schreef haar verslag al in 1947. Het boek behoort daarmee tot de eerste kampverhalen. Ze schreef om te getuigen van de gruwelen in Birkenau en de massamoord die zich daar voltrokken heeft. Een realistischer getuigenis is niet denkbaar. Zestig jaar na dato is het nog steeds pijnlijk dit boek te lezen en moeilijk de menselijke factor in de kampen te doorgronden.

Leven met de dood is een holocaust klassieker, waartoe bijvoorbeeld ook Primo Levi's *Is dit een mens* behoort. Primo Levi probeert afstand te nemen, is filosofisch en poëtisch, terwijl Olga Lengyel meer beschrijvend en beschouwend is. Olga Lengyel is schuld bewust en velt een hard moreel oordeel.

Het boek is voorzien van een uitgebreide historische inleiding en illustraties van ex-gevangene Jan Komski.

Olga Lengyel

Leven met de dood

Een vrouw overleeft Birkenau

GEBONDEN, 220 BLADZIJDEN

PRIJS: € 22,50

ISBN: 9789080885851

NOVEMBER 2004

AUTOBIOGRAFIE

VERTALING: ERIKA VENIS, INLEIDING: GERTON VAN BOOM

Dieter Pohl
Holocaust

Massale moord op de Europese joden

GEBONDEN, 174 BLADZIJDEN

PRIJS: € 17,50

ISBN: 9789080885813

JULI 2004

MONOGRAFIE

VERTALING: ERIKA VENIS

DIETER POHL
HOLOCAUST

Massale moord op de Europese joden

De systematische en industriële uitroeiing van de Europese joden is een van de meest onthutsende hoofdstukken uit de geschiedenis van de mensheid. Met voorbedachten rade en op gewelddadige wijze zijn vijf á zes miljoen joden in slechts enkele jaren vermoord. Hoe konden de honderdduizenden Duitsers en hun handlangers relatief ongestoord hun gang gaan? Slechts enkele niet-joden hebben zich het lot van de joodse minderheid aangetrokken. Velen keken uit angst een andere kant op. De geschiedenis van de holocaust wordt vaak geassocieerd met het vernietigingskamp Auschwitz-Birkenau en de gaskamers. Maar de Endlösung heeft meer aspecten: het stelselmatig administratief en juridisch degraderen en dehumaniseren van joden, het beroven van bezittingen, het exploiteren als slaven, het laten verhongeren en verkommeren in de getto's, de onbeschaamde en openlijke executies van de SS-Einsatzgruppen, de gaswagens, de onmenselijke concentratiekampen, de vernietigingskampen, het sadistische geweld en de brute moorden. Joden waren vogelvrij! Er is veel geschreven over de jodenvervolging en de antwoorden zullen altijd onbevredigend zijn. Dieter Pohl is erin geslaagd dit omvangrijke onderwerp bondig en op heldere wijze te beschrijven. Op erudiete en compacte wijze stelt Pohl alle thema's van de shoah aan de orde. Holocaust is een ideale inleiding in de complexe geschiedenis van de jodenvervolging, gebaseerd op de meest recente geschiedschrijving.

Dr. Dieter Pohl was wetenschappelijk medewerker aan het Institut für Zeitgeschichte in München. Hij heeft vele publicaties over de holocaust en de terreur van de SS op zijn naam staan. Momenteel is hij hoogleraar aan de Universiteit van Klagenfurt.

WWW.VERBUM.NL